

Mattheus

vatis respicie: q̄ ad quāitatem rei exhibite. **Uel** minimi sūt qui nibil penitus hñt in hoc mūdo: et iudices erunt cū christo. **HYLA.** **Uel** p̄uidens plures futuros tñ appellatos nomine glorioſos: oī vō vite sue ope improbabiles: obsequiū qđ ipſis sub religione opinione delatū ē: mercede nō fraudat. nam l̄z et ipſi minimi essent. i. pctō vltimi: non inanis tñ in eos etiā leuia sub frigide aque noīe designata officia eē decernit. Non enī peccatis hoīs: sed discipuli nomini honor p̄stitus est. **CA.XI.**

etiam petrus dicens: Propterea tibi esto omnis: non sicut hunc
CHRYS. in hoc. Sed non vobis hoc habet ratione. Jobes
enim negat hoc ignorabat: sed hoc primi testator est dicens:
Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi. Agnus enim voca-
cans: crucem dimulcat. nec aliter quod per crucem peccatum
abstulit mundum. Qualiter autem maior prophetam est hic: si
neque que prophetarum sunt noscitur. Et Isaia dicit: Sic
quis ad occisionem ducatur? CHRYS. in hoc. Sed aliter
hec questione soluit: si geste rei temporis pensat. Ad iocundum
dani enim fluens positus: quod ipse redemptor mundi
esser afferuit: missus vero in carcere a ipse venientem re-
quirit: non quod ipsius esse mundi redemptorem dubitat: sed
quod ut sciatur: si is quod per se in mundo veneratus per se etiam ad
inferni claustra descendat. HIE. Unde non ait: Tu
es qui venisti: sed tu es qui venturus es. Et est sensus:
Vanda mihi quod ad inferna descenditur: ut varius te et
infernus debeat inuiciare: an alium ad hec sacra ameta
missurum es? CHRYS. in hoc. Sed qualiter et hoc habet ratione?
Lumen enim gratia non dicitur. Tu es qui venturus es in
infernum: sed simpliciter. Qui venturus es: quis et deori-
bili videatur quod propter hoc ei dixerit: ut et illuc abiens
predicaret. propter enim vita gratiae tempus est: post obitum aut
iudicium est et pena: quare in nullo opere erat percursoe
illuc. Huius autem: Si infideles post mortem credentes eum
salutandi: nullus peribit aliquis: oportet nam penitebit nescientia
adorabunt. Omne nescientia flectetur: celestium: terrestrium
et infernorum. GLO. Considerandum autem est quod non idem
hieronymus et gregorius dixerunt quod iohannes adveniens
christi in infernum principiatur etiam: quod ei predicatorum ali-
qui non credentes conuerterentur ad fidem: sed ut insatis
expectantem christi manentibus ex intimo aduentu consola-
tionem afferret. HYL A. Tertius enim quod venturus
est ut praetor inuiciatur: nescientia et prophetia nouit:
adventus et confessio veneratur est: eius abundantia scientie
error non obrepserit. Nec sane credi potest spuma lucis gra-
tia in carcere posito defuisse: cum apostolis vobis lumen
lumen esset in carcere positum ministratum. HIE.
Non ergo quasi ignorans interrogat: sed quod salua-
tor interrogat ubi sit lazarus positus: ut quod locum sepul-
chri indicabat: salte sic pararet ad fidem: ut viderent
mortuum resurgentem. Sic et iohannes interficiendum ab
herode discipulos suos mittit ad christum: ut per hanc
occasione videntes signa atque virtutes crederent in eum:
et magistrum interrogantes ibi discerent. Non autem habe-
rent discipuli iohannis aliquid modicantis et iniuria
aduersus dominum: super quoque interrogatio demonis
strauit cum dicerent: Quare nos et pharisei ieiunamus
frequenter: discipuli autem tui non ieiunant. CHRYS. in
hoc. Donec igitur iohannes erat cum ipsis: inuadebat eos
omnes de christo: quod autem iam non erat obitum: amplius
studium facit. Etenim formidabat: ne reliquat in officiis
pulis suis principios dogmatis conditionem: et maneat
abieci a christo: cui et a principio oculis suis afferte stu-
dium. Si autem dixisset eos: Abite ad ipsum quod melius me
est: non vobis plus uaseris: sed estimaretur humilia de se sen-
tiens hoc dicere: et sic magis esset ei affixus. Quid igit
facit: expectat ab eis audire quod christus miracula
facit: neque oculis misit: sed duos quosdam quos nouerat
fortassis alij plus uiriliores existentes: ut insuscipi-
bis interrogatio fieret: et ex rebus ipsius disceretur dilecta-
tia inter eum et iesum. HYL A. Iohannes igitur non sicut sed
discipulus ignoratio soluit: ut enim sciret non alii a se

Et factū est cū consūmasset
Iēsus p̄cipiens duodecim di-
scipulis suis: trāsūt inde ut
doceret & p̄dicaret in ciuitatib' eoz.

RABA. Postq; discipulos suos ois ad p̄candū
mittēs: p̄missis verbis eos instruxit. **Ips**le etiam qđ
docherat verbis: factis impleuit: offerēs p̄mā p̄dica-
tionē iudeis. t̄ hoc ē qđ dī: **E**t factū est cū cōsumas-
set iesus. **D**icit aut̄: **T**ransist inde. **C**HRYSI home.
Quia enī eos misit: subtraxit seip̄u: dans locū eis t̄
tempus facē que iniuxerat. eo enī presente t̄ curāte
null⁹ ad discipulos vellet accedere. **R**EMI. Dul-
chre aut̄ de spiritali doctrina qua. **L**aplos instru-
rat ad generale transit in cūlitatibus p̄dicando: qā
in hoc de celis ad terras descēdit vt oēs illuminaret.
in quo facto monent etiā sc̄i p̄dicatores vt oib⁹ pro-
desse studeant.

Johannes autem cum audisset in iudeis
culis opera christi: mittes duos de
discipulis suis: ait illi: Tu es qui ne
turus es: an alius expectamus? **A**ct
rendens iesus ait illis: Eetes renun
ciate iohanni que audistis et uidistis.
Ceci uident: claudi ambulat: lepro
si mudatur: surdi audiunt: mortui re
surgunt: paupes euangelizantur: et bu
stus est quod non fuerit scandalizatus in me.

GLO. Posuerat supra euāgelista quō p̄ miracula et doctrinā christi tam discipuli q̄s turbe instruebantur: nunc oñdit quō hec instructio v̄sq; ad discipulos iohānis p̄uenierit: q̄ ad christū emulationem habere videbant. vnde dicit: Jobannes autē cū audisset in vinculis opa christi: mittens duos ex discipulis suis ait illi: **Tu es q̄ ventur⁹ es:** an aliū expectamus? **GRE.** Querendū aut nobis ē: Iohes p̄pheta et plus q̄s propheta: qui veniētē ad baptismū vñm oñdit dicens: **Ecce agn⁹ dei ecce q̄ tollit peccata mundi.** cur in carcere positus mittēs discipulos regrit: **Tu es q̄ venturus es:** an aliū expectamus? tāq̄ si ignoraret quē oñderat: et an ipse sit nesciat: quem ipse pp̄hetizando: baptizando: oñdēdo ipsū clamauerat. **AMBRO.** Nonnulli aut hoc sic intelligunt **Dagnū quidē ita pp̄hetā eē iohānē:** vt christum agnosceret remissionē p̄tōr⁹ futurā: sed tñ tāq̄ piū vatēm quē ventur⁹ crediderat non credidisse mortut⁹. Non igit̄ fide sed pietate dubitauit. Dubitauit

predicari: ad opa eius ita eda: discipulos suos misit ut auctoritate dictis suis illi^o opa ferrent: nec christi alii^o expectaref: q*uod* cui testimonium opa praesertim sicut: **CHRY.** in bo. **L**ebus^o autem mentem noscere iohannem: si dixit: Quid ego sum: q*uod* hoc rursus obsteret hoc audentibus^o: excoigitassent enim et si non dixissent q*uod* iudei ad ipsum dixerunt: Tu de te ipso testimonium p*ro*b*e*bes. et p*ro*p*ter* hoc a miraculis fecit eos dicit*ur* insulpicabiles doctrin*a* facies et manifestior*e*. **T**estimonium enim q*uod* est a rebus^o: credibili^o est testimonio q*uod* est a v*er*is. vii c*on*f*est* curavit cecos et claudos et alios multos: non ut doceret iohannem scientem: sed hos q*uod* dubitabant. et i*o* sequitur: Et r*ide*ns i*es*us a*it* illis E*sc*utes renunciate iohanni q*uod* audistis et vidistis. **L**eci vident. claudi abulant. leprosi mudantur. surdi audiunt. mortui resurgunt. paup*er*es eu*angel*izant. **HIERO.** Q*uod* p*ro*misiis non minus est. Pauperes autem eu*angel*izatos intellige vel pauperes sp*iritu*: vel certe opib*us* paup*er*es. **V**el nulla iter nobiles et ignobles: iter o*ri*entes et ignotos in p*re*dicatio ne distatia sit. hec magistrorum rigor*e*: hec p*re*ceptoris co*prob*at*ur* virtut*e*: q*uod* o*is* apud eum q*uod* saluare pot*est* eq*uis* est. **CHRY.** Q*uod* autem a*it*: Et beat*us* est q*uod* non fuit in i*ca*da*lia*^o in me: iter nuncios peuit: q*uod* enim sc*andal*izab*at* in ipso: dubitatione*rum* e*orum* non diuulg*at*: et soli e*orum* sci*entie* derelinqu*er*unt*ur*: redargutione*rum* e*orum* latenter induxit **HYLA.** Itaq*ue* cui rei iohannes causaret os*u*dit: dices bonos eos in quib*us* aliqd*um* in se sc*andal*izari non fuisset: q*uod* meru*er* i*st*i*n*. ne sc*andal*izaret*ur*: discipulos suos iohannes ut christu*m* audire*nt*: misit. **GREGO.** **V**el aliter Infidelium mes graue*rum* in christo sc*andal*um p*ro*lit*ur*: cu*m* euz en*im* p*ro*t*er* tot miracula moriet*em* vidit. vii paul*o* dicit: Nos p*re*dicam*us* christu*m* crucifix*u* i*udeis* q*uod* sc*andal*um Quid g*o* est d*ic*it: **B**ut*is* q*uod* non fuit sc*andal*izat*ur* in me: nisi apta voce abiectione*rum* mortis sue humilitate*rum* signare ac si patet*er* d*ic*at: **M**ira q*uod* facio: h*ab*iecta p*ro*p*ter* non d*ed*ignor*o*: q*uod* g*o* mori*er* te subsequor: caue*re* valde*rum* est ho*bi*^o ne in me morte*rum* despiciat*ur*: q*uod* signa venerant*ur*. **HYLA.** Preber*et* etiam mytice*rum* in his q*uod* i*oh*anne gesta sunt intellig*er*ta amplior*rum*: vt p*ro*p*ter* ipso codicione*rum* sue gen*e* p*ro*p*het*izaret*ur*: q*uod* in eo forma legi lata est. Christu*m* en*im* lex annunciat*ur*: et remission*em* peccator*um* p*re*dicau*it*: et regnum celorum sp*ro*p*ter* d*ic*it*ur*: et i*oh*annes totu*m* hoc op*er* legis complevit*ur*. **I**git*ur* cessante i*ta* lege*rum* peccatis plebis inclusa: ne christu*m* posset intellig*er* q*uod* vinculis*rum* et q*uod* carcere*rum* ad eu*angel*ia*rum* t*ra*uen*da* lex mitt*it*: vt infidelitas fid*e* dict*or* c*on*plete*re* i*fa*c*it*. **AMBRO.** sup*er* luc*as*: Et fortasse isti discipuli quos misit: sunt duo populi: vii qui ex iudeis credi*er*unt*ur*: alter qui ex gentibus.

Illis autem abeuntib*us*: cepit i*es*us dicere ad turbas de i*oh*ane. Quid existis*rum* in desertu*rum* uidere*rum*? **A**ruidinem uento agitat*at*? Sed q*uod* existis*rum* uide*re*? **O**iem mollib*us* uestit*ur*? Ecce q*uod* mollib*us* uestit*ur*: in domib*us* regum sunt. Sed q*uod* existis*rum* uidere*rum*? **D**rophe tam*rum*? Eti*am* dico uobis*rum*: et pl*ur* q*uod* p*ro*p*ter* tam*rum*. **H**ic est enim de quo script*um* est:

Ecce ego mitto angelum meum a*n* faciem tu*m* q*uod* parabit uiam tu*m* a*n* te.

CHRY. Quatu*m* ad discipulos iohannem satis actu*er* erat. certificati enim de christo p*ro* figura*rum* q*uod* viderat receper*it*. Sed oportebat etiam turbas sanari*rum*: q*uod* ex interrogatione discipulorum iohannem multa incouenientia subtellexer*it*: ignorans mitteret*ur* filium*rum*. Poterat*ur* ut*que* d*ic*ere q*uod* tanta testat*ur* de christo alii plus*us* est: num et dubitat*ur* ut*que* sit ipse? **N**u*q*d*um* g*o* alterat*ur* ad iesum hoc dicit*ur*: nu*q*d*um* tunidior*um* a carcere*rum* sc*ienti*is: nu*q*d*um* vane*rum* et ian*it* por*ta* d*ic*it*ur*. **HYLA.** Ac ne illud q*uod* immediate p*ro*mis*er*at referri possit ad iohannem tam*rum* sc*andal*izat*ur* e*st*: de christo subdit*ur*: Illis autem abeuntib*us* cepit i*es*us*rum* dic*it* ad turbas de i*oh*ane*rum*. **CHRY.** in bo. Propter hoc autem abeuntib*us* eis ut*que* videat*ur* ho*bi* adulari*rum*. Corrigens autem plebe*rum*: non ducit*ur* i*med*iu*m* suspicione*rum* e*orum*: sed soluto nem cogitatione*rum* e*orum* id*ic*it*ur*: q*uod* eos in cogitationem mittebat*ur*: demonstrans se nosse occulta*rum*. Negat enim d*ic*it*ur* sicut iudeis*rum*: q*uod* cogitatis mala*rum*: et si*ne* en*im* malam*rum* cogitauer*it*: non t*ra*ni*er* ex malicia*rum*: sed ex ignorat*ia*. vii non loquit*ur* eis dure*rum*: sed r*ide*ns*rum* p*ro*i*ter* i*oh*ane*rum* ostend*it* q*uod* non excedit*ur* a p*ro*p*ter* opinione*rum*. Hoc autem docet*ur*: non solu*m* p*ro*p*ter* verbo*rum* sed e*orum* testimonio*rum*: non t*ra*ni*er* p*ro*p*ter* q*uod* d*ic*er*it*: sed p*ro*p*ter* q*uod* e*ger*er*it*. I*o* a*it*: Quid existis*rum* in desertu*rum*? ac si d*ic*it*ur*: Drop*et* q*uod* ciuitates dimittentes*rum* qui*ne* existis*rum* in desertu*rum*? Non enim plebs tam*rum* cu*m* tanto desiderio*rum* in ere*rum* venisset*rum*: nisi magni*rum* quedam*rum* et mirabil*rum* et petra*rum* solidior*rum* se vide*re* existim*as*. **GLORI**. Non aut*em* t*ra*ni*er* existat*ur* i*des*ert*u* ad hoc ut*que* videret*ur* i*oh*ane*rum*. nec enim erat t*ra*ni*er* i*des*erto*rum* s*ed* in carcere*rum*: sed p*ro*p*ter* i*ref*er*it*: q*uod* frequenter exierat*rum* p*ro*p*ter* i*des*ert*u* vide*re* i*oh*ane*rum* cu*m* adiub*er* e*st* in deserto*rum*. **CHRY.** in bo. Et vide*re* q*uod* o*em* alias malici*rum* p*er*mittentes*rum* remouet*ur* a i*oh*ane*rum* leuitate*rum* de*que* turbe dubitab*er* vic*er*is*rum*: Aruidine*rum* vento agitat*at* am*er*. **GREGO.** in bo. Q*uod* videl*z* non asser*er*edo*rum*: sed negando*rum* it*ra*lit*ur*. Aruidine*rum* cippe*rum* mo*re* ut*que* aura*rum* i*pre*st*ra*ct*ur*: p*ro*qua*m* carnalis anim*rum* designat*ur*: qui mo*re* ut*que* fauore*rum* et detract*io*ne tang*it* i*in* p*re*te*rum* quilibet*rum* declinatur*rum*. Arudo*rum* g*o* vento agitat*at* i*oh*ane*rum* non erat*rum*: que*m* a*stat*i*re* si*ne* rectitudine*rum* nulla rex*rum* variet*at* i*in* flect*er*eb*at*: ac*si* do*min* d*ic*it*ur*: **HIERO.** Nu*q*d*um* ob*er* hoc existis*rum* in desertu*rum* t*ra*uer*si*te*re*: ut*que* yideret*ur* ho*bi* calamo*rum* simili*rum* q*uod* omni*m* vento circufer*it*: et leuitates met*is* de eo abi*get*: que*m* antea p*re*dicaret*ur*. An forsan*rum* stimul*rum* i*uidie* i*in* me cogit*it*: et p*re*dicatio*rum* van*ar* sect*ar* glaz*rum*: ut*que* ea q*uod* rat*ur* lucra*rum*. Cur diuitias cupiat*ur*: ut*que* affluat*ur* dapibus*rum*: locustis*rum* vesc*it*: et melle*rum* fili*est*ri*rum*: an*te* nobil*is* uesti*as*: pil*i* camelorum*rum* sunt tegum*is* ei*rum*: et*io* subdit*ur*: **CHRY.** in bo. Uel alii*rum* q*uod* no*tr* sit*ur* i*oh*ane*rum* simili*rum* calamo*rum* mobili*rum* p*ro* vest*ru* studiu*m* significast*ur*. s*ed* in desertu*rum* ex*equ*entes*rum*. Non t*ra*ni*er* aliquis*rum* dicere*rum* q*uod* i*oh*ane*rum* q*uod* dem*er*it*ur*: sed postea lasciu*m* fui*er*ens*rum* est mobilis*rum*: ita*que* aliqui*rum* sunt mobiles*rum* p*ro*natur*rum*: ali*que* vero lasciu*m* fui*er*endo*rum* mobiles*rum* fuit*ur*. I*oh*ane*rum* autem*rum* negat*ur* natura*rum* mobilis*rum* erat*rum*: p*ro*p*ter* q*uod* d*ic*er*it*: Non existis*rum* videre*rum* aruidinem*rum* v*er*to*m* agitat*at*. Negat*ur* lasciu*m* dans*rum* se*ip*sin*rum*: p*ro*didi*it* qu*am* habebat excell*ent*ia*rum*: q*uod* en*im* non fuerit*ur* lasciu*m* mostrat*ur* stola*rum*: solicitude*rum*: et carcer*rum*. Si*ne* en*im* vellet*ur* mollib*is* uestiri*rum*: non erem*u* i*in* habita*re* fuisse*rum*: sed reg*u* palatia*rum*. vii sequit*ur*: Ecce qui mollibus*rum* vesti*um* in domib*is* regum sunt*rum*. **HIERO.** Et b

Mattheus

hoc oñdī rigidā vitā t̄ austera predicationē: vitare debere aulas regū t̄ molliū hōiū; palatia declinare. **GREG.** in ho. Neinō aut̄ existimet in fluxu atq; studio preciosaz; vestiū peccata deesse: qz si hec culpa nō eēt: nullo mō iohānē dñs de vestimētū sui asperitate laudasset. Et nequaq; petr⁹ feminas a p̄ciosaz vestiū appetitu cōpescēt dicēs: Nō in veste p̄ciosa. **AVGV.** iii. de doctrina christiana: Tū i om̄ibus talib⁹ nō v̄sus rep̄: sed libido vt̄tis in culpa est. Quisq; enī reb⁹ restrict⁹ vt̄tis q̄ se h̄sit mores eo rum cū quib⁹ viuit: aut̄ itēmperās: aut̄ sup̄stitionis est. Quisquis vero sic vt̄tis vt metas h̄uetudinis bonor̄ iter quos versat excedat: aut̄ aliquid signat: aut̄ flagitiosus est. **CHRY.** in ho. Il loco aut̄ t̄ vestimētis t̄ a cōcurrū hōiū: eius morib⁹ designatis idūc iā t̄ p̄phetā eū eē dicēs: Sed quid existis videre: p̄phetā: Dico vobis etiā plusq; p̄phetaam. **GREG.** Prophete enī ministerū est ventura p̄dicē nō etiā demonstrare. Iohānes ḡ plusq; p̄pheta ē: qz eū que p̄currendo p̄phetauerat: etiā oñdendo nunciabat.

HIERO. In quo etiā ceteris p̄phetis maior est: Et qz ad p̄uilegiū p̄pheralē etiā baptis̄mi accessit p̄mū: vt suū dñm baptizaret. **CHRY.** in ho. Deinde mōstrat fm̄ quid est maior dicēs: Dic ē enī de quo scriptū est: Ecce mitto angelū meū an faciē tuam.

HIERO. Ut enī meritor̄ iohānis augmētum face ret de malachia testimoniuñ infert: in quo etiā angelū p̄dicat. Angelū aut̄ hic dici iohānē nō putem⁹ nature societate: sed officii dignitate. i. nūciū q̄ vētu rū dñm nunciavit. **GREG.** Qui enī grece angelus: hic latine nunci⁹ dī. Necē ḡ q̄ nunciare signuz nūciū venerat: angel⁹ vocat: vt dignitatē seruet in noīe quā explet in opatione. **CHRY.** in ho. Non strāgit̄ fm̄ qd̄ est maior iohānes p̄pheta: s̄z id. s. qd̄ est p̄pe christi. Et iō dicit: Ecce aū faciē tuam hoc est p̄pe te: sicut enī qui p̄pe curz regis incedunt alijs sunt clarioes: ita t̄ iohānes p̄pe christi p̄ntiaz. **GLO.** Deinde alij p̄phete missi sunt vt aduētū christi annūciarent. Iste aut̄ vt p̄pararet viā ip̄si⁹. vñ se quis: Qui p̄parabit viā tuā ante te. i. peruria reddet tibi corda auditōr̄ pñiam p̄dicādo t̄ baptizando.

HYL A. Dicit̄ sc̄ice aut̄ d̄serū spū sc̄o vacuū ē senti endu in quo habitatio dei nulla sit. In arūdine hō talis oñdī de gloria seculi vite sue manitate speciosus: in se aut̄ fructū veritatis eau⁹: exterior placēs t̄ nullus interior: ad oēm ventor̄ motū. i. imundorū spirituū flatū inquēdus: neq; ad cōfīctū firmatatem valens: t̄ aīe medullis manis. veste aut̄ corp⁹ quo indūfāa signat: qd̄ luxu ac lacūijs mollescit: in re gibus transgressor̄ angelor̄ nuncupatio est: hi enī seculi sunt potētes: mundiq; dominantes. Ergo vestiti mollib⁹ in domib⁹ regū sunt. i. illor̄ quib⁹ per luxu fluida: t̄ dissoluta sunt corpora: patet eē demōnum habitationē. **GREG.** Iohānes etiā molli bus vestib⁹ nou fuit: qz vitā peccantū nō blandimētis fuit: sed rigore aspere invectionis increpauit di cens: Benimua vipararum t̄c.

Cāmē dico nobis: nō surrexit int̄ natos muliez̄ maior iohanne baptista. Qui autem minor est in regno celorum: maior est illo.

CHRY. Premissa cōmēdatione iohānis ex p̄phe te testimonio: nō hic stetit: sed iā s̄niām p̄paz de ip̄o inducit dices: Cāmē dico vobis: nō surre. ma. iter na. muli. iohā. bapti. **T R A B B.** Ac si diceret: Quid dice rem p̄ singula de comendatione iohānis: Cāmē dico vobis: iter natos muliez̄: iter natos inquit mulierū non virginū: mulieres enī p̄pē corrupte vocant. Si aut̄ Maria aliquā mulier in euāgelio nuncupat: sc̄i endū est iterp̄tē mulierē. p̄ Femina posuisse: sicut ibi. Mulier ecce filius tuus. **HIERO.** Dis ḡ p̄bet tur hōibus q̄ de mulierib⁹ nati sunt: t̄ de occubitu viri: t̄ nō ei qui nat⁹ est ex virgine t̄ spū sancto: q̄uis i eo q̄ dicit: Nō sur. iter na. mu. ma. io. bapti. nō certis p̄phetis t̄ patriarchis iohānem p̄tulit: sed iohāni ceteros exequauit. Nō enī statū sequit̄: Ut si alij maiores eo nō sunt: ille maior: alioz sic. **CHRY.** su p̄mattheū: Sed tāta cū sit iusticie altitudo vt in illa nemo possit eē p̄fect⁹: nisi solus de⁹: puro q̄ oēs s̄c̄ q̄nā ad subtilitatē diuinū iudiciū iūce sibi inferiores sunt aut̄ p̄ores: ex quo itēllegim⁹: q̄n qui maiore le nō habet maior oībus est. **CHRY.** in ho. Ne aut̄ rursus sup̄abundātia laudū pariat aliquid incontinen̄s: inde iohāne p̄ferentib⁹ christo cōuenēter hoc remouet dices: Qui aut̄ minor est in regno celorum: hic maior est illo. **AVGV.** 5 aduersarii legis t̄ p̄phetaz. Argumētā aut̄ ex hoc hereticus ita velut ratiocinando tanq; iohānes nō p̄tineat ad regnū celoz: t̄ ob hoc multo min⁹ ceteri p̄phete illi⁹ p̄pli⁹ bus maior est iohānes. Hec aut̄ v̄ba dñi duob⁹ modis p̄t intelligi. Aut̄ enī regnū celorum appellavit hoc qd̄ nōdū accepim⁹: de quo in fine dicturis est: Uenite b̄ndicti p̄ris mei p̄cipite regnū: t̄ qz ibi sunt angeli: quib⁹ in eis minor maior est quolibet iusto portatē corp⁹ qd̄ corruip̄t. Aut̄ si regnū celoz itēligi voluit ecclām: cui⁹ filii sunt ab institutione genēris humani usq; nūc oēs iūsti: dñs seipm signauit: q̄ nascendi tpe minor erat iohāne: maior aut̄ diuinatis eternitate: t̄ oīica p̄tāte. Prōinde s̄z p̄z̄ expōsitionē ita distinguit̄: Qui minor est in regno celorum: ac deinde subinserit: Major est illo. Secūdū hāc ac posteriorē ita: Qui aut̄ minor est. ac deinde subinseritur: In regno celoz maior est illo. **CHRY.** dicit aut̄ in regno celoz: i. in spiritualib⁹ cōvniuersis q̄ sunt fm̄ celū: quidā aut̄ dicit qm̄ de aplis hoc dixit chri stus. **HIERO.** Nō aut̄ simplici itēlligam⁹: q̄ois sc̄is q̄ iā cū dñs est sit maior illo: qui adhuc cōsistit i p̄lio: aliud est enim victorie corona possidere: aliud adhuc in acie dimicare.

A d dieb⁹ aut̄ iohānis baptiste usq; nūc regnū celoz uim patit̄: t̄ uiolen ti rapiūt illud. P̄es enī p̄phete t̄ lex usq; ad iohānem p̄phetauerūt: t̄ si multis recipere: ip̄se est helias q̄ uenit̄ ē. Qui h̄z aures audiēdi audiat

GLO. Quia dixerat sup̄i⁹: Qui minor est i regno celoz: est maior iohāne: ne videref iohāne a regno celoz eē alien⁹: hoc remouet subdēs: A dieb⁹ antez io. bap. usq; nūc: reg. ce. vim pa. t̄ vi. ra. illud. **GREG.** Per regnū celoz signū solū signat: cum quo peccatores quolibet facinore polluti ad pñiaz rede

~~Mattheus~~

cesserat: q̄ ipse per hanc viā incederet: aliter iobā
nes nihil plus ostendit p̄ter vitā t̄ iusticiā: christus
aut̄ t̄ a miraculis testimoniū habebat. dimitens ḡ
iohanne ieiunio fluere: ipse contraria incessit viā: ad
mensam intrās publicanop̄ t̄ manducās t̄ bibens.

HIERO. Si ergo ieiuniū vobis placet: cur iobā
nes dispuicuit: si saturitas: cur filius hominis: quoꝝ
alterū demoniū habentē alterū voracē t̄ ebr̄iū nun
cupastis. **CHRY.** Qualem igit̄ iam excusationem
acc̄piēt: ppter hoc subdit: **E**t iustificata est sapiētia
a filiis suis. hoc est **E**t si vos p̄suasi non estis: sed me
iam incusare nō habetis: qđ t̄ de p̄re ait propheta:
Ult iustificeris in sermonib⁹ tuis. si enī nihil ū vo
bis expleat a p̄curatione dei: que est circa vos: oia
que sunt ex p̄te sua cōplet: vt in verecūdīs: neq; vñ
brām relinquit ingrate dubitationis. **HIERO.**
Justificata est ergo sapientia a filiis suis. i. dei disp̄
atio atq; doctrina: vel ip̄e christ⁹: qui est dei virtus
t̄ dei sapiētia iuste fecisse ab apostolis suis filiis cō
probatus est. **HYLA.** Aut̄ aut̄ ip̄e sapientia nō ex
effectu: sed ex natura. Plures enī dictū apostolicū
q̄ ait christuz dei sapientiā t̄ dei virtutē: his modis
solent eludere: q̄ in eo ex virgine crēādo efficax dei
sapientia t̄ virt⁹ extiterit. sed ne tale posset intelligi
ip̄m se sapientiā nūcupavit eā in se: que nō sunt ei⁹
oīdens. Nō enī idem opus virtutis t̄ virtutis: t̄ effici
ens discernit ab effectu. **AVGV.** Uel iustificata
est sapia a filiis suis: qz sancti apostoli intellexerunt
regnū dei nō esse in elca t̄ potu: sed in equa: uinitate
tolerandi: quos nec copia subleniat: nec dep̄mit ege
stas. vñ t̄ paulus dicebat: Scio abundare t̄ penuriaz
pati. **HIERO.** In quibusdā libris legit: Justifica
ta est sapia ab operib⁹ suis. sapia nāq; nō querit vo
cis testimoniū sed oper. **CHRY.** Si aut̄ exempla
vilia sunt de pueris nō mireris. ad ibeclilitatē enim
audientiū loquebas: sicut Ezechiel multa dicit exē
pla iudeis cōuenientia dei magnitudine indigna.
HYLA. Myslice aut̄ iudeos nec iohānis p̄dicatio
infexit: quib⁹ t̄ lex grāuis vīla est: potib⁹ cibisq; pre
scribitis t̄ difficilis t̄ molesta: peccatum in se qđ de
moniū nūcupat h̄is: q; p̄ obseruatē difficultatem
necesse eis esset i lege peccare. rursusq; i christo euā
gelij p̄dicatio vite libertate non placuit: p̄ quā diffi
cultates legis t̄ onera laxata sunt. Et ad eā publica
ni peccatores crediderūt: atq; tot t̄ tantis admoni
tionū generib⁹ frustra habitus nec p̄ grāim iustificā
tur: t̄ a lege sit abdicati: t̄ iustificata ē sapia a filiis
suis: ab his. s. q̄ regnū celoz fidei iustificatiōe diripi
unt: cōfidentes iūlū sapiente opus q̄ mun⁹ suum
ad fideles a cōtumacibus transtulerūt.

Lūc cepit exprobrare ciuitatib⁹ i
qbus facte sūt plurime uirtutes ei⁹
qz non egissent p̄niam: **U**e tibi coro
zaim: ue tibi bethsaida: qz si i tyro t̄
sidone facte cēnt uirtutos q̄ sc̄e sūt
in uobis: olī i cilicio t̄ cinere p̄niam
egissent. **U**erūtū dico uobis: tyro t̄
sidoni remissius erit in die iudicij q̄

uocis. **E**t tu capharnaū: nūq; usq;
in celū exaltaberis? Usq; in ifernū
descēdens. **Q**uia si i sodomis facte
finissent uirtutes q̄ facte sūt i te: for
te māsissent usq; i hāc diē. **U**erūtū
dico uobis: qz terre sodomorum re
iſſim' erit in die iudicij q̄ tibi.

GLO. Iudicisq; iudeos cōtēr icrepauerat: nūc au
tem quasi noīatim quasdā ciuitates icrepauit: quib⁹
specialiter p̄dicauerat: nec tñ cōuerti volebant. inde
dī: **L**ūc cepit exprobrare ciuitatib⁹ in qbus facte sūt
plurime uirtutes ei⁹ qz nō egissent p̄niam. **HIER.**
Exprobratio enī ciuitatū corozaim t̄ bethsaida t̄ ca
pharnaū: capituli hui⁹ titulo pandit: q; iō exprobra
uerat eos: qz post factas uirtutes t̄ signa q̄ plurime
nō egerint p̄niam. vñ subdit: **U**e tibi corozaim: **U**e
tibi bethsaida. **CHRY.** Ut aut̄ dicas nō a natura
ipsos eē malos: ponit nomē ciuitatis. s. bethsaida
qua qñq; p̄cesserunt apostoli: etenī philipp⁹: t̄ duo
binarij p̄ncipaliū apostolop̄ hinc fuerūt. l. petrus t̄
andreas: iacob⁹ t̄ iohannes. **HIERO.** Sed p̄ hoc
qđ dicit **U**e: he vrbes galilee a saluatorē plāgūt:
q̄ post tanta signa atq; uirtutes nō egerit penitētā.

RABA. Corozaim ait que iſterpetat mysterium
meū: t̄ bethsaida q̄ dom⁹ fructū vel dom⁹ venato
rū dī: ciuitates sunt galilee site in littore maris gali
lee. **P**langit ḡ dñs ciuitates que qñdā mysterium
dei tenuerūt: t̄ vītū iam fructū ḡgnere debuerūt
t̄ in quas spiritales venatores sūt misi. **HIERO.**
Et p̄ferunt cis tyrus t̄ sidon vrbes idolaire: t̄ vītū
dedit. t̄ ideo sequit: **Q**uia si in tyro t̄ sidone facte
cēnt uirtutes que facte sūt in vobis oīl: in cilicio
t̄ cinere penitentiā egissent. **GREGO.** xxv. moa.
In cilicio quidē asperitas t̄ p̄nctio peccatorū: in ci
nere aut̄ puluis oīdis mortuorū: t̄ iccirco vītū: hec
adhiberi ad p̄niam solet: vt in p̄nctione cilicio cogno
scam⁹ quid p̄ culpā fecim⁹: t̄ in favilla cineris p̄pen
damus: quid p̄ iudiciū facti sum⁹. **RABA.** Tyros
aut̄ t̄ sidon sunt vrbes phenicis. iſterpetat aut̄ **T**y
rus angustia: t̄ sidon venatio: t̄ significat gentes q̄
venatoz diabolus in angustia peccatorō cōp̄bēdit:
sed saluatorz iohesus p̄ euāgelij absoluit. **HIERO.**
Querim⁹ aut̄ vbi scriptū sit q̄ in corozai t̄ bethsaida
dom⁹ signa fecerit. **S**upra legim⁹: **E**t circubat ci
uitates omnes: t̄ vicos curans oēm infirmitatē: t̄ re
liqua. inter ceteras ergo vrbes t̄ vicos existiman
dūt in corozaim t̄ in bethsaida dominū signa
fecisse. **AVGV.** de p̄seuerantia: **N**ō ergo verū est:
q̄ his temporib⁹: t̄ his locis euāgelij ei⁹ p̄dicatiū
nō est: in quib⁹ tales oēs futuros esē p̄sciebat: qua
les multi in eius corporali p̄nīa finiunt: qui in eum
nec suscitatis ab eo mortui credere voluerūt. Ecce
enī dñs attestat q̄ tyris t̄ sidonij acturi cēnt magne
humilitatis p̄niam: si in eis facta essent diuinap̄ si
gna virūtū. **P**orro si etiā sūt facta que faciūt cēnt
si uiuerent: mortui indicant. p̄fecto qz fideles furū
rierant isti: si eis cū tantis miraculis euāgelij fuisse
p̄dicatum: nō sunt vtq; puniendi: t̄ tamen in die iu
dicij puniēt. **S**equit enī: **U**erūtū dico vobis

Ca.xi.

HIERO. Seueri ergo punient illi: isti remissius. **TYRUS.** Quod ideo est: qz tyrus & sidon naturale tñ legem calceauerant: iste vero ciuitates post transgressiones naturalis legis & scripte: etiā signa que apud eos facta sunt paruiduxerunt. **RABA.** Impletū autē hodie videm? dictū saluatoris: qz s. corozaim & bethsa ida p̄sente domino credere noluerūt. **TYRUS.** autē & fidem postea euāgelizantib⁹ discipulis crediderunt. **REMI.** Capbaraū autē metropol⁹ erat galilee: & insignis ciuitas illius p̄uintie: & ideo dñs specialiter mentionē illius facit: dicens: Et tu capbaraū: nunquid vscq; in celū exaltaberis: vscq; ad īfernū descedens? **HIERO.** In altero exemplari reperimus: Et tu capbaraū que vscq; ad celum exaltata es: vscq; ad īfernū descendas. Et est duplex intelligētia: vel ideo ad īfernū descendas: qz ɔtra p̄dicationem mēa supbissime restitisti. **Vel aliter:** ideo: qz exaltata vscq; in celū meo hospicio & meis signis atq; virtutib⁹ tñ babēs p̄silegiū: maiorib⁹ plectris supplicij: qz his quoq; credere nolueristi. & iō sequit: Quia si in sodomis facte cēnt virtutes que facte sunt in te: forte māfissent vscq; in hunc diē? **CHRY.** In quo augēt eorum accusatio: etenim maxima malicie demōstratio ē cū nō solū bis qui tūc erant: sed bis qui nūq; fuerāt mali apparent deteriores. **REMI.** Nō solū autes tyri & sidonis: sed ipsa sodomoꝝ & gomoreꝝ fecerunt leuita peccata p̄cōparatione. **HIERO.** In capbaraū autē que interpretat se vscq; in īfrida qz con⁹ frumentū vel donū: ciuitates sunt galilee sitae in latrone manu: & cōm̄is ciuitates que quēdā myrra sunt: & vniū iam fructus dixerunt: oītū sp̄tiales venatores sūt multū. **HIERO.** Eis tyrus & sidon ibos idolare: & vidoꝝ sequit: Quia si in pro chidone facte sunt: facte sunt tūc in sōlo olīm in cultu emonū cōfessor. **GREGORIUS.** In mea quidē aīterat: p̄tū p̄cōparatione. In vñlūs ondāt metuor: & vñlūs vñlūs ad p̄iam lōterū vñ p̄tūne clījōg; qd p̄culpā fecim⁹: & vñ fūlūla cōrētū qd p̄tūne facim⁹. **RABA.** In vñlūs sunt vñlūs phoenicis: tēpōnū amītūtū: & bēon vñlūtū: & tēpōnū gōtūtū: & vñlūs in angustia peccatorib⁹: & vñlūs vñlūs p̄tūne p̄tūne p̄tūne. **HIERO.** Querat autē prius lector & dicat: Si tyrus & sidon & sodoma posuerūt agere p̄tūam ad p̄dicationē saluatoris signo rūq; miracula: nō sunt i culpa qz nō crediderūt: sed vñlū siletūm in eo est q acturis p̄tūam noluit p̄dicare. Ad quod facilis & aperta est r̄fūsio: ignorare nos iudicia dei: et singulaz eius dispēlationū sacramenta nescire: p̄positum fuerat deuī videre fines non excederene iusta phariseis & sacerdotib⁹ occasionem p̄secutionis daret. vñ & aplis p̄cepit: In viā gentium ne abierit. Corozaim & bethsaida dānārū: qz p̄te dñi credere noluerūt. **TYRUS.** & sidon iustificantur: qz aplis illius crediderūt. Nō queras tpa cū credentium itearis salutē. **REMI.** Solus autē & aliter fortassis erāt plurimi i corozaim & bethsaida qui credituri erāt: & erāt multi i tyro & sidone qz nō erāt credituri. Et ideo nō erāt digni euāgeliō. Dñs ergo ideo habitatorib⁹ corozaim & bethsaide p̄dicauit: vt illi qui credituri erant: crederēt. & habitatorib⁹ tyri & sidonis p̄dicare noluit: ne forte illi q non erāt credituri. cōtēptū euāgeliō deteriores facti atroci⁹ puniri. **AVGV.** de p̄seuerātia: Quidā autē disputa

tor catholicus nō ignobilis: hūc euāgeliō locū sic ex posuit: vt diceret p̄scifē dñm tyrios & sidonios a fide fuisse postea recessiuros: cū factis aptid se miraculis credidissent: & misericordia poti⁹ non eū illic ista fecisse: quoniā grauiori pene obnoxij fierēt: si fidem quā tenerāt reliq̄s: qz si eā nullo tpe tenuissent. **Vel aliter:** Prescuit p̄fecto de p̄ficiā sua: qz nos liberare dignat: hec autē est p̄destinatio sanctorū: p̄scia: & apparatio p̄ficiōp̄ dei: quib⁹ certissime liberant q̄cūq; liberant. Ceteri autē nō nisi i massa p̄ditionis iusto dño iudicio relinquātur: vbi tyri relictū sunt & sidonis: qz etiam credere poterāt si multa christi signa vidissent. sed qm̄ vt crederēt n̄ eis erat datū: & vñ crederēt est negatum. Ex quo apparet habere quosdā in ipso ingenio diuinū naturali mun̄ intelligentie quo mōneant ad fidē: si ɔgrua suis mētibus vel audiant vba vel signa cōspiciāt: & tñ si dei altiori iudicio a p̄ditionis massa nō sunt grē p̄destinatione discreti: nec ipsa eis adhibent vel dicta diuinā vel facta: qz que possunt credere: si audirent vñiq; talia vel viderēt. in eadē p̄ditionis massa relicti sūt etiā indei q nō potuerūt credere factis i aspectu suo tam magnis clarisq; vñtibus. **Cur enī nō poterāt credere:** nō tacuit euāgeliū dicens: Nū autē tāta signa fecisset corā eis: nō poterāt credere: qz dixit isaias: Excecaui oculos illoꝝ & indurauī cor eoz. Nō erāt qz sic excecati oculi: nec sic idurauī cor tyriꝝ & sidonioꝝ qz credidissent: si qualia viderunt isti signa vñdissent. Sed nec illis p̄fuit qz poterāt credere: qz p̄destinati nō erāt. nec illis obfūsset: qz n̄ poterāt credere: si ita p̄destinati ēent: vt eos cecos dñs illuminaret & iduratis cor lapideum velle austerrē. **AVGVSTI.** de cō.euā. Poc autē qd hic dñ: etiam lucas cōmemorat cōtinuatūm cūdā fūmoni dñi etiam hec ex ipst⁹ ore ūlungs. vñ magis vides ipse hoc ordie illa cōmemorari quo a dñō dicta sunt: matthe⁹ aut̄ sue recordationis ordinē tenuisse. aut si illud quod matthe⁹ ait: Tūc cepit exprobare ciuitatib⁹: sic accipiendū putat: vt pūctū ipm tēporis voluisse credas exprimē: in hoc qd est. **Sic.** vt autē tps aliquādo latius quo hec multa gerebant & dicebant. Quisq; ḡ hoc credit: credat hoc eē bis dñi. **Cū enī & apō vñlū euāgelistā inuenianſ quedā que bis dixerat dñs: si cur apud lucā de nō tollēda pera in via: qd mirum si aliqd aliud bis dñi sigillatim a singulis dñ ordine quo dñi est: Et iō diuersus ordo apparet in singulis: qz & tunc quādo ille & tunc quando iste cōmemorat dictum est.**

X̄ndens iesus dixit: Confiteor tibi p̄tū dñe celi & terre: qz abscondisti hec a sapiētib⁹ & prudentib⁹ & reuelasti ea parvulis. Ita patē: qm̄ sic fuit placitum ante te.

CHRY. Quia sciebat dñs multos de superiori questione dubitatuos. s. qz iudei christi nō receperunt quē gētilitas tā p̄na suscepit. r̄sideret hic cogitatib⁹ eoz. Et iō dīct: R̄ndens iesus dixit: Lōfi. ti. pa. do. ce. & ter. **GLO.** Id est q̄ facis celos & relinq̄s in terre mitate quos vis. **Vel ad l̄ram:** **AVGV.** de vñb̄s dñi:

Mattheus

Si christ⁹ dixit cōfiteor: a quo lōge est oē peccatus: confessio nō est soli⁹ peccatoris: sed aliqui etiā laudato-
ris. Cōfitemur ḡ sine laudātes deū: sine accusantes
nosmetipso. **D**ixit ḡ: Cōfiteor te. i. laudo te: nō accu-
so me. **H**YLA. Audiāt ḡ qui saluatorē nō natum:
sed creatū calūnians q̄ p̄m suū vocet celi ⁊ terre
dīm. **S**i enī ⁊ ipse creature est ⁊ creature cōdōrem
suū p̄m appellare p̄t: stultū fuit nō ⁊ sui ⁊ celi ⁊
terre dīm vel p̄m similiter appellare. **M**atthias autē
agit q̄ aplis aduent⁹ sui aperuit sacramenta: q̄ igno-
rauerūt scribe ⁊ pharisei: q̄ sibi sapiētes vident: ⁊ in
cōspectu suo prōdētes. **E**t iō seq̄: Quia abscō. hec a
sapi. ⁊ pri. ⁊ reue. ea par. **AVG.** de v̄bis dñi: No-
mine sapiētū ⁊ prudētū supbos intelligi ip̄e exposuit
cū ait: Reuelasti ea paruulis: qđ enī est paruulis ni-
fi humiliib⁹. **GREGO.** xxvij. moral. Qđ enī non
subiunxit Reuelasti ea stultis sed paruulis: tumore
se dānasse immotuit: nō acume. **CHRY.** **U**el dicēs
sapiētes: nō verā sapiā dicit: sed ea quā videbanſ
scribe ⁊ pharisei ab eloquētia b̄fe. **D**rop̄t hoc neq̄
dixit: Reuelasti ea stultis: h̄z Paruulis. i. informib⁹
aut rusticis: i. quo erudit nos p̄ oia ab elatione eru-
būlilitatē aut zelare. **H**YLA. **C**elestī ḡ v̄borūz
arcana atq̄ v̄tutes sapiētib⁹ abscondunt: ⁊ paruul⁹
reuelant: paruulis malicia nō sensit: sapientibus v̄o
stulticie sue p̄sumptio: nō sapiētē cāis. **CHRY.**
Reuelati aut̄ esse his dignū est leticia: occultari au-
tem his nō leticia: sed lachrymis dignū est. Nō ḡ p̄
pter hoc letat: sed qm̄ que sapiētes nō cognouerūt:
cognouerūt h̄z. **H**YLA. **F**acti sunt hui⁹ equitatez
dīs p̄ne volutatis iudicio ūfirmat: vt qui indignā-
tur paruuli in deo fieri: stulti deinceps in sapia sua
fiant. **E**t iō subdif: Ita p̄t: qm̄ sic placitū fuit ante te.
GREGO. xxv. moral. **Q**uib⁹ v̄bis etēpla humili-
tatis accipim⁹: ne temere discutere supna cōfilia de
alioz vocatōe: alioz v̄o repulſione p̄sumam⁹: oſten-
dens q̄ iniusti eē n̄ p̄t qđ placuit iusto. **HIER.**
In his etiā v̄bis blādientis affectu loquit̄ ad prem-
vt ceptū in apostolis cōpleaf beneficiū. **CHRY.**
Pec autē que dīs discipulis dixit studiosiores eos
fecerunt. q̄r enī dīs erat eos de se magna sapere q̄a
demones abigebant: ideo hinc eos reprimit: reuela-
tio enī erat qđ eis sc̄m̄ est non illo p̄ studiū: iōq̄ scri-
be sapiētes ⁊ prudētes existimātes se esse: excederūt
pp̄ter pp̄trū timorē. vñ si pp̄ter hoc ab eis abscōdi-
ta sūt dei mysteria: timete dicit ⁊ vos ⁊ manete par-
uuli: hoc enī fecit vos reuelatione potiri. **S**icut autē
cū paulus dicit: Tradidit illos de⁹ in reprobū sen-
sum. nō hoc dicit iduens deū agentē: sed illos
qui cām tribuerūt: ita ⁊ hic. **A**bscōdisti hec a sapien-
tibus ⁊ prudētibus. **E**t pp̄ter qđ abscōdita sunt ab
illis: audi paulū dicentē: quoniā querentes pp̄traz
iusticiā statuere: iusticie dei nō sunt subiecti
Omnia mihi tradita sunt a patre
meo. **E**t nemo nouit filiū nisi pater
neq̄ p̄m quis nouit nisi filius: et
cui uoluerit fili⁹ reuelare

CHRY. Quia dixerat: Confiteor tibi p̄t: qm̄ abscō-
disti hec a sapientib⁹: vt n̄ estimes qm̄ ita grās agit
p̄t: sicut si ipse sit hac v̄tute p̄uatis. **C**ōsequēter ad-
hingit: Oia mihi tradita sunt a p̄t meo. **L**ū autē au-

dieris qm̄ tradita sunt: nihil humanū suspiceris. n̄
enī nō duos deos ingenitos esse estimātes hac p̄nū
dictionē. **S**imul enī cū gent⁹ est: oīum dominator
fuit. **HIER.** Alioq̄ si iuxta ī faz fragilitatē sen-
tire volum⁹: cū ceperit b̄fe qđ accipit: incipit non
habere qđ dedit. **U**el tradita sibi oia: nō celū ⁊ ira
⁊ elemēta ītelligenda sūt: ⁊ cetera que ip̄e fecit ⁊ cō-
didit: sed bi qui p̄ filiū accessum h̄t ad patrem.
HYLA. **U**el hoc dicit: ne quid in illo min⁹: qđ in
deo est estimaret. **AVG.** **o** maximū. **N**ā si mi-
nus haber in p̄tāte aliqd qđ pater: non sunt ei⁹ oia q̄
habet p̄t. ḡnēdo enī dedit p̄t potētiam filio: sicut
oia que habet in substātia sua ḡnēdo dedit ei⁹ q̄ē
genuit de substātia sua. **H**YLA. **E**nde in mutua
cognitione p̄tis ⁊ fili⁹ dat intelligere nō aliud ī filio
qđ: qđ in p̄tē extitisse. **S**equit̄ enī: Et nemonouit fu-
liū nī p̄t: neq̄ p̄m quis nouit: nisi fili⁹. **CHRY.**
Ex eo enī q̄ sol⁹ p̄m nouit: latēter os̄dit entēdem
se cē substātia: ac si diceret: Quid nūq̄ est: si omniū
sum dominator: cū aliqd aliud maius babeā. **S**cre
p̄m: ⁊ eiusdē eē substātia. **H**YLA. **E**andē enī
v̄triusq; in mutua cognitione docet cē substātia: q̄
q̄ filiū cognoscet: p̄m queq; cognitūtis ester in
filio: q̄ oia ei a p̄tē sunt tradita. **CHRY.** **C**ū autē
dicat: Neq̄ p̄m aliq̄ cognoscit nisi fili⁹: non bee
ait: qm̄ enī oēs oīno ignoz̄t: sed qm̄ cognitione: qua
ipse enī nouit: null⁹ enī scit: qđ ⁊ de filio dic: dum est
Neq̄ etiā oīgnoto quodā deo hoc dicit: sicut mar-
tion ait: demiq̄ p̄p̄ substātiae inseparabilitatē sufficien-
ter aliq̄ noīat yel. sol⁹ p̄t vel sol⁹ fili⁹: nec ide ip̄a
raf v̄triusq; spūs: q̄ p̄p̄ dī spūs veritatis. **HIER.**
Eribescat ḡ eunomi⁹ beretic⁹ tāq̄ sibi notitia p̄tis
⁊ fili⁹: quātā alterutru iter se h̄t vendicā: qđ si id
cōtendit: ⁊ suā solat̄ insania: q̄ sequit̄. **E**t cui vol-
erit fili⁹ reuelare. **A**liud est nature equalitate nō
qđ noueris: aliud reuelati⁹ dignatione. **AVG.**
vii. de ciui. dei: Reuelat aut̄ p̄t p̄ filiū. i. p̄ v̄bu fūm.
Si enī hoc v̄bu qđ nos p̄ferim⁹ t̄pare: ⁊ transfor-
t̄ sc̄ipm os̄dit: ⁊ illud de quo loqm̄t̄: quātā magis
v̄bu dei: q̄ qđ sc̄a sūt oia: qđ ita os̄dit p̄m: sicut ē
p̄t: q̄ ⁊ ip̄m ita est: ⁊ hoc est qđ pater. **AVG.** de
que. euā. **L**ū aut̄ dicet: Nemo nouit filiū nisi p̄t: nō
dixit: ⁊ cui voluerit filiū reuelare p̄t: qđ nō ita idē
gendū est qđ fili⁹: a nullo possit agnosc̄t̄: nisi a p̄te
solo. **P**r̄ aut̄ nō solū a filio: sed etiā ab eis qđ reu-
lauerit fili⁹. **S**i enī p̄t: dīcīt̄ est vt intelligam⁹ p̄m
⁊ ip̄m filiū p̄ filiū reuelari: q̄ ip̄se est mēti n̄rē lumē
vt qđ postea itulit: **E**t cui voluerit fili⁹ reuelare nō
tīn p̄t̄: sed etiā filiū accipiam⁹: ad tonū enī qđ oīt̄
illatum ē: vbo enī suo se p̄t̄ declarat. **U**erbi autē
solū qđ p̄ v̄bu declarat: sed etiā sc̄ipm declarat.
CHRY. Si ḡ p̄m reuelat̄: ⁊ sc̄ipm reuelat̄. **S**ed
hoc qđē vt manifestū oīm̄t̄: illō aut̄ posuit: qđ
poterat cē dubiū: p̄ hoc etiā iſtrūt̄ q̄ adeo cēdōt̄
p̄t̄: q̄ nō est possibile aliquē venire ad p̄m nisi p̄
filiū: hoc enī maxie sc̄andalizabat: q̄ videbat deo dī
us: **E**t ideo per oia hoc destruere studuit.

Clenite ad me oēs q̄ laboratis et
onerati estis: ⁊ ego reficiā uos. **T**ol-
lite iugū meū super uos: ⁊ discite a
me: quia mitis sum ⁊ humili⁹ corde

Ca.xii.

et inuenietis requie a iacob' uris. **Jugū**
.n. meū suave esl: et onus meū leue.

CHRY. Per ea q̄ dicta sunt in desideriū sui discipulos constituerat: oīdens iessabili suā v̄tūtē. nūc autem eos ad se vocat dices: Uenite ad me oēs qui laboratis et onerati estis. **AVGV.** de verbis dñi: Quia re enī oēs laboram? nisi q̄ sumus hoies mortales lutea vasa portates: q̄ faciunt iuicē angustias: h̄ si angustent vasa carnis: dilatentur spacia charitatis: ad qd̄ ḡ dicit: Uenite ad me oēs q̄ laboratis: nisi vt nō laboreatis. **HYLA.** Legis etiā difficultatib̄ labo- rantes et peccatis seculi oneratos ad se adiuvat.

HERO. Grauia enī esse onera peccati et **Zacharias** pp̄beta testat: iniq̄tate dices sedere sup talentuz plubi. Et psalmista compleuit: Iniquitates mee ag grauate sunt sup me. **GREG.** Asperz etiā iugū et dum fuitus pōdū ē subesse t̄paliū: ambire terre retinere labēta: velle stare in nō stātib̄: appetē quidē trāseutia: sed cū trāseutib̄ nolle trāfire. **Dum** enī h̄ votū cuncta fugiū: q̄ pūs mētem ex desiderio adēptionis afflixerat: p̄ ex paucore amissionis p̄mūt.

CHRY. Nō aut̄ dicit: Uenite ille et ille: sed oēs q̄ in solitudinib̄: qui in tristicijs: q̄ i peccatis estis: nō vt experā noxas: sed vt soluā peccata. Uenite: n̄ qm̄ indigeo vestra gla: sed q̄r volo vestrā salutē. vñ dīc: Et ego refici vos: nō dixit: saluabo solū: h̄ q̄ mul to ampli' erat: Reficiā vos. i omni quiete iſtūam.

RABA. Nō solū exonerabo: sed interna refectione saturabo. **REMI.** Uenite dicit non pedib̄: sed morib̄: nō corpe: sed fide. **Iste nāq̄** est spiritualis accessus: quo quisq; deo appropiq̄uat. et iō seq̄: Tolite iugū meu sup vos. **RABA.** Iugum christi est euāgelij christi q̄o iudeos et gentes in vnitate fidei coniungit et sociat. Hoc aut̄ sup nos iubemur sumere. i un honore habere: ne forte subi' ponētes. i illō praece contentētes luculētis pedib̄ vitor̄ culcēmus. subdit: Discite a me. **AVGV.** de verbis dñi: Non mūdū fabricare: nō in ipso mūdo miracula facere: h̄ quia mitis sum et būnūlis corde. **Magnus** eē vis: a minimo incipe. Logitas magnā fabricā constituē celitūdinus: de fundamento pūs cogita humilitatis: et quāto q̄sq; vult supponere manus edificū: tanto alti' fodiat fundamentū: quo aut̄ puentur est cacumen mīi edificij: vñq; ad cōspectū dei. **RABA.** Discedi ḡ nobis est a salvatore nīro: vt sumus mites morib̄: et hūiles mētib̄: nemine ledam̄: neminem cōtēnam̄: et virtutes q̄s soris oīndim̄ i ope: itus tēneam̄ i corde. **CHRY.** Et iō ic̄piens dīnas leges ab hūilitate ic̄pit: et maximū p̄mū ponit dicens: Et iuuenies requie a iacobus vestris. Hoc maximū est p̄mū: nō enī alteri efficeris utilis solū: h̄ teip̄ req̄escēfacis: et an̄ futurā hāc tibi dat repromissionē. in futuro aut̄ p̄petua gaudebis requie. **CHRY.** Et ne formidaret: q̄r dixerat Dñs et iugū: subdit: Iugū enim meu suane ē: et on̄ meu leue. **HYLA.** Iugi aut̄ suis et leuis oneris blādīmetā pp̄ponit: vt credētib̄ eī boni scia p̄stet: q̄d ipse sol̄ nouit in p̄e. **GRE** GO. iii. moral. Quid graue mētis nīre cerūcib̄ imponit: q̄ vitare orīne desideriū q̄d pturbat p̄cipit: qui declinare laboriosa mūdi hui' itinera moner. **HYLA.** Et qd̄ iugo ipso suau? qd̄ onere leui? p̄batū

fieri: scelē abstine: bonū velle: malum nolle: amare oēs: odise nullū: eterna seq̄: p̄tib̄ nō capi: nolle i ferre alteri q̄ sibi p̄peti fit molestū. **RABA.** Sz quō iugū christi suane cū supra dicat: Tria est via q̄ ducit ad vitā: Sz q̄ angusto vītio ic̄pis: p̄cessū tē poris ineffabili dulcedine dilatat. **AVGV.** de verbis dñi: Itē q̄ iugum dñi i trepidā cerūce subierūt: tā diffīlia picula patiūt: vt non a laboribus ad quietē: h̄ a q̄ete ad laborē vocari videās. **S** pfecto adest spūscūs: q̄ i exterioris bōis corruptōe iterōz renouaret de die in diē: et gustata rege ipiri tali i affluētia deliciae dei i spe beatitudinis: oīa pītia deliniret: aspera et oīa grauia reuelaret: secari et vri se hoies patiūt: vt dolores nō eterni: h̄ aliquāto diuturnoris vīceris acrioz dolor̄ p̄cio redimant̄: q̄ bus tēpestib̄ vel penis ipotuni sūt mercatores: vt diuitias vēturas acqrāt. Sz q̄ bas nō amāt: eadē grauia patiūt. Qui vō amāt: eadē qdē: h̄ n̄ grauia pati vident̄. Oīa enī scia et īmāia p̄lūs facilia et p̄pe nulla efficit amor: quāto ḡ facilis ad verā beatitudinē charitas facit: qd̄ ad miseriā q̄tū potuit cūpiditas fecit. **HIERO.** Quō etiā leui? est lege euā gelū: cū i lege homicidū et adulteriū: i euāgelio ira cōcupisētiaq; puniat. In lege enim multa p̄cepta sūt: q̄ apla nō posse p̄pleri plenissime docet. In lege opa req̄unt: i euāgelio volūtas q̄rit: q̄ t̄i effectum nō habuerit: n̄ p̄mū nō amittit. Euāgelū ea p̄cipit q̄ possim̄: ne s. cōcupiscam̄: hoc in nīo arbitrio est lex cū volūtate nō puniat: punit effectū: ne adulterium facias. Singe i p̄secutiōe aliquā virginē p̄stitutam: hec apud euāgelū q̄ volūtate nō peccat virgo suscipit: i lege q̄si corrupta repudiat. **CA.XII.**

In illo tpe abiit iesus p̄ sata sabbato: discipuli autē eius esuriētes ceperūt uellere spicas et māducare. Dharisci aut̄ uidētes dixerūt ei: Ecce discipuli tui faciūt qd̄ n̄ licet eis facere sabbatis. at ille dixit eis: Nō legistis qd̄ fecerit dauid qm̄ esuriūt et q̄ cū eo erāt: quō itrauit i domū dei: et panes p̄positōnis comedit: quos nō licebat ei edere neq; his q̄ cū eo erāt: nisi solis sacerdotib̄: Aut nō legistis i lege: q̄r sabbatis sacerdotes i tēplo sabbatiū uiolat̄: et sine crīmine sūt? Dico aut̄ uobis: q̄r tēplo maior est hic. Si aut̄ tem sciretis qd̄ est: misericordiaz uolo et nō sacrificiū: nūq; cōdēnasletis inocētes. Domin' enī est fili' hominis: etiām sabbati.

GLO. Narrata predicatione cū miraculis enīus anni ante questionē iohannis factis: transit ad ea q̄

~~Mattheus~~

facta sunt in alio anno. s. post mortem iohannis: quando
iam in omnibus christo contradicitur. unde dicit: In
illo tempore abiit iesus sabbato per sata. **AVGV.**
Hoc autem quod hic sequit: sine villa repugnatione
questione commemorat a marco et a luca. sed illi non
dicunt: In illo tempore. unde fortassis mattheus
rei geste hic ordinem tenuit: illi autem recordationis
sue nisi latius accipias quod dictum est: In illo tem-
pore. i. quo hec multa et diuersa gerebantur. unde con-
cipit ista omnia post mortem iohannis completa esse.
Cum enim iohannes discipulos suos ad christum mis-
sisset: credit post paululum decollatus fuisse. vii cum
dicit: In illo tempore: interminatum tempus ponere
vider. **CHRY.** Quare autem per sata sabbato eos du-
cebat: quia oia prescivit: nisi quia volebat soluere
sabbati: volebat quidem sed non simpliciter: ideoque
non sine causa id soluit: sed dans occasionem rationa-
bilem: ut et legem cessare faciat: et legem non offendat:
et ideo hic ut iudeos mitiget: nature necessitatē pre-
mittit. et hoc est quod dicit: Discipuli autem eius clu-
rientes ceperunt vellere spicas et manducare. Quā-
tus in peccatis que manifesta sunt: nulla sit excusa-
tio. neque enim occidens ad sui occisionē potest furorē
pretendere: neque qui adulterat cōcupiscentiā: sed nec
villam aliam causam: hic tamē famē inducens: disci-
pulos ab omni accusatione liberat. **HIERONY.**
Ut autem in alio euāgelista legim⁹: ppter numiam
importunitatē nec vescendi quidem habebant locū:
et ideo quasi homines esuriebāt. Quod autem spicas
segetum manib⁹ cōfricat: et in eisdem cōsolant: vi-
te austerioris indicū est: non ppteratas epulas: sed
simplicem cibum querentur. **CHRY.** Tu autem ad-
mirare discipulos qui ita erant oppressi: et nullā cor-
poralium habebant curā: sed continebant carnalem
mensam et fame oppugnabant: nec tamē desistebat
a christo: nisi enī eos cogeret vebemēter esuries: ne
quaquam hoc fecissent. quid autem pharisei ad hoc dice-
rent subdit: Pharisei autem videntes dixerunt ei: Ec-
ce discipuli tui faciunt quod non licet facere sabbatis.
AVGV. de operib⁹ monachor⁹: De sabbato autem
poti⁹ quod de surto discipulis domini indei calūniati
sunt: quod populo israel per legē precepit⁹ est: ut in agris
suis furem nullū tenerent: nisi qui secū aliquid veleret
ausserre. nā qui nihil aliud attigisset quod per comes
disset liberū impunitū abire sinerent. **HIERO.**
Nota vero per primi apostoli saluatoris litterā sappa-
ti destruunt aduersus ebionitas: qui cū ceteros recipi-
ant apostolos: Paulū tanquam transgressorē legis re-
pudiāt. deinde ad excusationē eorum subditur: At
ille dixit eis: Non legistis quid fecerit dauid quando
esurit. Ad cōfutandā siquidem calūniā phariseorū
veroris recordat hostiorē quādo dauid fugiens sau-
lem venit in nobbam: et ab achimelech sacerdote su-
ceptus postulauit cibos qui cū panes laicos non ha-
beret: dedit eis cōsecratos panes quibus non licebat
vesci nisi solis sacerdotib⁹ et leuitis: melius arbitra-
tus de famis periculo hoies liberare: quod deo sacrifici-
cum offerre. hostia enī deo placabilis est hominū
sacrificium. Opponit ergo dñs et dicit: Si et dauid sanctus ē: et
achimelech pontifex a vobis non reprehendit: et legis
vitriq; mādatū pbabili excusationē trāsgressi sunt: et fa-
mes ī cā ē: cur eādē famē nō pbatis ī aplis: quā pbati-

i ceteris? Quāquam et ī hoc mīta distātia sit: Iste spicas
ī sabbato manu cōfricat. illi panes cōmederūt leu-
ticos: et ad sabbati solēnitatē accedebāt neomenap-
ties: quod regnus in cōuiuio fugit ex aula regia.
CHRY. Excusās at dīcplōs dauid ī mediū adduci
etē mīta pphete hui⁹ erat glā apud iudeos. Nec
poti⁹ rūderi quod dauid ppheta erat: quod nec ppheta lic-
ebat: sed sacerdotib⁹ solis. tanto autē magis dīcplōs
ab accusatōe liberat: qđ maior iūnū ī hoc fecit: si
dauid ppheta erat: nō tñ quod cū ipso erant. **HIE-
RO.** Observia tñ quod panes ppositōis nec dauid nec
pueri ei⁹ acceperūt ante quā mudos se a mulierib⁹ ēē
responderunt. **CHRY.** Sed dicit aliquis: Quid ē et
ēplūz hoc ad id quod querit? Nō enī dauid sabbati
transgressus ē: sed ī hoc oīdī christi sapientia quod ad ex-
emplū fert sabbati mai⁹. Neque enim ē equalē agro-
di sabbati dīē quod multoties factū est: et sacrā illā tā
gere mēlā: quod nulli fas erat. Deinde rurius et alter
soluit: p̄cipialiorē īducēs solutōe: cū dicit: Nur nō
legistis ī lege: quod sabbatis sacerdotes ī tēplo sabbati
violāt et sine crimine sunt. **HIERO.** Et si dicteret:
Alumniamini dīcplōs meos: cur sabbato spicas
trīuerūt: famis necessitate cogēt: cū ipi sabbati vio-
letis in templo īmolantes victimas: cedētes tau-
ros: holocausta super lignoū struēti incendio con-
cremant. et iuxta alterius euāgeliū fidem circū
ciditis parvulos ī sabbato: ut dum aliam legem
suare cupitis sabbati destruatis. Nūquād autē leges
dei sibi cōrarrīe sunt: et prudēter vbi dīcplōs sui an-
guī poterāt trāsgressionis: et achimelech et dauid di-
cit exēpla lectātes. verā autem et absq; necessitatis ob-
tentū sabbati p̄uaricationē ī ipsos refert quā calūniā
fecerat. **CHRY.** Ne aut mibi dicas: quā affere ī
mediū alii peccatē nō est errū ab accusatōe: cū enī
nō accusat̄ qđ fecit: excusatio sit circa id quod factū est.
Vix hoc h̄ nō sufficit: sed quod maius est dixit: quod sine
crimine sunt. Vide autē qđta posuit. Loci vbi dicit: ī
tēplo. Tēpus cū dicit: Sabbatis. Legis remissioē
cū dicit: Violāt et nō solū soluit. Et quod nō liberant
a pena: sed a culpa liberati sunt. vii dicit: Sine criminē
sunt. Neque autē hoc secūdū file est: poti⁹ quod dixerat de
dauid. Illō enī et semel scī ē: et a dauid nō sacerdo-
te: et necessitas fuit. Hoc autē secūdū singulo sabbato
et a sacerdotib⁹ et h̄ legē. Et iō nō h̄ veniā ut ī pmo
exēplo: sed h̄ legē sunt dīcplōs ab accusatōe liberati.
Sed nūquād dīcplōs sunt sacerdotes: tūno sunt sacerdoti-
bus maiores. ipē enī aderat qđ tēpli ē dñs: quā veritas
ē et nō typ⁹: et iō subdit: Dico autē vobis quod tēplo ma-
ior ē h̄. **HIERO.** Hic nō pnomē: sed aduersari lo-
ci legēdū ē: quod tēplo sit locū quād tēpli tem-
at. **AVGV.** de que euā. Notādū autē vñ exēpli oī-
tū ēē regie p̄fatis de dauid: alterum sacerdotalis de-
bis qđ ppter ministeriū tēpli sabbati violāt: ut mīto
minus ad ipm̄ euālaz sabbato spicariū crimen per-
tineat: qui verus rex et verus sacerdos est. Deinde qđ
graue audiētib⁹ videbant ēē quod dixerat: rurius co-
uocat ad misericordiā pmonē cū quād vebemē-
tia inducēt: cū dicit: Si autē sc̄retis qđ ē. Misericor-
diam volo et nō sacrificium: nūquād cōdēnassetis uno
centes. **HIERO.** Quid autē ē: Misericordiam vo-
lo et nō sacrificium: supra dixim⁹. Qđ at dīc: Nunquād
cōdēnassetis innocētēs: de apostolis intelligēdū est,

Ca.XII.

Act est sensus: Si misericordia comprobasti achi-
melech q̄ periclitante fame datus refocillauit: q̄re
meos discipulos condemnatis. **CHRY.** Vide at
rursus qualiter ad venia ducēs simone discipulos
rursus venia supiores ostendit: in hoc q̄ dicit eos ino-
centes: q̄d quidē supra te sacerdotib⁹ dixerat. De
inde et alia cām dicit quare sūt iuidentes dicens:
Dnis enim ē fili⁹ hoīs etiā sabbati. **REMI.** Fili⁹
aut̄ hoīs sc̄p̄s appellat. Et est sensus: Ille qui vos
p̄p̄z hoīem putatis: de⁹ ē oīm creaturā dñs et etiā
am sabbati. et ideo p̄t legē mutare p̄ sua volūtate:
q̄ fecit eam. **AVG.** contra faustū. Discipulos aut̄
suos vellere spicas sabbato nō phibuit: vt inde cō-
uinceret et p̄t̄s iudeos et futuros manicheos qui
herbā nō enellūr: ne homicidii p̄petrē. **HYLA.**
Mystice aut̄ in principio ē contūcēdū sermonē hunc
ita ceptū ē: In illo tpe quo. s. deo patri gratiā data
gētib⁹ salutē cōfessus ē. Ager aut̄ mūd⁹ est. sabbas-
ti otii ē. seges credituroz p̄fect⁹ in legis otio. P̄nī
p̄gressus in hunc mūdū ē esuries. esuries famēs est
scilz salutis hūane. **RABA.** Spicas vellunt dum
singulos hoīes a terrena intētione retrahūt. Fricat̄
dū a cōcupiscētā carnis mētes exūt. Hana come-
dunt: dū emēdatos i corp⁹ ecclie traiectū. **AVG.**
de que. euā. Nullus aut̄ trāst i corp⁹ ch̄risti nisi car-
nalibus spoliat⁹ fuerit indumentis: s̄m illud apli:
Agnite vos veterem hoīem. sabbato hoc agit. s. spe
quietis eterne ad quā alios inuitat. **RABA.** Itē
ambulat p̄ sata cū dñō qui in scripturā meditati-
one delectant̄. Esurūt: dū panē vite. i. dei amore in
eis euēnire desiderat̄. Vellūt spicas et terūt: dū testi-
monia discutūt donec inneniat q̄d latebat in litte-
ra: et hoc sabbato dū a turpis cogitationib⁹ vacant.
HYLA. Pharisēi q̄ penes se clauē celoz ēē existi-
mabāt: illicita agere discipulos arguunt: quos dñs
factoz in quib⁹ sua rerū argumento p̄p̄bet et rō cō-
tinetur admonuit: atq̄ vt ostenderet oīm rez efficien-
tiū speciē fururi opis cōtinere adiecit: Si aut̄ sciretis
qd est: Misericordia volo. opus enī salutis nostre
non in sacrificio legis sed in misericordia est: et lege
cessante et dei bonitate saluamur. Lui⁹ rei donuz si
intellexisse: nūq̄ cōdemnassent innocētes. i. aposto-
los suos quos insimulaturi erant transgresse le-
gis iuindia cū sacrificioz vetustate cessante: vniuer-
sis p̄ eos misericordie nonitas subueniret.
Et cū inde trāsisset: uēit i synago-
gā eoz. Et ecce hō manū habēs ari-
dā: et interrogabāt eū dicentes: Si
licet sabbatis curare ut accusarent
eū. Ipse aut̄ dixit illis: Quis erit ex
uobis hō q̄ habeat onem unā: et si ce-
ciderit hec sabbatis i fouēā: nōne te
nebit et leuabit eā: quātomagis me-
lioz est hō oue? Itaqz licet sabbatis
bñfacere. Tūc ait hoī: Extende ma-
nū tuam. Et extendit: et restituta ē
sanitati sicut alia.

THIE. Quia destructionē sabbati qua discipulos
arguebant: p̄babili exemplo excusauerat. ipsū calū
niari volū. vii dicit: Et cū inde transisset venit in sy-
nagogā eoz. **HYLA.** Hec enī q̄ p̄missa sūt in cam-
po dicta gestaqz fuit: et post hec synagogā ingredi-
tur. **AVG.** de con.euā. Posset aut̄ putari codem
die factū et de spicas et de isto sanato: qm̄ et sabbatū
hic cōmemorat: nisi lucas aperiūt̄ alio sabbato fa-
ctū fuisse. Prōvide q̄d dicit mattheus: Et cum inde
transisset venit in synagogā eoz. Nō quidem venit
nisi cū inde transisset: led post quod dies in synago-
gam eoz venerit postea q̄ a segete illa trāsfit: an re-
cta continuoqz illuc icrit̄: nō exp̄ssū ē: ac p̄ hoc loc⁹
dat̄ narratiō luce: q̄ dicit alio sabbato bñdī manū
fuisse sanata. **HYLA.** Ingresso aut̄ synagogā hoī
minē aride man⁹ offert̄: interrogat̄ an curare sab-
batis liceret: occasiō arguendi cū ex rñsō q̄ren-
tes. vii seq̄: Et ecce hō ma. ha. ari. et m̄. eūz dicētes:
Si licet sabbato curare? **CHRY.** Nō at interrogat̄
vt addiscāt̄: s̄z vt accusent eu. vii seq̄: Ut accusarent
eu. q̄uis et ipsū op̄ suffic̄t si accusare volebat: s̄z et p̄
vba volebat captiōz itenire maiore copiā argutio-
nū sibi p̄p̄antes. **HYL.** Et interrogat̄ vt̄ licet cura-
re sabbatis: vt si nō curauerit: crudelitatis aut imbe-
cillitatis: si curauerit trāsgressionis vitio cū accusēt.
AVG. Sed p̄t̄ mouē quō matthe⁹ dixerit q̄ ipsi
introgauēt dñm si licet sabbato curare: cū mare⁹
et lucas illos poti⁹ a dñō introgatos eē phibeat̄: Li-
ceret sabbato bñfacē: an male: Itaqz intelligēdū est
q̄ illi p̄us interrogauerūt dñm: Si licet sabbato cu-
rare: deinde intelligēs cogitationes eoz adiutū accu-
sandi querētū cōstituit i medio illū quē erat sanatu-
rus: et interrogauit q̄ mare⁹ et lucas eū introgasse cō-
memorant̄: et tūc illis tacētib⁹ p̄positū filitudinē de-
oue: et cōclusit q̄ licet sabbato bñfacē. vii seq̄: Ipse
at dicit ill: Quis erit ex vo. hō q̄ ha. ouē vnā. **HYL.**
Ubi sic soluit p̄positā q̄nē vt interrogat̄ auaritie
cōdenaret. Si vos inq̄t̄ in sabbato ouē: et aliud q̄d
bet aīal in fouēā decidēs eripe festinatis: nō aīali: s̄z
v̄r̄ auaritie cōlētēs: q̄ntomagis ego hoīem q̄ mul-
to melior ē oue: debeo liberare. **RABA.** Sōpetē
ti ḡ exēplo soluit q̄nē eoz vt eos ondat sabbatum
violare i ope cupiditatis: q̄ eū violare arguit̄ in ope
charitatis: legē male iterpt̄ates q̄ dicit i sabbato a
bonis feriādū: in q̄ oī malūnī feriādū ē. Un̄ op̄ ser-
uile nō faciet̄ i cis. h̄ ē p̄ctū: sic in eterna rege a ma-
lis tñ feriāb̄: nō a bonis. **AVG.** Proposita aut̄
filitudine dñ oue cōcludit q̄ liceat sabbato bñfacē di-
cēs: Itaqz li. lab. bñfacē. **CHRY.** Intēde aut̄ q̄lic̄
vane excusatiōes de solutiōe sabbati inducit: s̄z q̄ iā
insanabiliter egrotabat ad op̄ p̄cessit. vii seq̄: Tūc
ait hoī: Extē. ma. tuā et extē. et resti. ē sani. sic alia.
HYL. In euāgeliō quo vñr̄ nazarei et ebionite: q̄d
vocat̄ apostoliqz matthei auctenticii. Hō iste q̄ ari-
dam h̄ manū: cemētarī scribit̄ istiusmodi vocib⁹
aurilium precans: Clementarius erā: manib⁹ victuz
queritans: p̄cor te iēsu v̄r̄ m̄bi restitutas sanitatē: ne
turpiter mendicē cibos. **RABA.** Sabbatis autēz
p̄cipue docet et operat iēsus nō solū ppter spiritalē
sabbatum: sed etiam ppter celebriozē p̄pli cōuētuz
querēs salutē oīm. **HYLA.** Mystice aut̄ p̄ redi-
tum de segete ex qua iam apostoli fructus sationis

Mattheus

accepérat: ad synagogā venit iā illis messis sue op^{er} paratur²: qz plures postmodū vna cū aplis extiterūt q curabant. **HIE.** Usq; aut ad aduētū dñi saluatoris arida man^u in synagoga iudeoz fuit: t dei opa nō siebat in ea. Postq; aut ille venit in terras: redita ē in aplis credētibus dextera t operi p̄stino restituta. **HYLA.** Curatio aut oīs i verbo ē t manus sicut altera reddit. i. similia ministerio aplorūz in officiū date salutis efficiſ: docetq; phariseos egre ferre nō oportē cogitationē huane salutis in aplis: cū ipfis ad officiū eiusdē ministeriū man^u sit reformanda si credant. **RABA.** Vel aliter: Homo q hēbat manū arida huani gen^u indicat sterilitate boni operis arefactū p manū ad ponū extensam: quā sanauit man^u innocens ī eruce extēsam. t bene man^u in synagoga erat arida: qz vbi mai^u donū scientie: ibi graui^u ē inexcusabilis noxe piculū. Sanāda aut manus arida iubē extēdi: qz infuctuose debilitas aīe nullo meli^u ordine q elemosynaz largitate curaf. Habetat aut hō dexterā manū languidā: qz ab eleemosynis torpebat: sinistrā sanā quia sue vtilitati intendebat. Sz veniētō dño dextra sanāt vi sinistra: qz qd̄ gregauerat audiē: mō distribuit charitatine.

Exēutes aut pharisei filiū faciebant aduersus cū: quō pderēt eum. Jesus autē sciens secessit inde: t se cuti sūt eū multi: t curauit eos oēs. Et pcepit eis: ne manifestū eū face rēt: ut adimplere qd̄ dictū ē p ifaiā pp̄hetā dicētē: Ecce puer me^u quē ego elegi: dilect^u me^u in quo bñ cōplacuit aie mee: ponā sp̄ni meū sup eū: t iudiciū gētib^u nūciabit. Non cōtendet neq; clamabit: neq; audi et aliq; in plateis uocē ei^u. Parū dinē quassatā nō p̄friget t lignū sumigās nō extinguet: donec ejciat ad uictoriām iudicium t in nomine eius gentes sperabunt.

HYLA. Inuidia facti phariseos cōmouet: qz con tuentes hoīem i corpore deū i opib^u nō intelligebāt. vñ or. Exēutes aut pha. si. fa. aduer. ei: quō eū pde rent. **RABA.** Exēutes dicit: qz eōp mens a dño auerla fuit. filiū fecerūt quō vitā pderēt: non quō ipsi vitā inuenirent. **HYLA.** Sciēsq; eōp filia se cessit: vt a filiis maligniātū peul abesset. vñ seq^u: Jesus aut sciēs: secessit inde. **HIE.** Sciens inquaz eōp insidias recessit: vt phariseis ī se occasionē impietatis auferret. **REMI.** Sicut secessit inde qfī hō fugiens insidias suoz p̄lequentiū: sive qz nō erat tepus neq; loc^u patiendi: non enī capit perire pp̄hetā extra hielm: sic ipse dicit. Declinauit etiā dñs odio se p̄lequētes: t puenit illuc vbi inuenit plurimos se p̄ amore diligētes. vñ seq^u: Et securi sūt eū mlti. Quē pharisei vnuanī filio pde q̄rūt: turba idœta vna-

nimi dilectionē seq^u: vñ mor sui desiderij sequunt effectū. Nā sequit: Et curauit eos oēs. **HYLA.** Dñs aut quos curauit: silentiū imperauit. vñ seq^u: Et pcepit eis ne manifestū eū facerent: nā sal^u vni: cuiq; redditā erat fibi p̄st testis. Sz iubēdo silentiū teneri: t gloriādī de se iactatiā declinat: t nibilomini nūs cognitiōs sui p̄stat: in eoipso cū admonet de se taceri: qz obseruatio silentiū ex re q̄ sit filēda pficietur. **RABA.** In hoc etiā nos instruit: ne cū aliqd magnū fecerim^u: laudē foris q̄ramus. **REMI.** Jō etiā p̄cipit vt nō manifestarēt eū: ne p̄sequetes ipsū dēteriores fierēt. **CHRY.** Deinde vt no turboris i his q̄ sūt in iusnā opinabili phariseorū: inducit p̄phetā hoc p̄dicētē. tanta erat enī pp̄hetaz diligētia: vt neq; hoc derelinquāt: sz t vias ei^u t transitus pp̄hetizarēt t intētōne cū qua hoc faciebat: vt vicas qm̄ oīa a sp̄uscō loqbanf. si enī cogitationes hominū impossibile est scire: multomagis christi intētōne nū sp̄uscūs reuelaret. Seq^u: g. Ut implere qd̄ dictū ē p ifaiā pp̄hetā dicētē: Ecce puer me^u quē elegi. **REMI.** Dñs quidē iesus christ^u puer oīpōtēs dei dier^u ē: non fm diuinitatē: sz fm assumptē carnis dispētationē: qz cooptante sp̄uscō carnē suscepit ex v̄gine absq; macula peti. Quidā libri bñt: cl^u quē elegi. Elect^u enī fuit a deo patre. i. pdestina tus: vt cēt fili^u dei. ppxi^u nō adoptiūs. **RABA.** Quē elegi dicit ad opus qd̄ nemo ali^u fecit: vt redūmeret gen^u humanū: t pacificaret mundū cū deo. Seq^u: Dilect^u me^u in quo bñ cōplacuit aie mee. qz ipse sol^u ē agn^u sine macula peti de quo p̄ dicit: hic est fili^u me^u dilect^u in quo mibi bñ cōplaci. **REMI.** Qd̄ aut dicit: Aie mee. nō ita intelligētē qz deus p̄ aīam habeat: sed translatiue aia in deū ascribit: vt p̄ ea demonstraret dei affectus. Nec mihi si aia trāslatiue in deo dicit: cū etiā cetera corporis mēbra ei ascrivant. **CHRY.** Doc aut in principio pp̄hetā ponit vt vicas: qz hoc qd̄ bic dicit: fuit fm filiū patris. dilect^u enī fm filiū ei^u q̄ dīgit facit. Sed iterū elect^u nō vt aduersari^u soluit legē: neq; vt inimicus existens legislatori: sed ei aco dāns qz ḡ dilect^u ē: ponā sp̄ni meū super eum. **REMI.** Tūc etiā deus p̄ posuit sp̄ni sūi sup ei^u: cū opante sp̄uscō suscepit carnez ex virgine: t mori vt homo fact^u ē plenitudinē sp̄ussanci suscepit. **HIE.** Ponit aut sp̄uscūs nō sup dei verbū: sed sup vīngētū q̄ de fini patris processit. s. sup eū de quo dictū ē: Ecce puer me^u. Quid aut p̄ ipsū facturus sit subdit: Et iudiciū gentib^u nūciabit. **AVG.** t. oe ciui. dei. Quia. s. iudiciū p̄nūciavit futuru qd̄ gentibus erat occultū. **CHRY.** Deinde humilitatē ei^u manifestans dicit: Non contēdet. quia sicut illi plācuit oblat^u ē: t manibus p̄sequentiū se vltro obtulit. Neq; clamabit. Quia sicut agn^u corā tondēte se obmutuit. Neq; audier aliquis in plateis vōcē ei^u. **HIE.** Lata enim ē t spaciofa via q̄ ouet ad p̄ditionē: t multi ingrediūt p̄ eam: q̄ multi nō audiunt vocē saluatoris: qz nō sūt in arta via: sz in spaciofa. **AEMI.** Platea nāq; grece: latine latitudo or. in plateis ergo vocem ei^u nemo audiuit: quia suis dilectorib^u nō delectabiliā in hoc mūdo pm̄misit: sz alpe ra. **CHRY.** Colebat aut dominus per huiusmōi mansuetudinem curare iudeos: sz isti rēuarent.

nō tñ eis restitit eos destruēdo. vñ t eiū vñtē t illoꝝ imbecillitatē propheta oñderis dicit: Arūdinez quassata nō ḡfringer: t lignū fumigās nō extiguer. TE. Qui p̄tōrū non porrigit manum: nec portat ornis fratris sui: iste q̄ssatū calamū ḡfringit. t q̄ mo dicaz scintillā fidei ḡtēnit: in p̄uulis: hic lignū extinguit fumigans. TAVG. x. de cini. dei: Unde psecutores iudeos q̄ calamo q̄ssato p̄dita integratē: t ligno fumanti amissō lumine cōpati sūt nō ḡtruit: nō extinxit: q̄r pepecit eis q̄ nōdū ḡsueuerat iudicare: s̄ iudicari ab eis. TAVG. de que. euan. In ligno etiā fumigante notandum est: quia desertum lumen facit pudore. TCHRY. Uel in hoc q̄d dicit: Arūdine q̄ssata non ḡfringet: oñdit q̄ ita facile erat ei oēs eos frangere arūdine: t nō simpliciter arūdine: sed etiā ḡtēta. In h̄ aut q̄d dicit: Lignū fumigās nō extinguet: demonstrat t illoꝝ furoꝝ accensu: t virtutē christi potētē ad extingendū h̄mōi furoꝝ cū oī scultate. vnde in hoc multa māsuetudo christi oñdis tur. THYLA. Uel p̄ hoc q̄d dicit: Arūdine q̄ssatam est nō eē cōfractā: oñdit caduca t quassata gentiū corpora nō fuisse contrita: sed in salutē poti? referuata. Per hoc aut q̄d dicit: Lignū fumigantib? nō extinctū: oñdit exiguitatem ignis iam cum fumiganti gratie sp̄ni non ablatū: quia restumēdi toti? luminis in tpe pñie sit facultas. TRABA. Uel econuerso. arūdine quassata vocat iudeos quos a vñto agitatos t q̄s abinuicē dissipatos: nō statim dñs ḡdēna uit: sed patienter supp̄ortauit. Lignū aut fumigans vocat populi de gētib? ḡgregatū: q̄ extinto natu ralio legis ardore sumi amarissimi t oculis noxi: tenebroseq; caliginis iuoluebat errorib?: q̄ non solū nō extinxit t redigit in cinere: s̄ ecōtrario de parua scintilla t pene moriente maxima suscitauit incēdia. Sed posset aliquis dicere: Quid igit: semp̄ hec erūt: t ferer vñq; i finē eos q̄ sic infidēl t insaniuit. Absit. sed cū sua oia facta erūt: tūc t illa opab̄t. At hoc signauit dicens: Donec eiiciat ad victoriā iudicium. Ac si dicat: Qū ea q̄ ex se sunt oia cōpleuerit: tūc pfectā vltionē inducit. tūc enī punient cum claraz fecerit suā victoriā: vt nō relinquaūt eis inuercūda stradiōnīs occasio. THYLA. Uel donec eiiciat ad victoriā iudicium: sublata. t. mortis p̄tātē: iudiciz t claritatē sue reditūz introducat. TRABA. Uel donec illud iudicium q̄d in eo agebas ad victoriā p̄ueniret: q̄ postq; mortē resurgedō supanit: expulso p̄ncipē hui? nūdī victor ad regnū redijt: in patris dexterā sedens donec ponat sub pedib? oēs inimicos suos. TCHRY. Sed nō in hoc stabuit ea q̄ sunt dispensationis t solū puriunt q̄ non crediderunt: sed t orbē terrarū ad se trahet. vñ sequitur: Et in nomine ei? gentes sperabunt. TAVG. x. de cini. dei: Doc aut vltimū iam videnī implietū: t si p̄ hoc q̄d negari nō p̄t credit: t illud q̄d impudēt a quibus dā negatur: nouissimum iudicium q̄d ponet in terra: cū venerit ipse de celo. quis enī speraret gentes in christi noīe speraturas: q̄i tenebat: ligabatur: cedebat: illudebatur: t crucifgebatur: quando t ipsi discipuli spem p̄diderāt: quā in illo habere iā ceperant. q̄d tūc vir vñus latro sperauit in cruce: nunc sperat gētes longe lateq; diffusæ. Et ne in eternū moriantur;

ipsa in qua mortu? ē cruce signant. Null? igit dñs bitet p̄ iessu christū nouissimū futurū esse indicium. TEMI. Sciendū ē aut: q̄ nō solū istius loci sensus: sed t multoꝝ alioꝝ hoc testimonio confirmatur: nam q̄d dicit: Ecce puer meus. ad illū refert vbi dixerat: pater Dic ē filius me. Q̄d vō ait: Ponā sp̄ritū meū sup̄ eū: ad hoc refert q̄ sp̄issancus descendit sup̄ dñm baptizatū. Q̄d aut subiungit: Iudicium gentibus nūciabit: refert ad id q̄d infra dicitur. Q̄d se derit fili? hoīs i sede maiestatis sue. Q̄d aut subdit: Non cōtendet neq; clamabit: ad hoc refert q̄ dñs paucā rñdit p̄ncipi sacerdotum t pilato: herodi vō nulla. Q̄d vō dicit: Arūdine quassata nō ḡfringet: ad hoc p̄tinet q̄ dñs suos psecutores declinauit: ne fierent dēteriores. Q̄d vō dicit: In noīe ei? gentes sp̄abūt: ad h̄ q̄d ipse dicit: Eūtes docete oēs gētes. TUnc oblatū ē ei demoniū habēl cecus t mut? t curauit eū ita ut loqueret t uideret. Et stupebat oēs turbe t dicebat? Nūquid hic ē fili? dāvid. Pharisei aut audientes dixe runt: Hic nō ejicit demones: nisi i beelzebub principe demoniorum. TCHRY. Cōfutauerat supiū dñs phariseos christi miracula calūniantes: ex hoc q̄ sabatū soluere videbat: sed q̄r maiore nequitia ipsa christi miracula diuina virtute facta puertebat: attribuētes ea im mūdo sp̄ū: iō euangelista p̄mittit miraculū ex quo blasphemandi occasiōne supserū dices: TUnc oblatū est ei demoniū habēl: cec? t mut? TEMI. Q̄d aut dicit TUc: ad supiora refert: q̄i sanato hoīe qui habebat manū aridā: exiuit de synagoga. Siue q̄d dicit TUc: pōt̄ referti ad latius arq; plurius temp? vt sit sensus: TUc q̄i hec vel illa dicebant vel gererantur. TCHRY. Mirāda est aut nequitia demōnis. vñq; ingressū opilauit: p̄ quē ille erat creditus. s. t audiū t vñs. S̄ christ? vñq; aperuit. Unū seq̄tur: Et curauit eū ita vt loqret t videret. TE. Tria aut signa simul in vno hoīe p̄petrata sunt. Ecus vider: mut? loqret: possessus a demone liberaetur. Q̄d t tūc quidē carnaliter factū ē: sed quotidie compleat in querētione credētiū: vt expulso demone primū fidei lumē aspiciat: deinde in laudes dei tascentia prius ora latens. THYLA. Nō aut sine rōne cū turbas oēs curatas in coi diret: nūc seorsū demoniū habēl cec? t mutus offerit. Oportebat enīz vt postq; manū aride hoī oblatū ē: q̄i i synagoga curabat: in vñ? h̄mōi hoīs forma gentiū sal? fieret vt q̄ erat habitatio demoniū: t cecus t mutus deo cas pax pararet: t deū orineret in christo: t christi opa dei confessione laudaret. TAVG. de que. euan. De moniū enī habens cec? t mut? q̄nō credit: t subdivisus ē diabolo q̄ nō intelligit t nō ḡfitet ipsam fidē vel q̄ nō dat laudē deo. TAVG. de cō. euā. Doc at nō isto ordine: sed post multa alia lucas cōmemorat: t mutum dicit tūc t non cecum. Sed etiā ex eo q̄ aliqd. gacet: de alio dicē putādus ē: ea enī sequentia t ipse conterit que matthe. THYLA. Stupuerū facti isti? opus turbe sed phariseoāi ingrauescit

Mattheus

intuicia. unde sequitur: Et stupebant omnes turbe et dicebant: Numquid iste est filius dauid? **GLO.**

RABA. **T**urbe autem quod minorem erudit videbant: omni spacta mirantes: illi vero quod negare nequuerat sinistra interpretatio puerere laborabat: quod hec non diuinitatis: sed inuidi spissimam suisset. i. beelzebub quod deus erat acharon. unde sequitur: Pharisei autem audientes dixerunt: Hic non eisit de nisu in beel. p. n. **dem. o. REMI.**

Beelzebub autem ipse est beel et baal et beelphegor. **B**el fuit prius regis assyriorum. **B**aal deus est: qui in excelso colebat. **B**eelphegor a loco. i. a monte phega. **S**ebub seruus fuit abimelech filii gedeonis qui occisus lxx. fratribus edificauit templum baal: et constituit eum sacerdotem in ipso ad abigedas muscas qui ibi congregabantur propter numerum cruentum victimarum. **B**ebub namque musca dicitur. **B**eelzebub ergo vir muscarum interpretatur. vñ. ppter spurcissimum ritum colendi dicebant eum esse principem de moniorum nihil quod sordidum inuenientes quod dominus obijeret: dicebant eum in beelzebub ejusdem demonia. **E**t sciendum quod non est legendum per dictum tamen in fine ut quedam medos se exemplaria habent: sed per b.

Iesus autem sciens cogitationes eorum dixit eis: De regnum diuinum contra se desolabitur: et ois ciuitas uel domus diuina contra se non stabit. **E**t si satanas sathanam eijscit: aduersus se diuinus est: quod ergo stabit regnum eius?

HIE. **P**harisei opera dei principi demoniorum depabant: quibus dominus non ad dicta: sed ad cogitata respondit ut vel sic compelleretur credere potentie eius quod cordis videbatur occulta. vñ dñs: **J**esus autem sciens cognovit eos quod in beelzebub ejusdem demonia: sed tunc quidem eos non increpauit secundens eis et a pluribus signis cognoscere eius virtutem: et a doctrina dicente ei magnitudinem. sed quod permanebat eadem dicentes iam increpat eos quod misericordia et accusatio valde irrationabilis esset. **I**nuidia autem non querit quod dicat: sed solu ut dicat. neque tu christus eos creperis: sed responderet cum decenti mansuetudine: docentes nos mites esse inimicos et non turbari: etiam si talia dicant que nos in nobis non recognoscimus: neque habent aliquam rationem. **I**n quo etiam ostendit mendacia esse quod a ipsis sunt dicta. neque est demonium habentis tantam ostendere manu mansuetudinem et cogitationes scire. **E**t quia valde irrationabilis erat eorum suspicio et multitudinem timebant non audiebant publicare christi accusationem: sed in metu voluebant. **P**roprio quod dicit: Sciens cogitationes eorum. **I**psa autem accusatione non quam in respondendo inde ponit neque diuulgat eorum nequit: solutione autem inducit: studiu etenim eius erat podesse peccantibus non publicare. **N**on autem responderet eis a scripturis: quod non attenderet alii exponentes: sed a coib' opinionibus. **N**on enim ita exteriora plia corrupunt: sicut ea quod interiora. hoc enim sit in corporibus et in oib' rebus: sed interius a magis cognitis exempla docere dices: De regnum vero se diuinum desolabitur. **N**obilis enim est in terra regno potest: sed in alterius perdit. **Q**uid autem dicendum est de ciuitate vel domo: siue magnum siue paucum fuerit sed seipsum pugnans perit. **HYLA.** **U**nus domus et ciuitatis eadem est hic ratio quod est

regni. ppter quod sequitur: Et ois ciuitas vel do. o. i. sed non stabit **HIE.** **Q**uo enim cordia puerorum crescentur: sic divisa maxime dilabuntur **HYLA.** **S**ermo autem dei dices est et vel simpliciter intellectus vel inspectus interius ad oem perfectus est necessarius. **R**elictis quod his quod ad eodem intelligentia patet: causis interioribus immoventur.

Ansi enim dominus ad id quod de beelzebub dictum erat in ipsos quod risidebat in locis conditione retroversus. **L**et enī a deo est: et regni isti pollicitatio ex lege est: si regnum regis se dividatur dissoluatur necesse est: et sic isti amiserunt legem quod impletionem legis in christo plebs legis impugnat. **S**ed ciuitas hic hierusalem indicat: quod postquam in dominum suum furorem plebis exasperatus et apostolus eius cui credens tunc turbis fugauit post divisionem non stabit: atque ita quod per hanc divisionem mortis secutum est: ciuitatis illius dominicae excidiu. **D**einde assumit. **E**t si satana satana dicit: adiuverit. **S**ed quod est satana regis eius: **HIE.** **A**ndicet: si satanas pugnat sed et de monum nunc est demoni: deberet iam inuidi venire summatio. **N**ec habet in eo loco aduersarie praetates quae in se bellum par boim est **GLO.** **N**ecessaria quod complexio eos arguit. vel enim christus in virtute dei demones evictus: vel in principe demoniorum. si in virtute dei frustra calamiantur: si in principe demoniorum regnum eius dividitur et nec stabit. et ideo in regno eius recedunt: quod inuidi sibi elegisse: dum in se non creditur **CHRY.** **U**el sic: Si diuinus est imbecillior factus est et perit. si autem periret pote alii pascere **HYLA.** **U**el aliud: si ad divisionem suam coactus est demon ut demones perturbarentur: hinc quoque estimandum est plus in eo quod inuidi est quod in his qui diuinus sunt esse virtutis. ergo regnum diaboli divisione facta a christo est dissolutum **HIE.** **S**i autem putatur scribere a pharisei quod recessio demonum obediens sit in principe suum ut homines ignorantes fraudulenta simulatione deludantur: quod potestis dicere de corporibus sanitatis bus quod dominus perpetravit: Aliud est si meior quoque de bilitates et spiritualium virtutum insignia demonibus assignet.

Et si ego in beelzebub ejusdem demonum: filii uestris in quo ejussum: Ideo ipsi iudices uestris erunt. **S**i autem ego in spiritu dei ejusdem demonum: igitur peruenit in uos regnum dei.

CHRY. Post primam solutionem venit ad secundam: primam manifestiorē dicens: **E**t si ego in beelzebub ejusdem demonum: filii vestri in quo ejussum: Ideo ipsi iudices vestri erunt. **HIE.** **F**ilios iudeorum vel exorcistas legis gentium illius enim ex more signat: vel apostolus et eorum stirpes generatos. **S**i exorcistas: quod ad invocationem dei ejusdem demonum: coartat phariseos interrogatiōne prudēti: ut difiteantur spiritū eum est opere eorum. **S**i ex pulsio inquit demonum in filiis vestris deo: non demonibus deputat: quod in me idem opere non eandem habet causam: ergo ipsi vestri iudices erunt: non praetate: sed cognitione: dum illi expulsionem demonum deo assignat: vos principi demoniorum. **S**in autem et de apostolis divitium est: quod et magis intelligere debemus: ipsi erunt iudices eorum: quia sedebunt in iudeis soli iudicantes iudeis tribus israel. **HYLA.** **I**ccirco autem digne iudices sunt in eos constituti quibus id dedisse christus aduersus demones praetatis regis quod ipse est negat habuisse.

RABA. Uel qr apli bñ sibi scij erat nihil male
artis se ab eo didicisse. CHRY. Non ḡ dixit disci-
puli mei neq; apli: h̄ s̄ u vñ. Ut siquidē voluerit
reverti ad illoꝝ dignitatē: multā bñc accipiāt occa-
sionē. si aut̄ ingrati fuerint neq; verecūdā hit exer-
sationē. Eiebant aut̄ apli demones: qr acceperat
pratē ab ipso: t m̄ nihil cos incusabat. nō enī rebus
sed p̄sonis christi aduersabant̄. volens iḡis mōstra-
re quoniā iudie erant que dicebāt de christo: apo-
stolos in mediū ouict. Xursus aut̄ ad suū cognitiōz
inducit eos demonstrans qm̄ p̄priis aduersans bo-
nis t strariāt sue salutis: cū deceret eos letari q̄ ma-
gna bona illis aduenierat donatur. Un̄ sequit: Si
aut̄ ego in spū dei eū. demo. iḡis pue. in vos reg. dei.
Per h̄ aut̄ demonstrat q̄ magne vtutis op̄ ē demo-
nes ej̄cēt nō cuiuslibet gratia. Et ob h̄ qdēs sylogi-
zat dicens: Ergo pue. i vos regnū dei. Ac dicat: Si h̄
est: pfecto filī dei aduenit. hoc aut̄ obūbrate dicit:
vt nō illis sit graue: deinde vt illos alliciat nō dixit
simpliciter puenit regnū: h̄ In vos. q. d. Vobis ve-
niuit bona: ppi qd̄ vestrā impugnat̄ salutē. hoc. n.
est signū a prophetis tradituꝝ p̄nitie filij dei tanta fie-
ri prate diuina. HIE. Regnū enī dei seipſuꝝ signat:
de quo in alio loco scriptuꝝ ē: Regnū dei intra vos ē
et Mediꝝ stat itra vos quē nescitis. Uel certe illud
regnū qd̄ t iohānes t ipse dñs pdicauerat: Dñiam
agite: appropinqbit enim regnum celorū. Et t ter-
tiū regnū scripture scē: qd̄ aufer t iudeis: t tradit
gēti facienti fructū et HYLA. Si ḡ discipuli ope-
ranti p̄ christū: t ex spū dei christ' opaſ: adest regnū
dei in aplis mediatoris officio trāſfū. Diminutio
regni diaboli ē augmentatio regni dei. AVG. de
cō. euā. Un̄ pōt etiā hic eē sensus: Si ego in beelze-
bub ejcio demones: etiā fm̄ vestrā s̄uam puenit in
vos regnū dei: qr reg. uū diaboli stare nō pōt: quem
aduersuſ se diuiniſ fatemini. Regnū enī dei nūc dixit
quo dominantur impi: t a fidelib̄ de peccatis suis
penitentiam agentibus nūc fecerintūt.

Aut quō pōt qſq; intrare in do-
mū fortis: τ uasa ei' diripe: nīſi pri-
us alligauerit forte? **E**t tūc domū
illius diripiet.

TCHRYS. Posita secunda solutiōe inducit et tertiam dicens: Aut quō pōt qīs̄ intra. i. do. fortis. Qd enī nō pōt satanas lathanam ejēc manifestū ex dicti est. S̄ qm̄ neq̄ ali? pōt eu ejēcere nisi p̄us eu supa- nerit; oib̄ ē manifestū. cōstituit ḡ q̄ et anteā cu mā nifestiori abundantia: dicit enī: Tm̄ absisto ab hoc q̄ utr̄ diabolo adiutore q̄ plier cu eo et ligē eum: et būismōi pīctura est q̄ vasa ei? diripio. Et sic cō trariū ei? qd illi tētabant dicere demōstrat. Illi enī volebant ostendere q̄ nō ppria virtute cūcūt demōnes. Ipse aut̄ ostendit q̄ non solū demōnes: s̄ et eo rum pīcipē ligauit: qd manifestū est ab his q̄ facta sunt. Qualiter enī pīcipē nō victo hi q̄ subiacent: de mones dīrepti sūt. Hoc aut̄ mihi ppberia videt esse qd dicitur: Non enī solū demōnes ejēc: s̄ et errorē vniuersi orbis terrarū abiget et machinationez oīaboli dissoluet. et nō dixit Rapiet: s̄ diripiet: ostēdēs q̄ hoc cum potestate fiet. **RABA.** Domus illius

mundus ē: q̄ in maligno positus nō creatoris dignitate: sed magnitudine delinquentis alligat⁹ ē fortis et religatus in tartaru et dñi pede trit⁹. Nō aut de beneē securi: aduersari⁹ noster fortis victoris quoque vocibus cōprobat⁹ **CHRY.** Forte at eū vocat anq̄ ondēns tyrannide q̄ ex ira desidia c̄ta est.

AVG. de que euau. **Quos.** si pse tenebat: ne possēt
virib^s suis ab illo se boices cruele sed p gratiam dei.
Vasa ei dicit oēs infideles. **Ulliganit** aut forte q
ptatē illi ademit impedienti voluntatē fidelium: asse
quēdo christū t nō obtineō regnodel **RABA.**
Domū ḡ eius diripuit: qz erexit a diaboli laqueis
eos quos suos cē puidit ecclesie adunavit. vel quia
oēs mudi ptes aplis t eoz successoribus adiutaren
dū distribuit. **O**stendit igit p manifestā parabolā
dicens q non cōcordat in fallaci opatione cum de
monibus ut caluniabātur: sed virtute dignitatis ho
mines a demonibus liberantur.

Cui nō ē meū contra me est: t
q nō ḡgregabit mecum spargit.

CHRY. Potita tercia solutione: hic ponit quartam
dicens: Qui nō est mecum: ē me est. **HYLA.** In
quo ostendit lōge a se ēē ut aliquid a diabolo mutua-
tū sit ptatīs: et ex hoc iugentis piculi res intelligitur
male de eo opinari cu quo nō ēē idipstū ē qđ tra-
esse. **HIE.** Nō tamen putet hoc qlqz de hereticis
dicti sc̄limaticis: quāc̄z ita ex sup̄fluo posset in-
telligi: sed ex aueniētibus textuqz sermonis ad dia-
bolū refert: eo qđ nō possat oga salvatoris beelze-
bub opib̄ cōparari. Ille cupit aias heim tenere ca-
ptiuas: dñs liberare. Ille p̄dicat idola: hic vni⁹ dei
noticiā. Ille trahit ad vittia: hic reuocat ad virtutes.
Quo ḡ p̄nit inter se habere cōcordiā: quoꝝ oga sunt
diuerſia. **CHRY.** Qui ḡ nō meū cōgregat neqz me
cu est: non erit mihi cōparand⁹ vt meū demones
eniat: s̄z magis desiderat q̄ mea sunt spārge. **Sz** dic
mibi: Si oportuerit cū aliq⁹ p̄liari q̄ nō vult tibi au-
xiliari: hoc ipso nō est aduersus te. Ipse etiā dñs alio
loco dixit: Qui nō est aduersus nos p̄ nobis ē. Sed
nō ē ūri hoc qđ hic dicit: hic enim loq̄ de diabolo
aduersario existēte: ibi aut̄ de hoie q̄ in p̄te erat cūz
eis: de quo dictū erat: **Cidim⁹** quendā in noīe tuo
eijcentē demonia. **Ci** def̄ aut̄ iudeos hic occulite in
finuare cū diabolo statuē eos: ipsi enim aduersus cū
erant: et spargebāt q̄ ipse cōgregabat. **Sed** et decens
est credere hoc de seipso dixisse: quia aduersus di-
abolū erat: et que illi⁹ sunt dispergebat.

Ideo dico uerbis: omne peccatum blasphemie remittet hominibus: spissum autem blasphemie non remittet. Et quicumque dixerit uerbum contra filium hominis remittetur ei. quod autem dixerit contra spiritum sanctum non remittetur ei: neque in hoc seculo: neque in futuro.

CHRY. Quia dñs phariseis excusando rñderat: iam eos teret. **Est enim hoc correctionis non par-
ua ps: non solu excusando respôderi s: et cõtrariari.**
CHRY. **I**phariseor eni fuiiam et eoz qui ita cum

~~Ep~~attheus

bis sentiūt pueritatem: seuerissima diffinitio ēdem
nat: pētōr oīm veniā pmittēs: t blasphemie spūs
indulgētiā abnegās. Ideo dī. vo. oē pētī t blas. re.
boīb⁷ REMI. Sciedū ē tū q̄ nō passim q̄buscū
q̄ dimitteſ: t illis q̄ p suis reatib⁷ dignā pniāz ege
rint. Destrut̄ aut̄ his verbis error̄ nouatiani q̄ dice
bat q̄ fideles p⁷ lapsi pniāz nō pñt surgere: neq̄
pētōr suor̄ veniā pmereri: maxime illi q̄ in pfecti
one positi negabāt. Seq̄t: Spūs aut̄ blasphemie nō
remittet⁷ AVG. Quid enī interest ad rē vtrū dica
tur: Spiritus blasphemie non remittetur: an dicat̄
ur: Qui blasphemauerit i sp̄iſancū nō ei remittet̄
tur: vt lucas dicit: nisi forte q̄ eadē s̄nīa apertiſ isto
mō q̄ illo dī. Et aliū euāgelistā nō destruit ali⁷ sed
exponit. Spūs enī blasphemie clause dictū ē: q̄ nō
est exp̄ssū cui⁷ spūs. t io ad huiusmodi expositionem
subdit̄: Et q̄cuq̄ dix. v̄bū ſi. hoīs remit. ei. Ideo p⁷
vniuersalē cōmemorationē oīs blasphemie eminē
tiū voluit exp̄mēre blasphemā q̄ dī ſiliū boīs:
quā in euāgeliō fm iohānē valde graue ostendit: vbi
ait de spūscō: Ille arguet mūdū de pētō: de iusticia:
t de iudicio. de pētō quidē q̄ nō credūt in me. Se
quitur: Qui aut̄ dī ſpi. san. v̄bū nō remit. ei neq̄ in
hoc se. neq̄ in futuro. Nō ḡ hoc dī pp̄terea q̄ i tri
nitate maior̄ ē filio spūscū: qđ null⁷ vñq̄ vel here
ticus dixit⁷ HYLA. Quid aut̄ tam extra veniā ē q̄
in christo negare qđ dei ē: t cōſtentē in eo paternī
spūs substantiā admire: cū in spū dei oē op⁷ conſu
met: t in eo deus mūdū recōcilians sub⁷ HIE. Vel
ita loc⁷ iſte ē intelligend⁷. Qui v̄bū dixerit ſi filium
boīs scandalizatus carne mea: t me hoīem tñ arbi
trans: talis opinio atq̄ blasphemia quāq̄ culpa nō
careat erroris: nī h̄z veniā pp̄ corporis utilitatē. Qui
aut̄ manifesta intelligēt opa dei cū dei virtutē nega
re non possit: eadē calūniaſ stimulat⁷ iudia: t chri
ſti dei verbū t opa spūscū dicit eē beelzebub: iſti nō
remittetur neq̄ in hoc ſelō neq̄ i futuro⁷ AVG.
de con. euā. Sz si B. pp̄tea dictum ēēt: pfecto te oī
blasphemia tacereſ: t hec ſola remißibilis videref:
q̄ ſiliū boīs dicitur: q̄ſi cū hō ſolū putat. Lū v̄o p̄
missū ſit: Qē peccatū t blasphemia remittet̄ boīb⁷:
pculdubio t illa blasphemia q̄ ſ patrē dicit̄ illa ge
neralitate excludit̄: t tñ hec ſola irremißibilis diffi
nit: q̄ dī ſi spiritūsanctū. Nūqd nā t p̄ formā ſerui
acceptit: q̄ſi fit maior̄ spūscū: Quis etiā nō cūincit
dixisse v̄bū ſi spiritūsanctū anq̄ christian⁷ vel catho
licus fieret: pmo ipſi pagani cū dicūt christū magis
cis artib⁷ fecisse miracula: nōne ſiles ſūt hiſ q̄ dixi
rūt cū in p̄ncipe demoniōꝝ eiecisse demōia: Judei
etiā t q̄cūq̄ heretici spiritūsanctū ſit̄: ſi negat̄ eū
eſſe in corpe christi qđ ē ecclesia catholica ſiles ſūt
phariseis q̄ negabāt spiritū eſſe in christo. Quidam
etiā heretici ipſi spiritūsanctū vel creaturā eē contē
dunt ſicut arriani: etiōmiani t macedoniani. v̄l eū
pr̄ſuſ ita negant̄ vt deū negēt eē trinitatē: ſi ſolū pa
trē eē deū aſſuerat̄: t ipſi alioq̄ vocari ſiliū: alioq̄
spiritūsanctū: ſicut ſabelliani. Photiniiani quoq̄ pa
trem ſolum eē dicētes deū: ſiliū v̄o non niſi hoīem
negat̄ oīno tertia eſſe pſonam spiritūsanctū. Dani
festum est igit̄ a pagani indeis t hereticis blasphem
ari spiritūsanctū. Nunquid ergo deserendi ſunt t
fine ylla ſpe deputādi: quib⁷ ſi nō eſt dimiſū v̄buz

blasphemia spūs nō remittet: neq; dixisse q̄ dixerit quodcuq; verbū t̄ra spūsanctū: s; q̄ dixerit verbū Quapropter nō ē necesse vt omniē blasphemiam t̄ dē verbū q̄ dī ̄ spūsanctū: remissionē quisq; ex̄ istimer nō habere. sed necesse ē plane vt sit aliquid verbū q̄ si dicatur ̄ spiritūsanctū: nullā remissionem mereat. Solēt enī scripture ita loq; vt q̄ii aliqd sic dī vt neq; ex toto neq; ex pte dictū sit: nō sit necesse vt ex toto fieri possit vt ex parte nō intelligat: sicut cū dīs dicit iudeis: Si nō venissem t̄ locū eis nō fuissē: p̄tī nō haberēt. Nō enī ita dictū ē: vt sine vīlo oīno peccato vellit itēlligi futuros fuissē iudeos: sed eē aliqd p̄tī q̄ nō haberēt nisi christ⁹ vesnisset. Quis autē sit iste mod⁹ ̄ spiritūsanctū ordo postulat vt dicam? Insinuat siquidē nobis ī patre auctoritate ī filio nativitas: ī spūscō patris filiisq; cōitatis. Quod ḡ cōe est patri t̄ filio: p̄ hoc nos volue rūt habēt cōiōne t̄ inter nos t̄ secu. Charitas enim dei diffusa est in cordib⁹ nostris p̄ spiritūsanctū q̄ datus ē nobis. t̄ q̄ p̄tis alienabātur a possessōe bonor̄ vero: charitas operit multitudinē p̄tōrūz. Q̄o enī chārtus spūscō p̄tā dimittat: hinc intelligi p̄t q̄ cū dixisset discipulis: Accipite spiritūsanctū et inno subiecit. Si cū dimiserit p̄tā: dimittet illi. Primum itaq; credentiū b̄ficiū est ī spūscō remissio p̄tōr̄: t̄ra hoc donū gratiūtū loq; t̄ cor impenitētō. ipsa ḡ impenitētā ē spūs blasphemia q̄ nō remittet neq; in h̄ sclo neq; in futuro. T̄ra enī spūsanctū quo p̄tā dimittit v̄bū valde malū sive cogitatiōe sive lingua sua facit: qui s̄m duriciā cordis sui t̄ cor impenitētēs thesaurizat sibi irā in die ire. hec oīno impenitētā nō h̄ remissionē neq; in h̄ sclo neq; in futuro: q; p̄tā impetrat remissionē ī h̄ sclo q̄ erit ī futuro. sed ista impnia q̄dī quisq; ī hac carne viuit: nō p̄t iudicari. de nullo enī desperādū ē q̄dī pa tientia dei ad p̄tā ī adducit. Quid enī si isti quos ī quoctūg genere erroris notas: t̄ tāq; desperatis finis dānas aīq; istā vitā sūniāt agat p̄tā: iues nāt verā p̄tā ī futuro. Nec at blasphemia q̄uis plica t̄ plurib⁹ v̄bis t̄exta sit: solet t̄i scriptura cti am multa v̄ba verbū appellare. neq; enī vñū verbū locut⁹ ē dīs cū ppheta: t̄ t̄ legit: Verbū q̄ faciūt est ad illū vel ad illū prophetā. Hic aut̄ fortassis ali q̄s q̄rat vñt tñmō spūscō p̄tā dimittat: an t̄ p̄t t̄ filius. ipse enī fili⁹ de p̄tē dīc. Dimittet vobis pater vñ p̄tā vñt. t̄ se ait: Fili⁹ hoīs p̄tā ī terra di mitte di p̄tā. Cur ḡ illa ipenitētā q̄ nūq; dimittit: solū ad spūscō blasphemia dī p̄tā: tāq; ille q̄ ī h̄ ipenitētā p̄tā fuerit obligat⁹: dono spūscō resistē videas q̄ eo dono fiat remissio p̄tōr̄. sed p̄tā q̄a p̄ter ecclesiā nō dimittit ī eo spū dimitti oportebat quo ī vñū ecclia cōgregat⁹. Remissio ḡ p̄tōr̄ quā tota trinitas facit: ppe ad spūscō dī p̄tā. ipse enī spūscō adoptiōs filior̄ in quo clamam⁹ abba p̄t: vt ei possum⁹ dīc: Dimittit nobis debita nra. t̄ in hoc cognoscim⁹ sic dīc iohānes: Qui christ⁹ manet ī nos bis de spūscō quē dedit nobis. Ad ipsū erā p̄tā societas qua efficiunt vñū corp⁹ vñci filii dei: quod ammō societas p̄tās t̄ filii ē ipse spūscō. quisq; ḡ reus fuerit impenitētā contra spiritūsanctū: ī quo vñitas t̄ societas cōmunionis cōgregatur ecclie: nunq; illi remittitur. T̄CHRY. Uel aliter s̄m p̄mā

expositionē: Judei quidē ignorabāt christū q̄s eēt. spūs aut̄ sancti sufficiēt accepit experimētū: etenī pphete p̄ eum locuti sūt. Qd ergo dicit hoc ē: Esto q̄ me offenditis ppter carnē cōcipiōtā: niquid t̄ de spūsanctō habetis dicere: quoniam ignoramus eum ppter hoc non ignoscibilis est vobis hec blasphemia: t̄ hic t̄ illic dabitis vindictā: quia enī demones ejscere t̄ sanitates pficcre: spūsancti es. Nō ergo mibi cōtumelias insertis solū: sed spirituſanctō: ideoq; vobis ineuitabilis erit cōdēnatio t̄ hic t̄ illic. Etenī hoīm hi quidē hic solū p̄tūt: sicut q̄ indigni p̄cipiāuerūt mysteriis apud coīntbos: hi aut̄ illic solū sicut diues in inferno: hi aut̄ hic t̄ illic sicut t̄ ipsi iudei qui t̄ hic intolerabilia passi sūt bies rūsalē capti: t̄ ibi difficultiam sustinēt penam.

RABA. In hac autē auctoritate extinguitur heres Origenis qui afferit post multa secula omnes p̄tōres veniā consecutores: que refelli p̄ hoc q̄ dicitur: q̄ non remittet neq; in hoc seculo neq; ī fu turo. T̄GRE. in dialogo: Datur etiā intelligi quādam culpas ī hoc seculo: quādā vñ in futuro relāxari. q̄o enī de vno negatur de quibusdā cōceditur: sed tñ hoc de partis minimisq; p̄tis fieri posse cōdēndū est: sicut ē assidū oīolus sermo: unōderat⁹ risus: vñ p̄tī cure rei familiaris que vir sine culpa vel ab ip̄sis agit q̄ culpam qualitētē debeat declinare scīt: aut in nō grauib⁹ culpis error ignoratiōe: q̄ etiā post mortē grauāt si nō in hac vita adhuc posit̄ mi nūne fuerint relaxata. Hoc sciēdū ē q̄r̄ illic salte de minimis nil q̄s purgatōis obtinebit: nisi q̄ hoc bo nis actib⁹ ī hac vita posit⁹ vt obtineat p̄meretur.

C Aut facite arborē bonā t̄ fructū ei⁹ bonū: aut facite arborē malam t̄ fructū ei⁹ malū. Siquidē ex fructu arborē agnoscif. Progenies uipaz: quō potestis bona loqui cū sitis ma li? Ex abūdantia enī cordis os log tur. Bonus hō de bono thesauro p̄fert bona: t̄ malus homo de ma lo thesauro profert mala.

T̄CHRY. post priores redargutiones rūsus eos aliter confundit. hoc aut̄ facit nō vt seip̄si accusatio ne liberet. ad hoc enim sufficiebant priora: sed eos corrigerē volens. vñ dicit: Aut facite arborē bonāz t̄ fructū eius bonū: aut facite arborē malam t̄ fructū eius malū. Ac si dicat: Nullus est p̄p̄ dicit q̄ ma lum est aliquos a demonie liberare. sed quia opib⁹ nō maledicebant: sed diabolū dicebat hoc opantez demōstrat q̄ h̄: c accusatio ē p̄ter cōsequentiā rez t̄ p̄ter dēs cōceptiōes. talia aut̄ ūtingē ē imēse verecū die. T̄HIE. Cōstringit ḡ eos syllogismo quem greci vocat a fectori: nos ieuītabile possum⁹ appellare: q̄ interrogatos hincide cōcludit: t̄ vñtōq; t̄ cor impenit. Si inq; diabol⁹ malus ē: bona opa facere nō p̄t. si aut̄ bona sūt q̄ facta cēmitis: sequitur vt nō sit dia bol⁹ q̄ illa fecit. neq; enī fieri p̄t vt ex malo bonū: aut ex bono oriatur malū. T̄CHRY. Etēt̄ arboris diūdicatio a fructu apparet: nō fructus ab arboze.

Partheus

unde sequitur: **S**iquidē ex fructu arbor cognoscif
Et si enī arbor fructus ē causa. sed tñ fruct⁹ arboris
est demōstrati⁹: vos aut̄ contrariū facitis. **I**n opib⁹
bus enī nihil accusare h̄stes straria de arboze fert
sentētiā: me demoniacū appellātes. **H Y L A.** **S**ic
ḡ in p̄is iudeos refellit: qui cum intelligeret chārti
opa vltra huānā ētutē: noluerūt tñ ea q̄ dei sūt
ofiteri futurā vō oēm fidei pueritatē coarguit: eos
rū. s. q̄ diuinitatē t̄ cōionē paternē substātie dño de
trabētes in diuersa heresū studia ceciderūt: neutrū
facientes: nec inter gentes sub venia ignoratiōis ha
bitātes: nec in veritatis cognitiōe verlantes. Arbo
rē se in corpe positi⁹ signat: qz p̄ interiorē v̄tutis sue
fecunditatē exeat v̄bertas hois in fruct⁹: igit̄ arbor
bona facienda cū fructib⁹ bonis ē: aut̄ mala cōstituē
da cū malis fructib⁹: non q̄ arbor mala possit cōsti
tui q̄ bona est: nec econverso. **G**ed vt p̄ hanc signifi
cātiā intelligerent̄ christū aut̄ tanq̄ vtilēm relin
quendū: aut̄ tanq̄ bonoꝝ fructū vtilitate retinen
dū. **E**terū mediū se agere t̄ in christū aliq̄ deferre.
negare q̄ maxima sūt venerari tāq̄ deū: dei cōione
spoliare: blasphemia sp̄is est: vt cū p̄ admirationeꝝ
tantor̄ operū dei nomē detrabere non audeas: per
maluolentia mentis generositatē ei⁹ abnegata pa
terne substātie cōione deturpas. **A V G.** d̄ ver. do.
Vel in hoc admonuit nos dñs vt bone arbores si
mus: t̄ bonos fruct⁹ pd̄dicere possim⁹. vbi enī ait:
Facite enī arborem bonā t̄ fructū eius bonū: est p̄
ceptū salubre: cui obedientia est necessaria. Qd̄ aut̄
dicit: **F**acite arborem malā t̄ fructū ei⁹ malū. nō p̄
ceptū est vt faciat̄: s̄ monitio vt caueatis. **C**ontra
hos enī dicit: Qui putabāt se cū mali essent: bona lo
qui posse. **P**rius enī est mutand⁹ bō vt opa mutēt.
si enī manet bō in eo q̄ malus est bona opa habe
re non pōt. si manet in eo q̄ bonū est: mala opa ha
bere nō pōt. **O**mnes ḡ malas arbores christū uenit
sed dedit p̄tāte filios dei fieri credētibus i noīe ei⁹.
CHRY. Qui vō nō p̄o scip̄o: sed p̄ sp̄sancto fa
cit sermone: eos cōuenienter increpat dicens: **P**ro
genies vīp̄p̄: quō potestis bona loq̄ cū sitis mali?
Hoc aut̄ dixit t̄ eos incusans: t̄ eoz que dicta sunt
demonstrationem ex ip̄is p̄b̄ens. q. d. **E**cce vos cum
sitīs arbores male: nō potestis portare fructū bonū.
non ḡ miror q̄ hec loquimi: etenī male nutriti estis
a malis p̄genitorib⁹ t̄ mentem malam habetis. **E**t
vide q̄ nō dixit: Qualiter potestis bona loqui cum
sitīs p̄genies vīp̄p̄? **N**ihil enī hoc ad illud pertinet:
sed q̄liter potestis bona loqui cū sitis mali? **P**roge
nies aut̄ vīparū dixit: q̄ in p̄genitorib⁹ glorib⁹:
vt ḡ excluderet eoz simbīa: separauit eos a cognatiōe
abraam: attribuens eis p̄genitorēs similiū morū.
Vel p̄genies vīparū. i. filios t̄ imitatores diaboli
eos appellat̄: qz scienter bonis opib⁹ detrabūt q̄d̄
diabolici est. vñ seq̄tur. **E**x abundātia enim cordis
os loquitur. Ille homo ex abūdantia cordis loq̄:
q̄ nō ignorat ex qua intentiōe vba promans: q̄d̄ ap
tius ostendere volēs subiūgit: **B**on⁹ bō de bono the
sauro pfert bona: t̄ mal⁹ bō de malo thesauro pro
fert mala. **T**hesaur⁹ cordis intērio ē cogitationis: ex
qua intēr⁹ arbiter iudicat̄ p̄uētū opib⁹: vt aliquā ma
iorā minore habeant mercedē: aliquā ob incuriā cor
dis tepidi: ināiq̄ virtutū opa ostētantes minora a

dño p̄mīa sortiūt. **CHRY.** Ex his etiā demon
strat suā veitātē scientē cordis occulta: qm̄ nō vībo
rum solū: sed etiā malaꝝ cogitationū exsolvēt vīv
dictā. **E**t aut̄ nature cōuenientia supemanans ne
quitie vba p̄ os extra effundi: quare cū audieris bo
minē male loquēt̄: multo ampliorē estimēs neg
tiā quā verba demonstrat̄. **Q**d̄ enī exteri⁹ d̄r̄ ē sup
effluētia eius qd̄ intus ē: in quo eos vebemēter ten
git. Si enī qd̄ dictū ē ab eis ita ē malū: excogeta
dit verboꝝ q̄ magna ē: **L**ontingit aut̄ hoc docēat.
lingua enī confusa multociens non repente effudi
nequitā: cor aut̄ nullū hoīm bñs testē: sine timo
re quecūq̄ vult parturit mala. dei enī nō multa cu
ra ē ei: sed cū augeſ multitudō maloꝝ que int̄ū
que interim occūtabant̄: extra p̄ verba p̄uētū.
Et iō dicit: **E**x abūdantia cordis os loquit̄. **E**t qd̄
de thesauris cordis loquitur. **HIE.** **I**n hoc aut̄ q̄
dicit: **B**onus bō de bono thesauro t̄c. **V**el ip̄is i
deos deū blasphemātes ostendit de q̄lī thesauro bla
phemā p̄ferant. **V**el cum supiori q̄one heret inā
q̄ nō possit bon⁹ bō p̄ferre mala nec mal⁹ bo
na; sic nō possit xp̄s mala nec diabol⁹ bōa opa fac̄.
Dico autē uobis: qm̄ omne uer
bū ociosūz qd̄ locuti fuerint hoies:
reddēt rōnē de eo in die iudicij. **E**t
uerbis enī tuis iustificaberis: t̄ ex
uerbis tuis condemnaberis.
CHRY. Post p̄missa eis dñs multū timoē incu
tit: ostendit q̄ vltimā dabunt vīdictā q̄ talia deliq
runt. vñ dicit: **D**ico enī vobis q̄ omne verbū ociosū
qd̄ locuti fuerint hoies: reddēt rōnē de eo in die iudicij.
HIE. **E**t est sensiū: **S**i ociosū verbū qd̄ neq̄
q̄ edificat̄ audientes: nō ē absq̄ pīculo er⁹ q̄ loqu
tur: t̄ in die iudicij reddet vīnus quisq̄ rōnē sermoni
suoi: quātumagis vos q̄ opa sanctisp̄ calūniā
ni: t̄ dicitis mie in beezebubū ejercere demonia redi
turi estis rōnē calūnū vestre. **CHRY.** Nō aut̄ ci
xit: **Q**d̄ locuti estis vos: simul quidē omne bonū
erudiens genū: simul aut̄ min⁹ onerofū faciēs inī
sermone. **O**ciosū aut̄ verbū ē qd̄ mendax est: q̄cā
lūniā habet. **Q**uidā aut̄ dicit: qm̄ t̄ vanū quale et
qd̄ risū mouet inordinatū: vel turpe vel inuere
dū. **GRE.** in bo. **V**el ociosū verbū ē: q̄ aut̄ vīli
tate rectitudinis: aut̄ rōne iuste necessitatis cari:
qd̄. s. fine vīlitate t̄ loquēt̄ d̄r̄ t̄ audiēt̄: si om̄i
fis serijs de rebus frīuolis loqm̄ur: t̄ fabulae name
mūs ātiquas. **E**terū qui scūrilia replicat̄: cūdī
nis ora dissoluit̄: t̄ aliqd̄ p̄sert turpitudinis: hic nō
ociosi verbi sed criminosi tenebitur reus. **REMI.**
Ex supiorib⁹ aut̄ verbis adhuc sequēs depēderim
cū d̄r̄. **E**x vībis enī tuis iustificaberis t̄ ex verbis tu
is cōdēnaberis. **N**ō ē aut̄ dubium q̄ vīnus quisq̄ o
verbis suis male q̄ loquī cōdēnabit̄. **V**eritātē q̄
ex bonis verbis nō iustificat̄ quis nisi ex int̄ō co
de t̄ deuota intentione ea p̄ferat. **CHRY.** Uide
aut̄ quia nō est onerofū hoc iudicū: nō er⁹ quib⁹ alii
us dixit de te: s̄ ex quib⁹ ip̄se locut⁹ es finias iudic
feret. **N**ō igit̄ accusatos tunīc oportet s̄ accusan
tes. nō enī illi cogūtūr accusare: sed p̄o bis malis q̄
audierūt: sed hi p̄ bis que maledicerunt.

Tunc responderunt ei quodam de scribis et phariseis dicentes: Magister noster tu es? et a te signum uidere. Qui responderunt illis: Generatio mala et adultera signum querit; et signum non dabit ei nisi signum ione prophete. Sicut enim fuit ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus.

CHRY. Quia dominus superius multoties vobis inuenire cuncta phariseorum obstruxerat linguam: rursus ad opem veniuit: quod admirans euangelista dicit: Tunc responderunt ei quodam de scribis et phariseis dicentes: Magister noster tu es? et a te signum uidere. Tunc sicut flecti oportebat: cu[m] admirari: cu[m] obstupescere: sed tunc a malitia non defuerunt. Dicunt enim Volum? et a te signum videre: ut eum capiant. **HIERO.** Signa postulata: quasi quod viderat: signa non fuerint: sed in alio euangelista quid petat plenus explicat: Volum? et a te signum videre de celo: vel in morem belie ignem de sublimi venire cupiebat: vel similitudinem samuelis tpe esti in natura loci misericordie tonitrua: coruscare fulgura: imbrues ruere: quod non possunt et illa caluniari et dicere ex occultis et varijs aeris passionib[us] accidisse. nam qui caluniari ea quod oculis video: manu tenes: utilitate sentis: quod factus es in his que de celo veniunt: utique responderitis et magos in egypto multa signa fecisse de celo. **CHRY.**

Verba autem eorum adulatione et ironia sunt plena: et per nos quodam coenitiam demoniacum eum dicentes: nunc autem adulans: vocantes eum magistru[m]: propter hoc et dominus eos reprehemerat arguit. vñ sequitur: Qui responderunt illis: Generatio mala et adultera signum querit. Et quodcumque eis coenitabat: mansuete eis responderet: cu[m] aut adulans coenitiose: demonstrans quod utramque passione erat superior et neque coenitio in ira deducit: neque ab adulante mollit. Quid autem dicit tale est: Quid mirum si hoc in me facitis: quod ignoramus vobis: cu[m] in primis cui tantum accepistis experientiam hoc idem fecistis: derelicto eo ad demones curreretis. Proprius hoc autem eos dicit generationem malam: quod ingrati semper facti sunt circa benefactores et bene patientes deteriores sunt: quod est ultimum malicie. **HIERO.** Egregie autem dixit: Et adultera: quod dimiserat virum: et iurata ezechielē multis se amatorib[us] copulauit. **CHRY.** Unde et monstrat se p[ro]ficiens si ei non credere generationem adulteram facit.

RABA. Deinde responderet incipit non eis signum de celo quod indigni erat videlicet: sed de profundo inferni tribuens. Discipulis autem suis signum de celo dedit: quod est eternam beatitudinem gloriam et p[ro]mises in monte figuraliter et post veraciter in celo supluerat ostendit. vñ sequitur: Et signum non dabit ei nisi signum ione prophete. **CHRY.** Quia non ut eos induceret signa faciebat: sciebat enim eos lapideos esse: vt alios emederet: aut quod non acciperet signum: quod est illud quod p[ro]tebat. Signum enim eis fuit est: quod p[ro]pria penitentia cognoverunt eius virtutem hoc igitur occulte insinuans dicit: Signum non dabit ei: et sic si dicet: Multa beneficia demonstrauit: nihil horum vos allexit ad venerandam meam virtutem: quia cognoscetis non omni illi cogitare volebat et potestis non audieret: sed bi[us] quod nesciatur.

tis per penitentia quodam civitatem vestram in terram p[ro]iectam videbitis. Interim autem dominus de resurrectione uero ponit: quem cognituri erat per ea quod postea erat passus dicit: Nisi signum ione prophete. Tunc enim p[ro]fecto credita non erat: nisi signa testantia habuisset. Nam autem non credita: et resurrectione utique credita non erat: p[ro]pterea hoc et signum hoc vocat et figura in mediis fert ut veritas credat. viii sequitur: Sicut fuit ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus. **RABA.** Dicit iudeus ad instar niniuitarum criminatos et nisi penitentem subuersioni primos. H[oc] sicut illud denunciatur suppli cum et demonstrat remedium: ita iudei non debet desperare veniam: si saltu post christi generationem egerint priam. **Jonas.** n. i. columba vel dolens: signum est ei[us] super quem descendit spissus sanctus in spiritu columbe: et quod dolor res nos portauit. Piscis qui ionam devorauit in pelago significat mortem quam christi passus est in mundo. Tribus diebus et noctibus fuit ille in ventre ceti: et iste in sepulchro. ille electus est in arida: iste resurrexit in gloriam. **AVGV.** de con. eu[er]a. Quidam autem modum locutus scripture nescientes: nocte voluerunt adiuvare tres illas horas a sexta usque ad nonam quibus sol obscuratus est: et diem tres horas alias quibus iterum terris est redditus. id est nona usque ad eius occasum. Se quis enim nocte futura sabbati: quod cu[m] suo die computata erit iam die noctes et duo dies. Porro autem post sabbatum sequitur nocte prima sabbati. i. succedentis diei dominicae in qua tunc dominus resurrexit. Erunt ergo due noctes et duo dies: et una nocte etiam si tota posset intelligi: nec consideremus quod illud diluculum per eius extrema sit: quapropter nec annumeratis illis sex horas quorum tribus te nebratus est et tribus illuminatus: constabit ratio trium dierum et trium noctium. restat ergo ut hoc inuenias illo scripturam visitato loquendi modo quo a parte totum intelligitur. **HIERO.** Non ergo oes tres dies et tres noctes in inferno fecerit: sed ergo in p[ro]te paschenes et dominice et tota die sabbati tres dies et tres noctes intelligantur. **AVG.** iii. de trini. Ipsi enim triduum non plenum et totum fuisse scriptura testis est: sed prima dies a parte extrema totius annumeratur est: dies vero tertius a p[ro]te prima et ipse totus: medius autem iter eos. i. secundus dies absolute totus. xxiiij. horas suis. xij. nocturnis et xij. diurnis. noctem enim usque ad diluculum: quo dominus resurrectio declarata est: ad tertium p[ro]linet diem. Sicut enim prima dies p[ro]pter h[oc]is preparationem a tenebris in lucem computantur. **CHRY.** Non autem manifeste dixit quod resurgent quod eum derisissent sed occulte insinuat: ut et illi crederent quod p[ro]secutus. Non autem dixit In terra: sed In corde terre: ut et sepulchrum consideret: et quod nullus sola mortis apparentia suspicetur. Et tres dies p[ro]pter hoc posuit: ut credat quod mortuus est. Sed ipsa figura vitate demonstrat: non enim fuit ionas in ventre ceti in phantasia: sed in vita. neque figura fuit in vita: et vita imaginatio: p[ro]pter quod manifestus est filius sui diaboli mortuionem sequentes: quod christi passio ne phantasticam esse assertum: et quod p[ro]p[ter] eis est passus. Id est non p[ro]ficeret: ostendit p[ro]p[ter] hoc quod invenit illi generationi signum dare. **IONE.** prophete.

Virilis niniuite surget in iudicio cum generatione ista: et condonabunt eam.

Mattheus

qz pniām egerūt in p̄dicatione ione
Et ecce plus qz ionas hic. **R**egina austri surget in iudicio cū generatio ne ista t̄ condēnabit cā: qz uenit a fi nibus frē audire sapiam salomonis
Et ecce plus qz salomon hic.

CHRY. Ne aliq̄ estimaret qz talia deinceps futura eent in iudeis q̄lia niniuitis ɔtigerāt: vt sicut ionas illos cōvertit t̄ ciuitas fuit a periculo liberata: ita isti post resurrectionē quererent: dñs nūc totuz ſ̄riū oñdit: qñi. f. ex bñficio passionis nullū fructum p̄ceperūt: sed t̄ gratiā patientē vt infra oñdit p̄ exem plū demonis. Interi aut̄ oñdit qz iuste patiēt dicēs:

Uiri niniuite furgēt in iudicio cū generatione ista.
REMI. Oñdit aut̄ dñs his vñb̄ eē maloz̄ t̄ bonoz̄ resurrectionē futurā: q̄ quosdaz̄ hereticos q̄ dixerūt vñb̄ eē resurrectionē bonoz̄: t̄ alterā maloz̄ p̄efruis etiā his vñb̄ fabula iudeoz̄ q̄ solēt dicere q̄ an iudicū mille ānis celebref resurrectio: aperte his vñb̄ oñdēs: qz mor vt celebrabif̄ resurrectio: ce lebrabif̄ t̄ iudicū. Et cōdēnabit ea **HIER.** Non sentētie p̄tate: sed p̄parationis exēplo. vnde subdit:
Quia pniām egerunt in p̄dicatione ione: t̄ ecce plus qz ionas hic. **V**ic aduerbiū loci: nō pnomē intelligas Jonas scdm. lxx. interp̄etes triduo pred̄cauit: ego tāto tpe. Ille affyriū gēti icredule: ego iudeis pplo dei. Ille voce locut̄ est simplici: nihil signoz̄ faciēs ego tanta faciens beelzebub calūiam sustineo.

CHRY. Nō aut̄ hic stat dñs sed t̄ alia annunciatio ne adiungit dicens: Re. au. sur. in iii. cū gene. ista: t̄ cond̄. eā: qz ve. a. fi. ter. au. sapi. salo. **I**stud plus fuit qz pñs. Jonas enī ad illos abiit. regina aut̄ austri n̄ expectauit salomonē ad ipsam ire: sed ipsa ad eū ac cessit: t̄ mulier t̄ barbara: t̄ tātu remota nō mortem formidans sola cupidie vñb̄o sapientū. Ibi ḡ mulier aquenit. hic ego veni. Et ipsa qđem a finib̄ terre surrexit: ego aut̄ ciuitates t̄ castra circueo. Et illa q̄ dem de arborib̄ t̄ lignis disputauit: ego aut̄ de in effabilibus mysteriis **HIER.** Bodē ḡ mō condēnabit regina austri pp̄lin iudeoz̄: quo condēnabit veri niniuite israelē incredulē. Ista est regina saba: de qua. in regū volumine t̄ paralipomenō legim⁹ q̄ p̄ tātas difficultates gēte sua t̄ ipio derelictis: ve nit in iudeā sapiam audire salomonis: t̄ ei mīta mu nera obtulit. In niniuite aut̄ regina saba occulte fidēs nationū p̄fer̄ israeli. **CHRY.** Niniuite signifi cant eos q̄ peccare defisiunt: regina vñb̄ eos q̄ peccare nesciuit. pniā enī peccatiū aboler: sapia cauet. **REMI.** Pulchre aut̄ ecclā de gētibus ɔgregata regina dicit: qz mores suos regē nouit. **V**e q̄ psalmista: A stit regina a dextris tuis. Austri aut̄ regina est: qz ardore sp̄issancet supabūdat. Austri enī vent̄ calid⁹ significat sp̄issancet. Salomon aut̄ q̄ interpretat pa cificus: significat xp̄m de quo oñm ē: Ipe ē pax nr̄a.

Cū aut̄ immundus sp̄us exierit ab hoie: ambulat p̄ loca arida q̄rens requiem t̄ nō uenit. **T**ūc dicit: Re uertar i domū meā unde exiui. **E**t

ueniens uenit cā uacantem: scopis mundata t̄ ornataz̄. **T**ūc uadit t̄ as sumit septem alios sp̄us secū nequi ores se: t̄ itantes habitāt ibi: t̄ fuit nouissima hōis illi⁹ peiora p̄oribus. **S**ic erit generatōi huic pessime.

CHRY. Quia dominus dixerat iudeis: **U**iri niniuite furgēt in iudicio t̄ condēnabit generationem istā: ne ppter tēpox̄ tardationē contēnerēt t̄ fierē pinguiores: oñdit q̄ nō solū in futuro seculo: s̄ t̄ grauiſſima patientē: futurā in eis pena sub quodam enigmate subdēs. vñ dicit: **U**li aut̄ iūmū. sp̄i. etiab hōie **HIERO.** Quidā istū locus de hereticis om̄ putat: q̄ immund⁹ sp̄us q̄ in eis an̄ habitauerat: q̄ gē tiles erat: ad cōfessionē vere fidei ejiciat. postea vñ cū se ad heresim trāstulerit: t̄ simulatis virtutib̄ os nauerit domū suā: tūc alijs septē neq̄ spiritib̄ adiūctis: reuertat ad eos diabol⁹: t̄ habiter i illis: fuit nouissima eoz̄ peiora p̄oribus. multo qđē peiora dōtione hereticī q̄ gētiles: qz in illis spes fidei: in illis est pugna discordie: cū her. intelligēta plausib̄: q̄ dā t̄ colorē doctrine p̄ferat: nescio an̄ beatitatem ex eo enī q̄ finita vel parabola vel exēplo: sequit̄. **S**ic erit generationi huic pessime. cōpellimur nō ad hereticos t̄ quosq̄ hōies: sed ad iudeoz̄ pp̄lin referēt parabolā: vt cōtextus loci nō passū t̄ vagus in illis fluctueret: atq̄ insipientiū more turbet: sed bat̄ sibi vel ad p̄ora vel ad posteriora n̄ideat. **I**mmod̄ sp̄us exiit a iudeis: qñi accepēt legē. **E**xpulsūt vñt a iudeis: ambulauit p̄ gētū solitudines. vñ seq̄: Ambulat p̄ lo. arī. q̄. sibi requez̄. **REMI.** Loca arida ap̄ pellat corda gentiū: ab omni humore salutariū aq̄ hoc ē scārū scripturar̄ t̄ spiritualiū donoz̄: t̄ ab ini fione sc̄i sp̄us aliena. **RABA.** Vel loca arida sit corda fidelii: q̄ a mollicie flure cogitatōis expurga ta callid⁹ iſidiator explorat: siquos gressus ibi h̄e possit. sed castas mētes effugieis diabol⁹ in solo cor de p̄atuoz̄ grātā sibi p̄t iuenire quietē. vñ sequit̄. Et nō iuenit. **REMI.** Putabat aut̄ diabol⁹ se pre tuā quietē posse h̄re in gētī pp̄lo: sed subdit: s̄ t̄ nō iuenit: qz apparēte dei filio p̄ mysteriū incarnaōis sue gētilitas credidit: q̄ cū dño credidisset. Ille nō in uero loco i nationib̄ dixit: **N**euer. ad do. me. vi. eti ui. habeo iudeos quos an̄ dimiserāt. **E**t veni. in. va scopis mū. t̄ orna. **V**acabat enī tēplū iudeoz̄: et di stum hospitē non habebat dicente. **S**urgite t̄ atra mus hic. **Q**uia igif̄ t̄ dei t̄ angeloz̄ p̄fidia nō habebant: t̄ ornatī erāt supfluis adorationibus legis t̄ traditionib̄ p̄bariseoz̄: renerti⁹ diabolus ad fōdem suā p̄stnā: t̄ septenariō numero sibi addito temenū: habitat p̄stnā domū: t̄ fuit nouissima illi⁹ pp̄l̄ peiora p̄oribus. multo n. nūc maiore demoniū numerō possident: blasphemātes in synagogis sens̄ p̄iesū: quā i egypto possēt fuerāt an̄ legal notiāt̄ q̄ aliud ē vētūp̄ nō credēt: aliud nō suscepisse q̄ vētēt̄. Septenariō at̄ numerz̄ adiūctū diabolo: vel. pp̄f̄ habatiū itellige: vel. pp̄f̄ numerz̄ sp̄issci: vt quo i ita in p̄ floz̄ q̄ de radice iesse defēdit septē sp̄us vñtri ce sc̄edisse narrat̄: ita ecōtrario vñtrioz̄ numer⁹ i ita obō ɔsecat̄ sit. Pulchre aut̄ septē sp̄us assumi cuius

Ca.XII.

ueniens iuenerit et vacante mundata et ornata. Tunc sicut sumit septem alios spiritus fortiores se: et intrantes habent aures nouissima bovis illi? peccatum. Sic erit generatio huic peccati. **CHRY.** Quia comites suos nobis nuntiatur in inicio et condonatur ppter tempore tardiorum contumaciarum. Concedit gaudi et gaudium patienti: futuram in die post mortem subdit. non vocat. **HIERO.** Quid si isti loca deponunt: quoniam quis in eis aliud habet? **THIERO.** Quid si isti loca deponunt: quoniam quis in eis aliud habet? **GRE.** Et pugna velociter ac hec intelligitur: et coloris doctrina pstrat neco et hoc est et genitio huius pessime. cōpelliuntur et quodlibet ad modum pfectum. **RABA.** Quid enim qlibet ad fidem versus est a quo diabolus p baptismu ejus: qd eicus ida loca arida pgrat. i. corda fidelium. **REMI.** Loca enimarentia: atq; iaquosa sunt corda iustorum: qd discipline fortitudinem ab oī carnalis occupant. **REMI.** Loca vero huius sunt terrenorum hominum metes quos huius carnalis occupant. replet fluidas facit: in quibus diabolus iniquitas sue vestigia tato alti imprimit: qd in eisdem metibus pes transitus illi? qd istura terra descendit. **RABA.** Nades aut ad domum suam vni exiuerat: iuenerit ea vacante a bonis actibus p negligentiā. Scopis mūdatā. s. a vitiis pstinis p baptismu: Omnia simulatiūtib? p hypocrisim. **AVG. de q. cuā.** Ut p hec vba signat dñs quosda ita credituros: vt nō possint ferre labore cōtinēti et ad seculū redituri sunt: qd dic: Assumit secundūt alios septē. intelligit: qd cū qd ceciderit dū iusticia etiā simulationē habebit. Cupiditas enim carnis expulsa p pniām suetis opib? cū nō iuenerit i qd? delectationib? qui escat: audi? redit: et rursus occupat mente hominis. negligētia subsecuta ē: vt nō introduceret tanq; habitatores mūdate domum domini p sanā doctrinā: qd nō solū habet illa. vii. vita q. vii. vñtibus sit huius spiritualib?: s. etiā p hypocrisim se ipsas huius vñtates simulabat p opterea assumptis secū. vii. aliis neq; hoc ē ipa septenaria simulatioē redit ipsa compescit: vt sint nouissima hominis illi? peiora prib? **GREGO.** vii. mo. Pleriusq; etiā fit vt cū mens ex ipso exordio sui pfect? extollit: cūq; se iā qd de vñtib? erigit: sciuēt ī se aduersario aditū pādat: tātoq; se vñbemē? i ei? fractōe exhibet: qd et graui? qd vel ad modicū fuerat pfectus dolet.

Adbuc eo loquēte ad turbas: ecce mater ei? et fratres stabāt foris: qd rentes loq ei. **Dixit aut ei qdā:** Ecce mī tua et fratres tui foris stāt que rentes te. At ipē rñdens dicenti sibi ait: Que est mī mea: et qd sūt fratres mei? Et extendens manū i discipu

los suos dixit: Ecce matē mea et fratres mei. Quicūq; enī fecerit uolūtate p̄is mei qd in celis est: ipē meus frat̄ soror et mī est.

HYLA. Quia pdcā oīa in pñne maiestatis vñtate loqbat: nūciātū sibi qd foris a mīre atq; fratrib? expetaref qd rñderit: euāgelistā demōstrat subdēs. Ad hoc eo lo. ad tur. ec. ma. ei? et fra. fo. sta. q. lo. ei. **AVG. de q. cuā.** Hoc sine dubio uenientē gestū itel ligē debem? pmissit enī cū ad hoc narrādū trāfaret: Adbuc eo loquēte ad turbas. Quid est Adbuc: nūi qd illō loqbat? Nā et mare? p illud qd de blasphemia spūscī retulerat dixit: Et venit ut mī ei? fratres Lucas aut nō hui? rei geste ordinē tenuit: s. poccus panit hoc et recordatū an narravit. **HIERO.** S. beluidij vna ppositio sumit: ex hoc qd fratres dñi i euāgilio noīam: Unū iqt frēs dñi dīcī sūt: qd nī erāt frēs: S. iā nūc sciēdū ē qd tuor mōis i scripturis dñnis frēs dicit: natura: gēte: cognatiōe: et affectu. Naturā: vt esau et iacob. Gēte: vt oēs iudei frēs iter se vocant: vi i deutonomio: Nō poteris cōstituē su p te hoīem alienū qd nō est frā tu? Porro cognatōne frēs vocat qd sūt de vna familia: sic i genisi: Dixit aut abraā ad lotb: Nō sit rixa iter te et me: qd frēs sum? Affectu etiā frēs dicunt: qd i duo diuidit: i spe ciale et cōe. in spāle: qd oēs christiani frēs dicunt: vt salvator dicit: Vnde dic fratrib? meis. Porro in cōe: qd oēs hoīes ex vno p̄e natī: pari iter nos germanitate cōiungimur: sicut ibi: Dicite his qd oderit vos: frēs nī vos estis. Interrogo qd iuxta quē modū frēs dñi in euāgilio appellat̄: Juxta naturā: s. scriptura nō dicit: nec Marie eos vocās filios nec ioseph. Juxta gēte: s. absurdū ē vt patīcī ex iudeis vocari. s. frēs cū oēs qd ibi fuerūt: frēs potuerit appellari. Juxta affectū huiā iuris et spūs vexit qd magi erant frēs qd apli: quos dñs docebat iurissec? Aut si oēs qd hoīes sūt frēs: sultū sūt nūciare qd p̄i: Ecce frēs tui qdū te. Restat igit: vt frēs etiās appellatos a cognatiōe nō affectu: nō gētis p̄ilegio: nō natura. **HIERO.** sup mattib: Quidā vō frēs dñi de alia vñroze ioleph filios suspicat: sequētes delvraūta apocriphoz: et quādā nichā vel eschā mulierculam cōtingētes. Nos aut frēs dñi nō filios ioseph: s. osobrinos saluatoris sororis Marie materterē dñi filios etiālīgūt: qd eē dīr mī iacobi minoris et ioseph et inde quos i alio euāgilio loco frēs dñi legim? appellatos. frēs aut osobrinos dici oīs scriptura dñi: dīstrat. **CHRY.** Vide aut et frat̄ ei? elationē: cū enī doceret eos igredi et audire cū turba: vel si hoc non vellēt: expectaret fuiē smonis et tunc cū adire: hi extra eū vocat et cozā oīb? hoc faciūt: et supstīmū honoris amore ostendentes et mōstrare volētes qd cū oī ptāte xpo aliqd iūnūt: qd et euāgelistā ostendit hoc p̄im obſcure iſtuās cū dic: Adbuc eo loquēte. ac si dicēt Nūqd nō erat tps aliud: Quid aut et loq volebant si p vñtatis dogmatib? cōiter hoc p̄ponē oportebat vt et alios lucrarēt: si āt de aliis subupis p̄tinetibus nō oportebat ita festināter vocare: vñ manifestū est qm solū ex vana glā hoc faciebat. **AVG. de natūra et grā:** Si iqt dicas de frīb? de scā vñgine Maria

~~AD~~attheus

pter honorē christi nullā, pr̄sūs cū de peccatis agi-
tur b̄fē volo q̄stionē. **I**nde enī scim⁹ q̄ ei pl̄ḡe col-
latū fuerit ad vincēdū oī ex pte peccatum; q̄cipe ⁊
parē meruit cū quē stat nullū habuisse peccatum.
Hecq̄: **D**ixit aut̄ ei q̄dā: **E**cce mī tua ⁊ fr̄s tui foris
stat q̄rentes te, **HIERO**. **V**ides mībi iste q̄ nūciat
nō foruit⁹ ⁊ simpliciter nūciare: sed ifidias tendere
vtz spirituali op̄i carnē ⁊ sanguinē p̄ferat. vñ ⁊ oīs n̄
q̄ m̄rem negaret ⁊ fr̄s exire t̄p̄spit: sed quo ride-
ret ifidiati, **CHRY.** **N**eç auzet dixit: **V**lade dic ei
q̄ si nō est mī mea: h̄ ad eum q̄ nūciauerat ext̄edit
fmōne. **S**eq̄t̄ enī: **A**t ipē r̄ndēs dicēt̄ ait: **Q**ue ē mī
mea: ⁊ q̄ sūt̄ fr̄s mei? **HYL A.** **N**ō autē fastidiose
de mīf̄ sua sensisse existimadus ē: cui i passione pos-
sit⁹ maxie solicitudinis tribuit affectum. **CHRY.**
Nō si negare vellet mīf̄: tunc vtq̄ negasset q̄i iu-
dei exprobrabāt ei. **HIERO**. **N**on ḡiuxta marti-
onē ⁊ manicheū mīf̄ez negavit: vt nat⁹ de phātisma
te putaret: sed ap̄lōs cognitioni p̄tulit: vt ⁊ nos in
coparatoē dilectōis carni sp̄m p̄feram⁹: nec mīnūz
refutat obsequiū pietatis: cui⁹ p̄ceptū ē: **H**onora pa-
trem tuū ⁊ m̄rem tuā. **S**ed p̄mīa se mysterijs vel af-
fectib⁹ ap̄l⁹ q̄ mīnīs oēb̄ demonstrat. vñ sedē: **E**t
ext̄. ma. in dīscī. di. **E**cce mī mea ⁊ fra. mei **GRE.**
in ho. **F**ideles qđē discipulos fr̄s noīare dignar̄ ē
dīs dicēs: **T**e nūciate fratrib⁹ meis. q̄ ḡ frater enī
fieri ad fidē veniēdo potuit: querendū quo etiā esse
poslit mī. **S**ed sciendū nobis ē: q̄ qui christi frater
vel soror est i credēdo: mī effici p̄dicādo: quasi .n.
parit dīm quē cordi audiētis infūdit. ⁊ mī ei⁹ effici-
tur: si p̄ ei⁹ vocē amor dīi in p̄ximi mēte generat.
CHRY. **S**ū his aut̄ q̄ dīcā sit ⁊ aliud nos docuit vi-
delicet in nulla cognitione fīdētes v̄tutē negligē.
Si enī mīf̄ nihil p̄dest mīf̄em eē nisi virt⁹ adeēt: q̄s
vtq̄ ali⁹ p̄ cognatōez saluabit: **U**na enī nobilitas
sola ē: dei face voluntatē. ⁊ iō sequit̄: **Q**uicūq̄ enī fe-
cerit voluntatē pris mei q̄i in celis ē. **M**ulte mulieres
btificauerūt scām virginē illā ⁊ ei⁹ v̄tex: ⁊ optauerūt
tales fieri mīf̄es. **Q**uid est igīt̄ qđō phibeat: **E**cce latā
vobis st̄titur viā: ⁊ licet nō mulierib⁹ solū: h̄ ⁊ viris
fieri matrē dei. **HIERO**. **D**icam aut̄ ⁊ alit̄: **S**alua-
tor loquīs ad turbas: intrīsec⁹ erudit nat̄des. mī ei⁹
⁊ fr̄s hoc ē synagoga ⁊ pp̄ls iudeoz̄ foris stant.
HYL A. **S**ū itaq̄ ingrediēdi ad eū haberēt vt ceteri
ptate: sed q̄ i sua venit ⁊ sui eū nō receperūt: ingress
sū ei⁹ atq̄ aditū abstinet̄. **GREGO**. **U**n̄ ⁊ mī ei⁹
cū q̄sīnō agnoscit̄ foris stare phibet: q̄ videlicet sy-
nagoga ab auctore suo nō recognoscit̄: q̄ legis ob-
ſtationē tenēs spiritualē itē lectū pdidit: ⁊ se ad cui
ſtodiā littore foris fixit̄. **HIERO**. **S**ūq̄ rogauerūt
⁊ q̄sīrūt ⁊ nūciū miserit mīf̄i accipient̄: liberos eos
eē arbitrii: ⁊ itrate pessē fī velit ⁊ i p̄i credē. **XIII.**

Ca.xiii.

iā fide amari.i.a reprobis separatoꝝ: sed necdū myste
riis celestibꝫ ibutoꝝ. Seqꝫ: Et locutꝫ ē eis multa in
parabolis. // CHRY. Quāuis in mōte ita nō fecerit
nō enī p̄ pabolas fmōnē ḡtexit. Tūc enī turbe sole
erāt ꝑ plebs incōposita: hic autē ꝑ scribe ꝑ pharisei.
Non, pp̄ hoc aut̄ solū in pabolis loquiꝫ: sed vt ma
nifestiorē fmōnē faciat: ꝑ ampliorē memoria impo
nat: ꝑ sub vīsu res reducat. // HIERO. Et notādum
q̄ nō oīa locutꝫ fit eis in pabolis: sed multa. si enim
ditisset cūcta i pabolis: absq̄ emolumēto pp̄lī recel
fissent. p̄spicua miscet obscuris: vt p ea q̄ intelligunt
p̄uocēt ad eoy noticiā q̄ nō intelligūt. Turba etiāz
nō vniſ ſnīc eſt: sed diuersas in ſingulis volūtatum.
vii loqꝫ ad eā in multis pabolis: vt iuxta variaſ vo
lūtates diuersas recipiāt disciplinas. // CHRY. Pri
mam aut̄ pabolā ponit cā q̄ faciebat auditoꝝ atten
tioꝝ. q̄r enī ſub enigmate erat tractaturꝫ: erigit mē
tes audiētū ꝑ p̄mā pabolā dicēs: Ecce exiit q̄ ſemi
ſemi. ſemē ſuū. // AVGV. Significat aut̄ ſator iſte
q̄ ſeminat eē filiꝫ tei ꝑ p̄ris in pp̄lis ſeminare fmō
nem. // CHRY. Cū aut̄ exiit q̄ vbiqꝫ p̄is eſt vel q̄liꝫ
exiit: nō loco: sed incarnatōe „pp̄iniqui“ fcūs nobis
ꝑ habitū carnis: q̄r enī nos iſtrare non poteramꝫ ad
eū peccatis nřis phibētibꝫ nobis ingressum: ipſe ad
nos egredit. // REMI. Uel exiit cū relicta iudea per
aplos ad gētes traſiuit. // HIERO. Uel intus erat
domi verſabaf: loqbaſ discipulis ſacrō. Exiit q̄ dō
mo ſua vt ſeminaret in turbis. // AVGV. Cū aut̄
audieris: qm̄ exiit q̄ ſeminat vt ſeminiꝫ: non eſtimet
eē idētitatē fmōnis. Egredit̄ enī multotiens q̄ ſemi
nat: ꝑ ad alia rē: vel vt ſcīdat terrā: vel vt malas inci
dat herbas: vel vt ſpinas euellat: yl̄ vt alia talē quā
dam diligētiā exhibeat: h̄ aut̄ ad ſeminādū exiuit.
quid igif̄ fit de ſemine iſto: tres depeunt p̄es: ꝑ vna
ſalutat: ꝑ hoc nō equalit̄ ſed cū dīa qđā. vñ ſequit̄:
Et dū ſeminat qđā ceci. ſe. viā. // HIERO. Danc pa
bolā ad. phādā heretim ſuā valētīn̄ assumit tres in
troducēs eē naturas: ſpiritale: naturale: vel aīalem:
atq̄ terrenā: cū h̄ qtuoz ſint: vna iuxta viam: alia pe
troſa: tertia plena spinis: alia terra bona. // CHRY.
Sed ſim hoc q̄liter habēt rōnē iter ſpinas ſeminare
ꝑ ſup petrā ꝑ in via. In ſeminibus qđē ꝑ terra mate
rialibꝫ nō habēt vtiqꝫ rōnē. nō enī eſt in ptāte petre
fieri terrā: neqꝫ vie nō eē viā: neqꝫ spine nō eē ſpinā.
In aīabus aut̄ ꝑ doctrinis multā habet hoc laudē.
poſſibile enī eſt petrā fieri terrā pinguē: ꝑ viā nō v̄l
tra culcari ꝑ ſpinas deſtrui. q̄ igif̄ pl̄ ſeminis p̄iſt:
nō eſt ab eo q̄ ſeminat: ſed a ſuſcipiēt terra. i. ab aīa
Ipſe enī q̄ ſeminat nō diuītē nō pauperē discernit:
nō ſapientē neqꝫ inſipientē: ſed oībus loqbaſ q̄a ſe
ipſo erāt cōples: p̄uidēs tñ que futura erāt vt lice
at ei dicere: Quid me oportuit facē ꝑ nō feci: Ideo
aut̄ nō dicit manifeſte: qm̄ hec acceperunt deſides ꝑ
p̄diderūt: hec aut̄ diuītes ꝑ ſuffocauerūt: hec autem
molles ꝑ p̄diderūt: q̄ nō voluit eos vehemēter tan
gere: vt nō in dīam mittat. Per h̄ac etiā pabolam
discipulos erudit. ꝑ ſi plures audientiuꝫ eos fuerit
q̄ peiſt: vt nō, pp̄ter hoc deſides ſint: q̄r nec pp̄t hoc
oīis q̄ oīa p̄uidit deſtitut a ſeminādo. // HIER. Obſ
na aut̄ hoc eē p̄mā pabolā q̄ cū iſterptatione ſua po
ſita eſt: ꝑ cauendū eſt vbiqꝫ dīs exponit fmōnes
ſuos: ne vel aliud vel qđ pl̄ vel min⁹ p̄ſumas iſelli

gere q̄ ab eo expositū est. **RABA.** Quie vō tacita
nre intelligētie dereliquit: p̄stringēda sūt breui. **Via**
ē mens scedula malaz cogitationū: meatu trita atq̄
arefacta. **Petrā** duriciā pterue mētis: terrā leuitatē
aīc obediētis: sole dicit feruorē psecutōis sentientis.
Altitudō terre est pbitas aīc disciplinis celestib⁹ in
stitute. in qua expositione dixim⁹: q̄ neq̄q̄ ipse res
numia eadēq̄ significacione semp allegorice ponan
tur. **HIER.** prouocamur aut ad dictor̄ intelligen
tiā: quotiēs his fmonib⁹ emonemur qui sequi⁹:
Qui habet aures audiēdi audiat. **REMI.** Aures
audiendi sunt aures mentis. s. intelligendi & faciendi
que iussa sunt.

Per accedētes discipuli dixerūt ei
q̄re in parabolis loqueris eis? Qui
r̄ndens ait illis: Quia uobis datuȝ
est nosse mysteriuȝ regni celoȝ; illis
aut̄ nō est datuȝ. Qui enī habet dabi-
tur ei: et abiūdabit; qui aut̄ nō habet
et qđ habet auferet ab eo. Yo in pa-
rabolis loquor eis: qz uidētes nō ui-
dent: et audiētes nō audiūt neqz in-
telligūt: et adipec̄ in eis pphetia isaie
dicētis: Auditu audictus et n̄ intellige-
tis: et uidētes uidebitis et n̄ uidebi-
tis. In crassatuȝ est enī cor pphli huī
et auribꝫ granit audierūt: et oculos
suos clauerūt: ne qñ uideat oculis
et auribus audiat: et corde intelligat
et cōuersant: et sanē eos. Uestri autē
beati oculi qz uidēnt: et aures uestre
qz audiūt. Almē quippe dico uobis
qz multi pphete et iusti cupierunt ui-
dere que uidetis: et nō uiderūt: et au-
dire que auditis: et non audierunt.

GLO. Intelligētes discipuli eē obscura qā dño pplo dicebāt: voluerūt dñs itimare ne pabolice lo qref. vii dñ. Et acce. disci. dixe. et. qre i pabo. lo. cis:
CHRY. Ubi dignū ē admirari discipulos: quare discē cupiētes scūt qij interrogare oporteat: nō enīz corā oibꝫ hoc faciūt. Et hoc oñdit mattheꝫ cū dicit: Et accedētes. Marcꝫ aut̄ manifesti demōstrat dī cens q̄ singularit accesiērūt. **HIERO.** Querēdū ē aut̄ quo accedāt tūc ad eū: cū ielus in nauī sefēbat: nisi forte itelligaf q̄ dudū cū ipso natē scēderit: z ibi stātes sup iterptatōe pabole sciscitati sunt. **TREMIGI.** Dicit ḡ euāgelistā Accedētes: vt oñderet q̄ solicitati sūt siue poterāt accedē corpe: q̄uis eēt alis qđ vel br̄gue spaciū iter eos. **CHRY.** Lōsiderāda ē aut̄ z eoz rectitudō q̄liter multā p̄ alioz hñt curā: z p̄us q̄ alioz sūt q̄rūt: z tūc q̄ sūt iploꝫ non enī dixe rūt: In pabolis loqueris nobis: sed In pabolis lo-

Mattheus

queris illis. Qui r̄ndēs ait illis: qz vobis datum est nosse mysteriū regni celoz. **REMI.** Vobis inqz q̄ m̄bi adh̄eretis: z in me creditis. **Mysteriū autē regni celoz appellat euāgelicā doctrinā.** Illis autē. s. q̄ foris sūt: z i ēi credē nolūt: scribis. s. z phariseis z ceteris in ifidelitate pseuerātib⁹ nō est datum. Acce dam⁹ ḡ cū discipulis ad dñm puro corde: vt nobis euāgelicā doctrinā iterptari dignes: iuxta illūd: Qui appropinqt pedib⁹ ei⁹: accipiēt de doctrina ipsius.

CHRY. Hoc autē dixit nō necessitatē iducēs neq̄ satu: led mōstrās qm̄ illi quib⁹ non est datu: cā sibi sūt vniuersoz maloz: z onidē volēs qm̄ cognoscere dñia mysteria donū dei est z grā desup data: nō m̄ pp̄ter hoc libez arbitriū destruit: z hoc ex his que sequūt manifestū est. vt enī neq̄ isti desperēt: neq̄ illi pigritens: audiētes qm̄ eis datu ē: demonstrat a nobis pncipii hoz eē cū subdit: Qui enī bz dab̄t ei z abudab̄t: q̄ aut nō bz: z qd̄ bz auferet ab eo: ac si diceret: Lū alijs desideriū habuerit: z studiū dabū tur ei z vniuersa que a deo sūt. Lū aut̄ his vacu⁹ fuit: z que ad se prinēt nō iſerat: neq̄ que a deo sunt ei dant: sed z qd̄ bz auferet ab eo: nō deo auferente sed se idignū faciēt bis que bz. vñ z nos si viderim⁹ aliquē desidiose audientē: z exhortatē q̄ attendat nō ei psuaserim⁹ filcam⁹: qz si magis imorati fieri mus: itendēt ei desidia. Studētē aut̄ discē allicim⁹ z multa effūdim⁹: z bñ dixit fz enāgelistā Qd̄ vide tur h̄re: neq̄ etiā hocipm bz. **REMI.** Qui etiā bz studiū legēdi: dab̄t ei z facultas intelligēdi: z q̄ non bz legēdi studiū: hoc qd̄ p naturā bona videt eē auferet ab eo. vel q̄ bz charitatē dabūt ei cetere virtutēs: z qnō bz auferet ab eo: qz absq̄ charitate nullū bonū eē pōt. **HIERO.** Uel aplis in christo herēti bus detrahit. Iudeis vō q̄ nō crediderūt in filiū dei: etiā siqd p nature bonū possidēt tollit. neq̄ enim p̄nt aliqd sapientē intelligē: qz sapic nō h̄st caput.

HYLA. Idē etiā iudei nō h̄ntes: legē quoq̄ quaž babuerūt pdiderūt: z iō pfectum fides euāgelica bz donū: qz suscep̄ta nouis fructibus dīat: repudiata vero etiā veteris substātie opes detrahit. **CHRY.** Ut aut̄ manifesti⁹ qd̄ dixerat fiat: subdit: Nō i pabolis lo. eis: qz vñ nō vi. z au. nō au. neq̄ iste. Et siqd̄ nature hec exēccatio eset: apire eoz oculos oportebat. qz vō voluntaria est hec exēccatio pp̄ter hoc non dixit simplici⁹ Nō vidēt: sed videntes nō vidēt. vide runt enī demones exēctes z dixerūt: In beelzebub eisit demonia. Audiebant q̄ ad deum eos attrabebat: z dicunt: Non est hic hō a deo. Quia ergo ſria bis que videbant z audiebāt enunciabāt: pp̄f hoc ipsum videre z audire eis auferet: nibil enī hinc p̄ficiunt: sed in iudicium magis incidunt. vñ z a principio nō eis parabolice loquebat: sed cū multa certitudine. Quia autē audita z vita peruerterūt iam in pabolis loquit. **RABA.** Et notādūt est qz non soluz que loquebat: verū etiam q̄ se faciebat pabole fuerunt. i. signa spiritualiū rerum: quod liquido ostēdit cū dici: Ut videntes nō videant. Verba nāq̄ vide ri non poterāt: sed audiri. **HYLA.** Hoc de his loqui⁹ qui stant in littore: z diuidunt a iefu: z sonitu fluctuum p̄strepente nō audiūt q̄ dicunt. **CHRY.** Deinde vt nō dicerent: quoniā vt inimic⁹ noster nobis detrahit: pphetā inducit eadem sententiantem.

Vnde sequit̄: Ut impleat in eis pphetia isaie dicen̄tis: Auditū audietis z non intelligetis: z videntes vi debitis: z non videbitis. i. auditū audietis v̄ba: h̄nō intelligetis v̄borum archana. Videntes videbitis. car nem. s. Et nō videbitis. hoc est nō intelligeris dñm tamē. **CHRY.** Hoc autē dixit qz ipse sibi abstule runt videre z audire aures z oculos sibi claudētes z coz incrassantes. Non enī solum nō audiebāt: sed z grauiter audiebāt. vnde sequit̄ **Incras.** est cor po. hu⁹: z auri. gra. audi. **RABA.** Incrasatu est enḡ cor in deo crassitudine malicie: z abudannia peccatorū grauiter v̄ba dñi audierūt: qz ingratī suscep̄t. **HIERO.** Ac ne forte arbitremur crassitudinem cordis z grauitatē aurū nature esse nō voluntans: subiungit culpā arbitrij z dicit: Et oculos suos clauserūt. **CHRY.** In hoc autē intēsam eoz nequicias ostendit: z auferione cuz studio. vt aut̄ attrabat eos subdit: Et conuertant̄ z sanem eos. In quo demon strat: qz si conuertent̄ sanaren̄: sicut si aliquis dicet: Si rogatus essem: confessum donatur⁹ eram. ostēdit qualiter aliquis sibi recōciliēt: ita z hic cum dicit: Ne quādo conuertant̄ z sanem eos. demōstrat qm̄ z conuerti possibile est z penitentiā agentes fal uari. **AVGV.** de que. euā. Uel aliter: Oculos suis clauerūt: ne quādo oculis videāt. i. ipsi cā fuerūt vt deus eis oculos clauderet. Alius enī euangelista dicit: Exēccauit oculos eoz. Sed vtq; vt nunq̄ videant: an vero ne vel sic vel sic aliqui videant: cecitate sua sibi displicētes z se dolentes: z ex hoc humiliati atq; cōmoti ad confitendū peccata sua z pie querendū dñū. Sic enī marcus hoc dicit: Ne quādo con uertant̄ z dimittant̄ eis peccata. Ubi intelligunt̄ peccatis suis meruisse vt nō intelligerēt: z tamē hoc ipsum misericorditer eis factū: vt peccata sua cognoscētent: z conuersi veniā mererēt. q̄ autē iohannes h̄c locum dicit: pp̄terea nō poterant credere quia iterū dixit isaias: Eccecauit oculos eoz: vt non videant oculis z non intelligant̄ cozē. Et conuertant̄ z sanem eos. Aduersari videbūt huic sententie z oīo cogere vt quod hic dictum est: Ne quādo oculis videant: nō accipias ne vel sic aliquādo oculis videant: sed p̄sus vt non videāt. quādoquidem aperte dicit Ita vt oculis non videant. Et qd̄ ait: Propterea nō poterant credere: satis cōfūt non ideo factā exēccationem: vt ea cōmoti z dolentes se nō intelligere: conuertent̄ aliquādo z penitentiā. non enim possent hoc facere nisi p̄is crederent: vt credendo conuerterētur: z conuersione sanaren̄: z sanitate intelligerēt: sed ideo poti⁹ exēccatos vt nō crederent: dicit enim apertissime: Propterea nō poterant credere: quod si ita est quis non exurgat in defensionē iudeorum z eos extra culpas suis p̄clamet: q̄ nō considerūt: propterea enī non poterāt credere: quia exēccatio non poterāt credere. verba enim iohānis ista sunt: Nō poterāt credere: qz iterū dixit isaias: Eccecauit oculos eoz. Frustra itaq̄ conamur intel ligere ideo suisce cecatos vt conuertent̄: cum conuerterēt non poterāt: qz nō credebant: z ideo credere non poterāt: quia exēccati erant. An forte nō absurde vi

Ca. XIII.

cimus quosdam iudeorū fuisse sanabiles: sed tanto
 timore supbie periclitatos: vt eis expediret primo
 non credere: vt nō intelligerent dominū loquentes
 parabolā: quib⁹ non itellectis nō in eum crederet.
Non credētes autem cū ceteris desperatis crucif⁹
 gerent eum: atq; ita post ei⁹ resurrectionē conuerte
 rent: quādo iam de reatu mortis dñi amplius humi
 liati diligenter: a quo sibi tantū scelus dimissum eē
 ganderent: quoniā tanta eorum superbia tali humiliatiōne
 esset deiſienda: quod incōgnite dictum esse
 quilibet arbitret̄: si nō ita contigisse in actib⁹ aposto
 lorum manifeſte legerit. **Nō** ergo abhorret: qđ ait
 iohānes: ppterā nō poterant credere qđ excecauit
 oculos eorū vt non videat. Ab ea sentētia qua ſtelli
 gimus iō excecatos vt cōuerterent: hoc eſt iō eis p
 obſcuritatez paraboloz occultatas ſentētias dñi vt
 poſt eius reſurrectionē ſalubriori penitētia respice
 rent: qđ per obſcuritatez ſermonis excecati: dicta do
 mini non ſtellexerūt: et ea nō intelligēdo nō in eum
 crediderunt: non credendo eū crucifixerunt: atq; ita poſt
 reſurrectionē miraculis que in ei⁹ nomine ſie
 bant exterriti: maioris criminis reatu cōpuncti ſunt
 et pſtrati ad penitētia. deinde accepta indulgentia
 ad obediētiam flagratiſſima dilectione cōuerſi: qui
 buſidam aut nō pſuit illa cecitas ad conuersionem.
REMI. Et quātū ad hoc potest hec ſentētia ſic
 intelligi: vt in omnib⁹ ſubaudias nō hoc mō: ne qñ
 oculis videat et neqñ auribus audiant: et nequādo
 corde intelligent: et nequādo conuertantur et ſanem
 eos. **GLO.** Sic ergo oculi eorum qui vident et no
 lunt credere ſunt miferi: vſtri autē beati. vnde ſequi
 tur: Uſtri autē beati oculi qđ vident: et aures vſtre
 quia audiunt. **HIERO.** Nisi autē ſupra legiſſim⁹
 auditores ad intelligentiā pſuocatos: ſaluatorē di
 cent. Qui habet aures audiēdi audiat. pſuaremus
 nūc oculos et aures que beatitudinē accipiūt corpo
 rales intelligi. Sed mihi vident oculi illi beati: qui
 christi poſſunt agnoscere ſacramēta: et ille beate au
 res de quib⁹ iſaias loquit̄. Domin⁹ appoſuit mihi
 aurem. **GLO.** Mens enim eſt oculus qđ natura
 li vigore intelligentiū aliquid dirigiſ: auris qđ alio
 docēte dicit. **HYLA.** Uel apostolici ſēpōris bea
 titudinē docet: quorū oculis atq; aurib⁹ cōtigit dei
 ſalutare vſere et audire. pphetiſ atq; iuſtis cupienti
 bus videre et audire in plenitudine tempoz destina
 tum. vnde ſequi: Amen quippe dico vobis: qđ mul
 ti pphete et iuſti cupierūt videre que vos videtis: et
 nō viderūt: et audire que vos auditis: et nō audierūt.
HIERO. Uideſ autem huic loco illud eſte cōtra
 rum quod alibi dicit. Abraam cupiuit videre dīez
 mēi: vidit et gauiſus eſt. **RABA.** Iſaias quoq; et
 micheas et multi alijs pphete viderūt gloriā domini
 qui eriā ppterā videntes appellati ſunt. **HIER.**
 Non aut dixit Prophete et iuſti: sed Multi. Inter
 multos. n. pōt fieri vt alij viderint: alij nō viderūt: Iz
 et in hoc periculosa fit interpretatione: vt inter sanctoz
 merita discretionē quālibet facere videamur. f. quā
 tum ad fidem de christo habitā: ergo abraam vidit
 in enigmate: nō vidit in ſpē. vos autē in preſentiarū
 tenetis: et habetis dominū vſtri: et ad voluntatem
 interrogatis. cōuescimini ei. **CHRY.** Dec ergo qđ
 apostoli viderūt et audierunt: preſentia ſuam dicit:

miracula: vocē: et doctrinam. In hoc autē nō ſolum
 malis: ſed hiſ qui boni fuerāt eos pponit. Eteni an
 tiquis iuſtis beatiores eos dicit: quoniā nō ſoluz qđ
 iudei non viderāt hi vident: ſed et que iuſti et pphete
 cupierūt videre: et nō viderunt. Illi enī ſide ſolum
 cōſiderauerūt: hi aut viſu et multo maniſtūt. Vi
 des autē qualiter ver⁹ testamentum copulat nouo.
 nō enim ſi pphete alieni cuiusdā et cōtrarij oei ſerui
 fuſſent: christum cupiuſſent.

Clos ergo audite parabolā ſemi
 nantis: Omnis qui audit uerbuſ re
 gni et nō intelligit: uenit malus et ra
 pit quod ſeminatum eſt in corde ei⁹
 hic eſt qui ſecus uiam ſeminatus eſt
Qui autem ſuper petroſa ſeminat⁹
 eſt: hic eſt qui uerbum audit: et con
 tinuo cuſ gaudio accipit illud. Non
 habet autem in ſe radicē: ſed eſt tem
 poralis. Facta autem tribulatione et
 persecutione propter uerbum con
 tinuo scandalizatur. Qui autem ſe
 minatus eſt in spinis hic eſt qui uer
 buſ dei audit: et ſollicitudo ſeculi iſti
 us et fallacia diuittiarū ſuffocat uer
 bum: et ſine fructu efficitur. Qui ue
 ro in terram bonam ſeminatus eſt:
 hic eſt qui audit uerbum et intelligit
 et fructum affert: et facit aliud quidē
 centesimum: aliud autem ſexagesi
 mum: aliud uero tricesimum.

GLO. Dixerat ſuperius qđ iudeis non eſt datum
 noſſe regnum dei: ſed apostolis. et ideo cōcludit di
 cens: Uos ergo audite parabolā ſeminatis. quibus
 f. committūt celi mysteria. **AVG.** ſuper genefim
 ad litteram. viii. Quid narravit euangelista factuſ
 eſt: dominum. f. calia locutū ſuiffe: ipſi⁹ aut ſomini
 narratio parabola ſuit: de qua niq; exigit ut etiam
 ad litterā facta monſtrarent: que ſermonē pſerunt.

GLO. Unde parabolā exponēs ſubdit: Omnis qđ
 audit uerbum regni et nō intelligit: ſic cōſtruendum
 eſt. Omnis qui audit uerbum regni. i. predicatione
 meam que ad regnum celoz adipicēdum valet: Et
 nō intelligit. Quomodo autē nō intelligat ſubiugit
 Uenit enī malus. i. diabolus. Et rapit quod ſe
 minatum eſt in corde eius. Omnis inq; qui talis eſt: hic
 eſt qui ſecus viā ſeminat⁹ eſt. Notandum eſt autē qđ
 ſeminatū diversis modis accipit. Dicit enī et ſemen
 ſeminatum: et ager ſeminat⁹: qđ vtrūq; hic ſuennit
 Ubi enī ait: Rapit quod ſeminatum eſt: de ſemine in
 telligendū eſt. vbi autē ſequi: ſecus viā ſeminat⁹
 eſt. nō de ſemine: ſed de loco ſeminis intelligēdū
 eſt. i. hominē: qui eſt quaſi ager diuini verbi ſemine
 ſeminat⁹. **REMIGI.** His autem verbis exponit

Mattheus

domin⁹ quid sit semen: verbum. s. regni. i. euāgelice doctrine. Sunt enim nonnulli q̄ verbū dei nulla cordis deuotiōe suscipiūt: t̄ id semē vbi dei qđ in eoz cordibus seminat: demones q̄si semē vie trite subito auferunt. Sequit⁹: Qui aut̄ ē seminat⁹ supra petrā: h̄ verbi audit⁹. Semē enī vbi dei qđ in petra. i. corde duro ⁊ indomito seminat⁹ fructificare nō potest: qz multa est ei⁹ duricia: t̄ parvū celeste desideriū. Vnde ppter nūmā duriciam non habent in se radicem.

HIERO. Attende autē quod dicit⁹ fit: Continuo scandalizatur. Et q̄ aliqua distātia iter eū q̄ multi tribulationib⁹ penit⁹ cōpellit christū negare: t̄ eū q̄ ad p̄mā p̄secutionē statim scandalizat⁹: t̄ corrūt. de qua hic loquit⁹. Sequit⁹: Qui aut̄ semi⁹ ē in spi. Dībi videſ t̄ illō qđ iuxta l̄ram ad adam dicit⁹: In spinas et tribulos panē tuū manducabis. hoc significa re mystice q̄ quicq̄ seculi se dederit voluptatibus curiqz isti⁹ mūdi: panē cel. estē ⁊ cibū vez iter spinas comedit. **RABA.** Recte aut̄ spine vocans q̄ cogitationi suaz punctionib⁹ mētem lacerat ⁊ q̄si strā gulando spiritales virtutes: frict⁹ gignere nō pm̄t tur. **HIERO.** Et elegāter adiūtit: Fallacia dūtiti ari suffocat vbi. Blāde enī sūt dūtiti. alio agētes aliud pollicētes. Lubrica est illaz possesso: dū huic illucqz circūferunt: t̄ stabili gradu vel h̄ntes defērunt: vel nō h̄ntes reficiunt. vñ t̄ dīs dūtites afferit difficulter itare in regnū celoz suffocantib⁹ dūtiti is vbi dei: t̄ vigorē v̄tutū emollientibus. **REMI.** Et sciend⁹ q̄ bis trib⁹ generib⁹ terre neq̄ coprebe dūk oēs q̄ vbi dei audiē p̄it: s̄ tñ ad salutē pd̄cere nō valēt. Excipit⁹ gētiles: q̄ nec audire meruerint. Seq̄: Qui v̄o i terrā bona⁹ seminat⁹ ē. Terra bona ē fidelis. sc̄i elector⁹ siue mens sanctor⁹: que vbi dei cū gaudio ⁊ desiderio: t̄ credis devotione suscipit: t̄ inter p̄spēra ⁊ aduersa viriliter conseruat: t̄ ad futurū pd̄cere. Vnde sequit⁹: Et facit fructū aliud centesimum: aliud sexagesimum: aliud vero tricesimum.

HIERO. Et notandū q̄ sicut in terra mala tres fuere diuerstatis. s. secus viam: t̄ petrosa: t̄ spinosa loca: sic in terra bona tria diuerstas est: centesim⁹: sexagesim⁹: t̄ fructus tricesim⁹. Et in illa autē t̄ i ista nō mutat⁹ substātia: sed volūtac: t̄ tā incredulorū q̄ credētū corda sūt: q̄ semē recipiūt. vñ p̄mo dixit: Venit malus ⁊ rapit qđ seminat⁹ ē in corde eius. t̄ secūdo ⁊ tertio ait: Hic ē q̄ vbi audit⁹. In expostione quoq̄ i re bone: iste est qui audit⁹ vbi. Primū q̄ debem⁹ audire: deinde itelligē: p̄ itelligētias fruct⁹ reddē doctrinaz: t̄ facē vel centesim⁹ fructū vel sexagesim⁹ atqz tricesim⁹. **AVG. xxi.** de ciui. dei: Qui dā putat⁹ hoc sic ē itelligēndū: q̄ sc̄i p̄ suoq̄ diuersitate meritor⁹: aliū tricenos boes liberent: aliū sera genos: aliū centenos: qđ in die iudicii futur⁹ suspicari solēt: nō p̄ iudicūt: q̄ opinōe qđā cū vidēt boes ip̄mitatē p̄uerſimē pollicētes: eo q̄ oēs isto mō ad liberatōe p̄fīne posse videāt: rūdit bñ poti⁹ esse viuēdū t̄ iter eos q̄sq̄ reperiaſ: q̄ p̄ alijs itercessuri sunt liberatōis: ne tā pauci sint ut cito ad numer⁹ suū peruenientes multi remaneant: qui erui iam de pens illorū intercessione non possint: t̄ in eis trūmena tūr quisquis sibi spēn fructus alieni temeritate vanissima pollicet⁹. **REMI.** Trecesim⁹ ergo fructū facit qui fidem sancte trinitatis docet: sexagesim⁹

vo q̄ p̄fectionē bonoz op̄ez cōmēdat: senario. nū mero oīs mundi ornat⁹ cōpler⁹ ē. Centesimum aut̄ fructū facit q̄ vitā eternā p̄mittit: centenari⁹ enī celesta trāfit ad dextrā: p̄ leuā aut̄ vita p̄is designat: p̄ dextrā futura. Alii semē vbi dei tricesim⁹ fructus facit quādō bonā cogitationē gignit: sexagesim⁹ q̄ bonā locutionē: centesim⁹ quādō ad fructū boni op̄is pd̄cere. **AVG. de q̄. euā.** Uel alii: Centesimus fruct⁹ est martyriū: ppter sc̄itatē vite vel stenptū mortis. Sexagenari⁹: aginū ppter otū intēritus qz nō pugiat⁹ ḥ. Suetudine carnis. solet enī otūm cōcedi sexagenari⁹ p̄ militiam: vel p̄ actōes publicas: tricesimus v̄o angatoꝝ: qz hec ē etas plānti⁹: ipi h̄st acīorē cōfīctum: ne libidinib⁹ supēt. Uel aliter cōfligendū ē cū amore tpalii bonoz v̄rō vinat: aut̄ etiā edomit⁹ subitusq; eē: vt cū surgi⁹ coperi facile rep̄mat: aut̄ ita extīt⁹ vt se omnino nulla ex parte cōmōteat. Ex quo fit vt ipsa etiā morte: p̄ p̄i veritatē alii fortē spēnāt: alii eq̄nūmē: alii libent: q̄ tria genera fruct⁹ sūt i re triceni ⁊ sexagesimi ⁊ centesimi. In hoc⁹ aliquo genere inueniēd⁹ ē tpe mox sic siqz de hac vita recte cogitat emigrare. Uel centesimus fruct⁹ virginib⁹: sexagesim⁹ viduit⁹ ⁊ triceni⁹: tricesim⁹ sc̄o m̄rimonio deputat. Nā ipsa digiton⁹ iūctio: t̄ q̄si molli se osculo complectens ⁊ federis maritum pingit ⁊ coniugem: sexaginta ad viduas: eo q̄ in angustia ⁊ tribulatione sunt posite. Vnde i sefiori digit⁹ deprununt. quāto maior est difficultas ex pte quādō voluptatis illecebris abstinerēt̄ to mai⁹ ⁊ p̄mū. Porro cētesim⁹ numer⁹ a sinistra transit ad dextrā: t̄ hisdē qđē digitis non eadē manu circulū faciens: exprimit virginitatis coronam.

CAliā parabolā p̄posuit illis dices Simile factū est regnū celoz homini⁹ qui seminauit bonū semē in agro suo. Cū autē dormirēt homines uenit inimicus ei⁹ t̄ sup̄seminauit zizania in medio tritici: t̄ abiit. Cum aut̄ creuisset herba ⁊ fructū fecisset: tūc apparuerūt ⁊ zizania. Accedētes autē serui patrifamilias: dixerūt ei: Domine nōne bonū semen ieminsti in agro tuo? Elī ergo habet zizaniaſ? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Serui autē dixerunt ei: His imus ⁊ colligimus ea? Et ait: Nō. Ne forte colligentes zizania eradicētis simul ⁊ triticū. Sinite utraqz crescere usqz ad messem: t̄ tempore messis dicam messoribus: Colligi te primū zizania ⁊ alligate ea in fasciculos ad cōburendū: triticū aut̄ congregate in horreum meum.

Ca. 2

CHRY. In p̄cedenti parabola locut⁹ est dñs de bis q̄ verbu dei non suscipiūt: hic aut̄ de his q̄ suscipiunt corruptiuū sermonem. etenī hoc ē diabolice machinationis veritati semp errorē insicerere. vñ dīc̄: Aliā parabolā p̄posuit illis dices: **HIE.** Dōpōit aut̄ alia pabolā q̄si diues pat̄familias: imitatos diversis reficiens cibis vt vniq̄s q̄s fm naturā sui stō machi varia alimenta suscipet. Non aut̄ dirit: Ulte ram sed Aliā. Si enī pp̄sūsset alteram: expectare tertiam nō poteram: premisit alia: vt plures sequātur. Que aut̄ sit parabola ostenditur cū subditur: Simile factum est regnū celorū. **REMI.** Regnū celorū appellat ipsum filiū dei: qđ regnum simile dicitur esse homini q̄ seminavit bonū semen i agro suo. **CHRY.** Deinde modū insidiariū diaboli ostē dit dīc̄s: Cum aut̄ dormirēt homines venit inimicus eius & superseminaluit zizania in medio tritici & abiit. Demonstrat hic q̄ error post veritatē existit: qđ ad rerū exitus testatur. Et enī post prophetas fū erūt p̄leido, pp̄bete: & post apostolos p̄seido apōstoli: & post christū antichristus. Nisi enī diabolus viderit quid imiterit: vel quibus insidiēt: non tentat. quia igne vidit q̄ bic reddit in fructū centū: ille Ix. alius xxx: & nō poterat rapere & suffocare qđ rādicatum erat: per aliam deceptionē insidiatur inter serens suā: multis ea similitudinibus colorās: vt facile surripiat his qui abiles sūt ad deceptionē. pp̄ hoc non dixit: qđ seminet aliquid aliud semen: sed zizaniā que fin visum assumulantur quodāmodo trūmēto. Hinc etiā appetat diaboli malignitas: nūc enī seminavit: qđ vniuersa erāt completa vt magis noceret agricole studio. **AVG.** de que euā. Dicit aut̄ cu dormirent hoīes: quia cum negligentius agerēt p̄positi ecclēsie: aut dormitionē mortis acciperent apostoli venir diabolus: & superseminaluit eos quos malos filios dñs interpretatur. Sed recte q̄rē vtrū heretici sint aut male viuētes catholici. Sz qđ dicit eos in medio tritici seminatos quāsi vident̄ illic significari q̄ vñ cōlōnia sūt. Verūt̄ qđ agrū ipsū nō ecclēsā: sed hūc mūdū interpretatus est: vnde intelligūtur heretici: qđ in hoc mūdū p̄miscent bos̄is: vt illis qui in eadē fide malī sint: palea poti⁹ q̄z zizania deputent̄: qđ palea etiā fundāmentū habet cum frumento radicē qđ cōm̄. Scismatīci autē videntur spicis corruptis etiā similioz vel paleis aristū fractis v̄ scissis & de segere abiectis: nec tñ cōsequēs ē vt oīs hereticus v̄ scismaticus ab ecclēsia corgaliter seget̄. m̄los enī portat ecclēsia: quia nō ita defendunt falsitatatem sententie sue: vt intentaz multitudinem faciant: quod si fecerint tunc pellūt̄: Lū ergo diabolus aspersus partuis erroribus falsisq̄ opinionibus superseminasset: hoc est p̄cedente nomine christi heresēs superieciſſet: magis ipse latuit: atq̄ occultissimus factus est. Hoc est enī quod dicit. Et abiit: quāq̄ in hac parabola dñs sicut i expositōne oclūſit: non qued̄ i sed omnia scandala & eos qui faciunt iniquitatē zizaniōū nomine signifi cassē intelligūtur. **CHRY.** Ex posterioribus autē diligenter hereticop̄ formam describit dīc̄s: Cum aut̄ creuisset herba & fructū fecisset: tūc apparuerūt & zizania. In p̄incipio enim heretici obumbrat̄ seip̄sos: cū aut̄ multā acceperint libertatē & sermōe aliis

quis cū eis participauerit: tūc venientem effundit.
AVG. de que. euā. **Vel** aliter. **Cū** hō spir. talis esse
cepit dijudicans oīa tunc ei errores incipit appāre
discernit enī quicqđ audierit aut legerit abhorere
a regula veritatis: sed donec in eisdem p̄ficiat spiri-
talibus: pōt eū mouē quare sub noīe christiano tā
multe hereticoꝝ extitere faltisates. vñ sequit: **Acce**
dentes aut̄ serui patris familiis dixerunt ei: **Dñe noī:**
ne bonū semē seminasti i agro tuo: vnde ḡ zizania?
Utrꝫ at̄ ipsi sunt sui quos postea messores appellat
an q̄ in expositiōe p̄abole messores dicit esse ange-
los: nec q̄s dīcē facile ausus fuerit angelos nesci-
se: q̄s zizania supsemirauerit: magis oportet intelligi
gi hoīes ip̄sos fideles fuoꝝ noīe hoc loco signatos:
nec miꝫ si t̄ bonū semē ip̄sī dīcūt. ex diuersis enī su-
grificationibꝫ vñ res diuersas s̄lititudines recipit:
sicut t̄ de se ait q̄ ip̄se sit ianua q̄ ip̄se sit pastor. **Zic**
cedūt aut̄ ad deū sine corpe: s̄ corde t̄ mentis des-
derio: quo docēte itelliguit diaboli calliditate h̄ eē
factū. vñ seq̄tur: **Et** ait illis: **Inimic⁹** hō hoc fecit.
HIE **Diabol⁹** ppter ea inimic⁹ hō appellat: q̄ deus
ee desist. t̄ in. ix. psal. scriptū ē de eo: **Exurge oīe: nō**
zorat hō. Quāobrē non dormiat q̄ ecclēsie p̄posi-
tus ē: ne p̄ illi⁹ neglētiā ūnic⁹ hō supseminal ziza-
nia: h̄ ē hereticoꝝ dogmata. inimic⁹ aut̄ vocat. p̄pē
iacturā quāa infert hoībꝫ. veratio enī diaboli aduer-
sus nos ē: p̄cipiūt at̄ veratioꝫ factū ē nō ab ūnicī-
tia que ē ad nos: s̄ q̄ ē ad deū. **AVG.** de q̄. euā.
Cū aut̄ serui oīi cognouerint hāc excoigitasse diabos
lū fraudē: cū h̄ tantū noīis auctore nibil se valere sen-
tiret: vt fallacias suas eodē noīe obtegeret: pōt sibi
suboriri volūtas vt tales hoīes de reb⁹ ūianis aufe-
rāt si aliquā t̄pis habeat facultatē: s̄ utrꝫ fac̄t̄ debet
ant iusticiā dei ūslūt. vñ seq̄: **Serui at̄ dixerūt: vñ**
im⁹ t̄ colligim⁹ ea. **CHRY.** **Ubi** intuēda ē fuorū
diligentia t̄ dilectio. etenī festinare zizania euellere
q̄d mōstrat eoꝝ de ūnīe ūlitudinē. **Ad** hoc enīz
solū respiciūt: nō vt aliq̄s puniat: sed vt ūminara n̄
pereant. **Quid** aut̄ oīs responderit subditur: **Ei**
ait: non. **HIERONYMVS.** **Datur** enīm locus
penitentie: t̄ monemur ne cito amputemus frātrē:
quia fieri potest vt ille qui hocie noīio depraua-
tus ē dogmate cras resipiscat: t̄ defendere incipit
veritatē. vñ subdit: **Ne forte colligētes zizaniā: era-**
dicetis fil⁹ t̄ triticū. **AVG.** de cō. euā. **In** quo eos
patientissimos t̄ tranquillissimos reddit. h̄ enī dī:
q̄z boni dū adhuc infirmi sūt: op̄ b̄st i q̄busdā ma-
loꝝ cōmīrtiōe: siue vt ḡ eos exerceat: siue vt eoꝝ cō-
patiōe magna illis exhortatio fiat iuitā ad meli⁹.
aut̄ forte simul eradicat̄ triticū cū auferant̄ zizania:
q̄z multi primo zizania sūt: t̄ postea triticū sūt: q̄ ni-
si patienter cū mali sūt tolerent̄: ad laudabile ū-
tationem non perueniūt: ita si euulsi fuerint: simul
eradicatur t̄ triticum: q̄d futuri essent si eis parcere
tur. **Ideo** dicit tales non esē auferendos de hac vi-
ta: ne cum malos conas interficere: bonos inſciat
q̄d forte futuri sūt: aut̄ bonis obſit: quibꝫ t̄ inuitis
utiles sūt. **S̄** tūc opportune hoc fieri: cū iā de ūne
nō restat vel tēp⁹ cōmutāde vite vel proficiendi ad
veritatem ex occasione atq̄ comparatione alieni er-
roris. t̄ iō subdit: **Sinete utraq; crescere vſq; ad mes-**
sem. i. vſq; ad iudicū. **HERO.** **Quidetur** aut̄ hoc

Mattheus

esse contrariū illi p̄cepto: Auferte maliz de medio vestrū. Si enī prohibetur eradicatione v̄sq; ad messem tenenda est patientia quomodo eisendi sunt quidam de medio nostrū: Sed inter triticū et zizaniā am quod nos appellamus loliū: qđiu herba est et necedum calamus venit ad spicam: grandis similitudo ē: et in discernēdo aut nulla aut difficultis substātia permanet ergo dñs: neverbi quod ambiguū est cito sententiā p̄feramus: sed deo iudici reseruemus ut cū dies iudicij venerit: ille non suspicionē criminis: sed manifestū reatū dō sanctoz ceti ejsciat. **T AVG.** contra epistolā permēnianū: **L**um enī quisq; christi anorū int̄is in ecclesia ōstitutoz in aliquo tali pecato fuerit dēphensus: vt anathemate dign⁹ habeatur: fiat hoc vbi periculū scismatis non timeret cū dilectione non ad eradicandū: sed ad corrigendū. qđ si se non agnouerit: neq; penitendo corixerit: ipse foris exierit: et p̄ p̄priā voluntatem ab ecclesiē cōmūnione dirimet. vñ de dñs cuž dixisset: **S**inice vtrāq; crescere v̄sq; ad messem: subiunxit cām dicens: **N**e forte cū vultis colligere zizaniam: eradicetis simul et triticum. Ubi satis ostendit cum metu iste non subest: sed oīno de frumentoz stabilitate certa secutias manet. i. quando ita cuiusq; crimen notū est: et omnib⁹ execrabilē app̄aret: vt vel nullos p̄stus vel non tales babeat defensores p̄ quos possit scisma ḵtingere: non dormiat seueritas discipline: in qđ tanto est efficacior emendatio prauitatis: quāto diligētior fuerit obseruatio charitatis. **L**um vñ idē moribus plurimos occupauerit: nihil aliud boni restat qđ dolor et gemitus. sic igitur misericorditer corripit homo qđ pōt: qđ aut̄ non pōt: patienter ferat: et ex dilectione gemat atq; lugeat. demū ille desuper emendet et corrigit: atq; v̄sq; ad messēz differat era dicare zizaniam et paleam vētilare. Turba aut̄ iniquorum cū facultas est in populis p̄mendi sermonem generali obiurgatione ferienda ē: et maxime si occaſionem atq; opportunitatē p̄buerit aliqd dñi desu per flagellū: quo eos appareat p̄ suis meritis vapulare. tuc enī aures humiles p̄bet emendari fmone calamitas auditoz: et facilius in gemitu confitendi qđ in murmura resistendi afflita corda compellit: qđq; et si nulla calamitas tribulatiōis p̄mat: cum facultas detur vtiliter corripit in multitudine multitudi. nam sicut separata feuire. sic in ipsa cōgregatiōne obiurgata gemere consuevit. **CHRY.** **D**oc aut̄ dixit dñs phibens occasiones fieri. neq; enim oportet interficere hereticos: qđ preliū in expugnabili in orbem terrarū induceret. et ideo dicit: **N**e eradicetis simul cum eis frumentū. i. si mōueritil arma et occideritis hereticos necesse est multos sanctoz simul submitti. non ergo detinere hereticos: et ablidere liberam eoz p̄paltungē: et synodos et studia dissoluere. phibet: sed interficere et occidē. **T AVG.** ad vincentiū: **D**ec aut̄ primitus mea ſitia erat: neminem ad vnitatē christi cē cogēdū. vñ enī agendū: disputatione pugnandum: rōne vincendū: ne fictos catholicos haberem⁹: quos aptos hereticos noueramus. Sed hec opinio mea non contradicentium verbis: sed dēmonstrantiū supabat exemplis. h̄az. n. legū terroz quibus p̄mulgandis reges seruūt dñs in timore: ita p̄fuit et nūc alij dicant: **J**am hoc vole-

bam: sed deo gratias qđ nobis occasiōne p̄buit et dilationū morulas amputauit. Alij dicūt hoc esse rerum iam ſciebamus: sed nescio qua cōſuetudine te nebamur: gratias deo qđ vīcula noſtra dirupit. Alij dicant: **N**esciebam hoc esse veritatē: nec eam dice re volebamus: sed ad eā cognoscendā mer⁹ fecit in tentos: gratias oīo qđ negligentia noſtrā ſtimulo terroris excuſſit. Alij dicant: **N**os falſis rumorib⁹ terrebamur intrare: quos falſos eſſe nescirem⁹ nū intrarem⁹: nec intrarem⁹ niſi cogenerem⁹: grās deo qui p̄dicationē noſtrā flagello abſtulit: ext̄gto doctū qđ vanā et inania de ecclesia ſua mēdar fama iactauerit. Alij dicāt: **P**utam⁹ quidem nihil interelle vbi fidem christi tenerem⁹: ſz grās oīo qđ nos a vīuſione collegit: et hoc vñ deo ḵgruere vt in vītate colatur oīdit. Seruiant ergo reges terre dīc̄to leges edēdo p̄ christo. **T AVG.** ad bonifaciū comitē: **Q**uis aut̄ veſtrū velit non ſolū aliquē hereticos perire: veꝝ etiā aliquid p̄dere: ſz aliter nō meruit habē pacē dom⁹ dauid niſi abſolon filius ei⁹ in bello qđ otra patrē gerebat ſuiffet extincit⁹: qđuis magna cura mandauerit ſuiss: vt eū qđtū poſſent vīnu ſalutis ſeruarēt: et eēt cui penitēti paternus affect⁹ ignoſce ret: **Q**uid at̄ ei reſtitit niſi p̄dū flere: ſuī regni p̄ce acquisita ſuā mēſtīcia cōſolari: Si ergo catholica mater ecclesia: ſi aliquorū p̄ditione tam multos ceteros colligit: dolorē materni cordis lenit: et ſanctūcōtoz liberatione populoz. vbi eſt aut̄ qđ iſtū clāmare ſuueurunt liberū eſt credere: cui vim christi itūlit: quē coegit: ecce h̄iſt apl̄m paulū: agnoscit in eo p̄ius cogentē christū: et poſtea docētē: p̄ ſuorientē: et poſtea conſolantē. **M**ix aut̄ eſt quō ille qđ pena corporis ad euāgelīū coact⁹ intravit plus ill̄ oībus qđ ſolo verbo vocati ſuī in euāgelio laborauit: cur ḡ nō cogere ecclesia p̄ditos filios vt rediret: ſi p̄dū filii coegerūt alios vt periret: **S**eq̄. **E**t in tre messis dicā mēſſorib⁹: **L**olligite p̄mū zizaniam: et alligate ea in fasciculos et cōbūratis. **HIE.** **M**effis aut̄ appellat temp⁹ metēndi: p̄ messem vñ deſignat oues iudiciū: in quo ſepandi ſūt boni a malis. ſz p̄e quid dicit: **CHRY.** **L**olligite primū zizaniam: Ut nō timeat boni qđ ſimul cū zizanis tollat frumentū. **HIE.** **D**ō aut̄ dicit zizanioz fasciculos igni tradi et triticū ḵgregari in horrea: manifestū eſt hereticos quosq; et hypocritas gehēne ignib⁹ cōcremandos: sanctos vñ qđ appellanē triticū: horreis. i. celeſtibus mansionib⁹ recipi. **T AVG.** de que. euan. Quen aut̄ pōt cur non vñ ſace aut̄ vñ acerū zizanioz fieri dicerit: niſi forte ppter varietatē hereticoz nō ſolū a tritico ſed etiā aſcipiſis diſcrepantiū. Iſia vñiſenſi inſq; heresos in q̄bus ſigillatim ſua cōmuniōe oīi iūcti ſūt: noſe fasciculoz deſignauit: vt etiā tuc iſip̄ ant alligari ad cōbūrendū cū a catholicā cōione ſegregati: ſuas p̄prias qđ ſeſteſ habē ceperit: vt cōbuſtio eaz fit in fine ſeli nō alligatio fasciculoz. ſz ifa ita eēt: nō tā multe respiciendo: et in catholicā remeando ab errore diſcederent. **Q**uapropter alligatio fasciculoz in fine p̄futura ē: vt nō ɔſuſe: ſz p̄mo peruerſitatis ſuē vñiſciuſq; erroris p̄inacia puniaſ. **RABA.** Et notandū qđ vbi dicit: **S**eminauit bonum ſemen: notat bonā voluntatē que in electis ē: vbi vñ dicit **J**uſticius: cauēlaz habendā int̄imare

Ca.XIII.

voluit: de qua crescentibus zizaniis quasi patienter ferens ait: **N**imicus homo hoc fecit. patientia nobis commendauit. vbi vo ait: Ne forte colligentes zizania. donauit nobis discretionis exemplum. Quia dicitur subiungit: Sinite vitraqz crescere usqz ad messes cōmendant longanimitatē. Ad ultimum iusticiā cuius dicit: Alligate ea in fasciculos tc.

Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile est regnum celorum grano synapis: quod accipiens homo seminavit in agro suo: quod minimum quidem est omnibz seminibz. Cum autem creuerit: maius est omnibus oleribus: et fit arbor ita ut uolucres celi ueniant et habitent in ramis eius.

CHRY. Quia dominus dixerat qz de semine tres ptes pereunt: et saluator una. et in ipsa rursus que saluat: multa efficitur iactura. ppter zizania que super seminatur: ne diceret: Qui ergo eruit et quanti fideles: consequenter huc timore aufert p parabolam synapis. et ideo dicit: Aliam parabolam pposuit eis dicens: Simile est regnum celoz grano synapis. **H**IERO. Regnum celorum pdcatio euangelij est et noticia scripturarum que ducit ad vitam: de qua dicitur ad illud deos: Auferetur a vobis regnum dei. huiusmodi ergo regnum celorum est simile grano synapis. **A**VG. de que. euau. Granum nāqz synapis ad feruores fidei pertinet: vel eo qz dicitur venena expellere. Sequitur: Quod accipiens hō seminavit in agro suo. **H**IE. Homo qui seminat in agro suo a pleriqz saluator intelligitur: qui in animis credētū seminat. **A**lijs ipse homo seminans ī agro suo. i. in corde suo. Quis aut est iste qui seminat: nisi sensus noster et animus qui suscipiens granum pdcationis: et sementē humorē fidei facit in agro sui pectoris pullulare? Sequitur: Quod minimum quidem est omnibz seminibz. Predicatio euangelij minima est omnibz discipulis. ad primā quidē doctrinā fidem nō habet veritatis: hominē deū: deūm mortuū: et scandalum crucis pdcans. confer huiusmodi doctrinā dogmatibus philosophorū et libris eoz: et splēdori eloquētie: compositioniqz sermonū: et videbis quanto min⁹ sit ceteris seminibz semen euangeli. **C**HRY. Uel minimum semē euāgeliū: quia discipuli vniuersis erāt imbecilliores: sed tñ qz magna erat virt⁹ in eis: expansa est eoz pdcatio vbiqz terraz: et ideo sequitur: Cum autem creuerit: maius est omnibus oleribus i. dogmatibus. **A**VG. de que. euāge. Dogmata aut sunt placita sectarū. i. vt placuit sectis. **H**IE. Philosophorū enī dogmata cu creuerint: nibil mordar: nibil vitale demonstrant: totū placidū marciū dūmē ebilit in olera et in herbas que cito arescunt et corrunt. **P**redicatio aut euāgeliū que parua videbatur in principio: cum vel in aiam credētis: vel in totū mūdiū sata fuerit: nō exurgit in olera: sed crescit in arbore: ita vt volucres celi quas uel aias credētiū: vel fortitudines dei seruitio mancipatas sentire

debem⁹: veniat et habitet in ramis eius. unde seq̄t: Et fit arbor ita ut volucres celi veniat et habitent in ramis ei. **R**amos puto euāgeliū arboris qz de grano synapis creuerint: dogmatū esse diuersitates: in quibz supradictarum volucz unaqueqz requiescunt. Assumam⁹ et nos penas colubē: vt ad altiora volantes possim⁹ habitare in ramis hui⁹ arboris: et nidos nobis facere doctriuariū: terrenaqz fugientes ad celestia festinare. **H**YL A. Uel grano synapis seipsum dñs cōpauit: acrī lemini et oīm seminū nūmo: cui⁹ virtus p̄sūris accendit. **G**RE. xix. mōra. Spe quidē est granū synapis qui in horo sepulture plātatus arbor magna surrexit. Granū nāqz fuit cū morte: arbor cū resurgeret: granū p̄ humilitatē carnis: arbor p̄ potentia maiestatis. **H**YL A. Granū igitur hoc postqz in agro seminatū fuit. i. vbi a pplo comp̄hēsus et tradit⁹: morti tanqz in agro fuit satiatione quadā corporis cōsepult⁹: ultra mensurā oīm oleū excedit: et vniuerſam pphetařū gloriā excedit: Oleris enī vite tanqz egoſto iſl data ē pdcatio pphetařū: sed tā in ramis arboris celi volucres inhabitat: aplos. s. et christi virtute ptenſos: et mundum inumbrantes in ramis intelligim⁹: in quo gentes in spe vite aduolabūt: et auraru turbine. i. diaboli spū flatuqz vexate: tanqz in ramis arboris cōquiescent. **G**RE. xix. mōra. In iſtis etiā ramis volucres requiescunt: qz sancte anime quibz dā virtutuz pennis a terrena cogitatione se subleuant: in eoz dictis atqz cōsolatiōibus ab hmoī fatigatiōe vite respirant.

Aliaz parabolam locut⁹ est eis: Simile ē regnum celoz fermēto: qd acceptū mulier abscōdit in farine sauis trib⁹ donec fermētatū est totuz.

CHRY. Ad idē ostendendū dñs apponit parabolam de fermēto. vñ dicitur: Aliā pabolā locut⁹ est eis: Simile est regnum celoz fermēto. q. d. Sicut fermentū multā farina transmutat in sua virtutē: ita et vos totū mūdiū transmutabitis. Et vide ibi prudētia: ea enī que sunt nature inducit: demonstrāt qm̄ sicut illa possibile ē fieri: ita et hoc. Nō autē dicit qz posuit simpliciter sed abscondit: ac si diceret: Ita et vos cū subiecti fueris: impugnatoribus vestris: tunc eos supabitis. Et sicut fermentū suffoditur quidez: non aut destruit: sed paulatū ad suū habitum oīa transmutat: sic et in pdcatione vestra continget. nō itaqz qz multas dixi supuenturas vobis veratiōes timeatis: ita enī fulgebitis et oēs supabitis. tria autē sata hic p multis posuit. hūc enī numerū determinatum p multitudine indeterminata accepit. **H**IE. Satu aut ē gen⁹ mensure iuxta morē p̄iūcie palestine: vñū et dimidiū modū accipiēs. **A**VG. de q. euau. Uel fermētū dicit dilectionē eo qz feruescē facit et excitat. Mulierē sapiētā dicit. In farine autē satis trib⁹ intelligūt vel tria illa ī boīe: et toto corde: ex tota aīa: et ex tota mēte. vel tria illa fructifera: cētesimū: sexagesimū: et tricesimū. vel tria illa genera hoīm: noe: daniel: et iob. **R**ABA. I. dicit aut: Donec fermētū īstū. qz charitas ī nīa mēte recondita eo usqz crescat: vt totā mēte ī sui pfectiōez omittat qd h̄ ichoat: i. futuro vo pficiē. **H**IE. U. alīe: Mu-

Partheus

lier ista q̄ fermētū accipit: t̄ abscondit p̄dicatio mibi videt̄ aplīca vel ecclesia de diuersis ḡtib⁹ ḡgregata. hec tollit fermētū: intelligētiā. s. scripturā et abscondit illud in farine satis trib⁹ vt sp̄s aia t̄ corp⁹ in vnu redacta nō discrepet inter se. Uel alit: Legimus in platone tria eē i aia: rōnale: irascibile: t̄ oculi piscibile. t̄ nos ḡ si acceperim⁹ fermētū euangelicū sacram̄ scripturā: in rōne possideam⁹ prudentiā: in ira odiū t̄ vitia: in desiderio cupiditatē v̄tutū: t̄ hoc totū fiet p̄ euāgelicā doctrinā quā nobis maē eccl̄ia p̄stit. dīcā t̄ quoq̄dā intelligētiā: mulierē istaz t̄ ipsi eccl̄ia interpretant̄: q̄ fidē hoīs farine satis trib⁹ om̄iscuit. s. credulitati patris t̄ filii t̄ sp̄ssci: cuīz in vnu fuerit fermētata: non nos ad triplicē deū: sed ad vni⁹ diuinitatis p̄ducit noticiā: pius quidē sens⁹: sed nūq̄d̄ pabole t̄ dubia enigmatū intelligētiā p̄nt ad auctoritatē dogmatū p̄ficē. HYLA. Fermēto se dñs cōpauit. fermētū enī de farina ē: qđ v̄tutē acceptā acerio sui generis reddit. hoc aut̄ fermētū acceptū mulier synagoga. s. p̄ iudicium mortis abscondit hoc: aut̄ in farine mensuris tribus. i. legis: p̄phetaꝝ: euāgeliꝝ equalitate cooptū. oia vnu fec̄: vt qđ lex constituit: p̄pheta nūciauerūt: id ipsū euāgeliꝝ p̄fectōibus expleat: qđ ad trū ḡtū vocatiō: ex sem chā t̄ iaphet: tres mēsuras farine eē referendas sensisse multos memini. Sz nescio an hoc ita opinari rō p̄mittat: cum et̄ om̄niū ḡtū vocatio sit: i his tamē christus nō absconsus sit sed ostensus: t̄ i tanta infi delium multitudine fermentatū est totū.

Hec oia locut⁹ ē iesus i pabolis ad turbas: t̄ sine pabolis nō loq̄bat eis: ut impleret qđ dictū erat p̄ prophetā dicētē: Aperiā i pabolis os meū: eructuabo abscondita a p̄stitutiōne mundi.

CHRY. Post p̄missas pabolas ne aliq̄ op̄aret̄ ḡ christ⁹ noua induceret: induxit euāgelista p̄pheta etiā hūc p̄dcentē doctrine modū. Et iō dīc̄: Nec oia locu. ē i.e. i pa. ad turbas. Marc⁹ at̄ ait: Qui sicut poterat audire: loq̄bat eis simonē i pabolis. vñ nō mireris si de regno disputas grani t̄ fermēti memin̄t̄: hoīb⁹. n. loq̄bat ideotis t̄ indigētib⁹ ab his induci. REMI. Parabola grece: latine dīfīlūdo per quā veritas demōstrat̄. Dñdit q̄p̄e in ipa fīlitudo q̄sdā figurās vboꝝ t̄ imagines veritat̄. HIE. Nō aut̄ discipulis sed turbis pabolas loq̄bat: t̄ vsc̄ ho die turbe i pabolis audiuit. t̄ iō cī: Et sine pabolis nō loq̄bat eis. CHRY. Quānis enī multa sine pabolis turbis dixerit: Sz tūc nihil. AVG. de con. euā. Uel hoc dīr: nō q̄ nibil p̄prie locut⁹ ē: Sz quia nullū fere sermonē explicavit: vbi nō p̄ pabolā ali qđ significavit: q̄uis in eo aliqua t̄ p̄prie dixerit: ita vt sepe iueniat̄ tot⁹ sermo ei⁹ pabolis explicatus: tot⁹ aut̄ p̄prie dicit⁹ null⁹ iueniat̄. Explicatos at̄ sermones dico q̄i ex aliq̄ occasiōe rex incipit loq̄: quousq̄d̄ terminet̄ q̄cqd̄ ad ipsam rē p̄m̄er t̄ trāseat ad aliud. Nōnūq̄d̄ sane aliud euāgelista corrererit: qđ ali⁹ diuersis t̄pib⁹ dictum indicat. non enī oīno fīi rex gestar⁹ ordine: Sz fm̄ sue q̄sq̄ recordationis

facultatē narrationē quā exorsus ē noīauit. Quare aut̄ in pabolis loq̄ref: manifestat euāgelista cū subdit: Ut adimpleret qđ dī. ē p̄ pp̄be. dī. Aperiā i pabolis meū eruc. absco. a consti. mudi. HIE. Hoc teſmoniū de. lxxvi. psalmo lūptū ē. Legi in novellis codicib⁹ eo loco vbi nos possum⁹ t̄ vulgata edeo bz. Ut adimpleret qđ dictū ē p̄ pp̄b̄ta dicētē. REMI. Unde p̄ phry⁹ obiecit fidelibus: Euāgelista vī tāte infi entie fuit: vt qđ rep̄itur in psalmis: ip̄e dep̄utac̄re isiae. HIE. Quia ḡ mīme iueniebas i itala arbore postea a prudētib⁹ viris ē sublatū. Sz mībi in p̄cipio ita editū: Qđ scriptū ē p̄ asaph, pp̄b̄zo dicētē. Se p̄tuagesim⁹ enī septim⁹ psalm⁹ de quo sup̄n̄ ē b̄ ite st̄moniū: Asaph, pp̄b̄te inscribit̄: z p̄mū scriptor̄: nō intellexisse asaph: t̄ putasse scriptoris vītū: atq̄ emēdasse nomē isiae: cui⁹ vocabulū manifest̄ erat. Sc̄idū ē itaq̄ ḡ nō solū dauid: Sz etiā ceteri quez in psalmis t̄ hymnis t̄ canticis dei p̄scripta sūr noīa pp̄b̄te sūt appellādi: asaph videlz t̄ idib⁹ t̄ orat̄es: t̄ reliq̄ quos scriptura ɔmemorat̄: qđq̄i p̄f̄a dñi dīr: Aperiā i pabol̄ os meū. Lōsiderādi alter⁹ t̄ iueniēdū describi egressū israelit̄ ex egypto: t̄ oīa signa narrari q̄ i erodi ḥtīnē historiā. Et quo mel ligim⁹ vnuuersa illa q̄ ibi scripta sūr pabolice semēda t̄ manifestare abscondita sacra. Hoc enī salutare edictuz se ē p̄mittit dīcēs: Aperiā i pabolis os meū. GLO. q. d. Qui p̄s locut⁹ sūr p̄p̄b̄tas: mō in p̄p̄ria glōna aperiā os meūm in pabolis: et eructuabo de thesauro mei secreti: enītām myst̄ria que abscondita erant a ɔstitutione mudi.

Tūc dimissis turbis uēit̄ i domū: t̄ accesserūt ad eū discipuli ei⁹ dīcētes: Edissere nobis pabolā zīzānī rū agri. Qui rūndēs ait: Qui semiat bonū semē est fili⁹ hoīs. Alger ait ē mūd⁹. Bonū uero semē: bi sūt filij regni. zīzānīa aut̄ filij sūt nequam. Inūnic⁹ aut̄ q̄ seminauit ea ē diabolus. Dēssis uero p̄sumatio sc̄li. Dēssores aut̄ angeli sūt. Si ergo colligūt zīzānīa t̄ ignī p̄burunt̄: sic erit in p̄sumatōe sc̄li. Vittet filius hoīs angelos suos t̄ colligent de regno ei⁹ oia sc̄adala: t̄ eos qui faciūt iniqtatē t̄ mittēt eos i caminū ignis. Ibi erit flet⁹ t̄ stridor dentū. Tūc iusti fulgebūt sicut sol in regno pris eoꝝ. Qui bz aures audiēdi audiat.

CHRY. Locut⁹ fuerat dñs turbis i pabol̄ vt eos ad interrogandū inducēt: t̄ q̄uis multa i pabol̄ citi ser: null⁹ nī eū interrogauit. t̄ iō eos cīmisi. vñ seq̄tur. Lunc dimissis turbis venit i domū. Null⁹ aut̄ eū scribar⁹ sequit̄. vnde manifestū est ḡ ppter nibil

Ca.XIII.

aliquid p̄us sequit̄: q̄d ut eū caperet̄ i sermōe. **HIE.**
 Dimitit autem turbas & domū reuertit̄: vt accedat
 ad eū discipuli: & secreto interrogat̄ q̄ pp̄ls nec me-
 rebat audire: nec poterat. **RABA.** M̄ystice aut̄
 dimissa turba tu multuant̄ videop̄ ingrediē eccles-
 ia gentium: & fidelib⁹ exponit̄ sacramenta celestia. vii
 sequit̄. Et accessit̄ ad eū disc. ei⁹. d. Edis. no. pa. 31a.
CHRY. N̄i aliqui volentes discere formidante
 rint interrogare: n̄i libē interrogat̄ & oſiſiunt̄: q̄n̄
 audierat̄. **Uobis** datū est nosse mysteriū regni dei.
 iōq̄ singulariter interrogat̄: n̄o multitudine emula-
 tes: q̄b⁹ n̄o erat datū. **Dimituit** aut̄ pabolā fermēti
 & synapis ut manifestiores. **Interrogat̄** at de pabo-
 la zizanior̄: q̄b⁹ b̄ueniētia ad p̄missam pabolā de-
 semie: & aliqd ampli⁹ oſidit̄. **Onis** at q̄ eēt pabola ex-
 ponit̄. vii sequit̄. Qui r̄ides ait eis: Qui se. bo. se. ē fil-
 bois. **REMI.** Ideo aut̄ dñs se filiū hoīs appella-
 uit: vñ b̄ indicio nobis exēplū hūilitatis relinq̄ret. si
 ne q̄z futur⁹ erat vt heretici negarēt eū verū hoīem
 eē: sive ut p̄ hūanitati fidē possim⁹. **Scēdē** ad diuini-
 tatis cognitionē. **Seq̄:** Ager aut̄ ē mūd? **GLO.**
 N̄i aut̄ ipse sit q̄ seminat agz ſuū: n̄i aſfestu ē q̄ p̄is
 mūdus ē ei⁹. **Seq̄:** Bonū vo ſemē bi ſū ſi. regni.
REMI. iſcī & electi viri q̄ inē filios regni oſut̄.
AVG. faſtū. **Zizania** aut̄ expōit̄ dñs n̄o aliqua
 fāſtū veris scripturis imissa: ſic maniche⁹ interpt̄at̄.
 Hoīs filios maligni. i. imitatores diabolice falſitat̄
 vii sequit̄. **Zizania** at ſū ſi. neq̄. Per quos oēs ipi-
 os & malignos vult intelligi. **AVG.** d. q. euā. Q̄is
 aut̄ imūdicia in ſegrete zizania dicit̄. **Seq̄:** Numic⁹
 at q̄ ſe. ea ē diabol⁹. **CHRY.** Eteni hoc diabolice
 ē machinatiois veritati ſp̄ uiferere errorē. **Sequit̄:**
Messis vo ſu. ſe. ē. Alio aut̄ loco ait d̄ ſamaritanis
 loqūs: Lenate oculos v̄ros & ſiderate regiones:
 q̄n̄ iā albe ſit ad messem. & rursus: **Messis** quidez
 multa oparij aut̄ pauci. in quib⁹ v̄bis messem dicit
 iā adiffeſt̄. Qualiter ḡ b̄ eā dicit eē futurā? **Si** ſciēdū
 q̄ in alia significatioe messem dicit̄: vii & ibi dicit̄ q̄ ali-
 us ē qui ſeminat & ali⁹ q̄ metit. hic aut̄ eūdē dicit̄ eſſe
 qui ſeminat & qui metit: q̄n̄ ibi n̄o ad ſui differētiaz;
 ſed aploz pphetas indixit. Eteni ipſe christ⁹ p̄ pro-
 phetas ſeminauit iudeis & ſamaritanis. Ideo ḡ noſ
 minat ſemē ſim aliud & aliud. **Cū** enim de obedi-
 entia loq̄ & p̄uafioe ad fidē b̄ vocat messex: ſic i quo
 totū pſic̄. **Cū** inq̄rit de fructu audiriōis v̄bi dei-
 tuc ſumationē dicit messem ſic hic. **REMI.** Per
 messem enī designat dies iudicii i quo ſepariſ ſue
 boni a malis: q̄d fiet misterio angeloz. vii inſra d̄:
 q̄ veniet fili⁹ hoīs cū angelis ſuis iudicare. pp̄ ſe-
 quit̄. **Messores** aut̄ angeli ſūt̄. **Seq̄:** P̄ic̄ ḡ zizia.
 coll. & igni cōbu. ſic erit i ſu. ſcl. **Mit. fi. ho. ange.**
 ſu. & coll. de reg. ei⁹ ſia ſcan. & eos q̄ fa. iniqtatē.
AVG. de cui. deci: N̄i qđ de regno illo v̄bi ſunt
 n̄lā ſcādala: de regno ḡ iſto ei⁹ qđ ē hic. ſ. ecclia col-
 liget. **AVG.** de q̄ euā. N̄o at p̄mo ſepans zizania:
 b̄ ē q̄ tribulatioe pcedēte ſepabū ſimpij a pijs: q̄d
 per bonos angelos intelligitur fieri: quia officia
 vindictæ p̄nt implē boni bono aīo: quō leſ: quō iū-
 der: officia vo misericordie mali implere n̄o p̄nt.
CHRY. Vel p̄t inrelligi de regno celestis ecclesiæ
 & tuc oſidit̄ b̄ duplex pena: videlz q̄ excidit a glia:
 in hoc qđ dicit̄. Et colliget de regno ei⁹ ſia ſcādala

la. ſ. ne ſcādala in regnū ei⁹ intrēt̄. & b̄ q̄ oburū ſ
 in hoc qđ ſubdit̄. Et mittet̄ eos i caminum ignis.
HIE. N̄i at ſcādala referit̄ ad zizania. b̄ at qđ dī
 cit̄. Et colliget de reg ei⁹ ſia ſcan. & eos q̄ fa. iniqtatē
 inter hereticos & ſcīmūcicos qui faciūt ſcādala intel-
 ligant̄. **GLO.** Vel aliter: Per ſcādala p̄nt in-
 telligi illi q̄ p̄b̄t primo occaſione offensiōis aut̄ ru-
 ine: p̄ faciētes iniqtatē quoſcūq; peccantes. **RABA.**
Obſerua qđ dicit̄. Et eos q̄ faciūt ſcādala
 no q̄ fecerūt: q̄z n̄o q̄ ſuerūt ad penitētā: ſ. ſoluz
 q̄ p̄manēt in p̄fis: eternis cruciatib⁹ mācipādi ſūt̄.
HIE. Uide aut̄ ineffabilē dei amore ad hoīes. Et
 enī ad b̄nificia p̄mp̄t & ad pena tard⁹. cū enī ſemi-
 nat p̄ ſeipſi ſeminat: cū aut̄ p̄mit p̄ alios: mittit enīz
 ad b̄ angelos ſuos. **Seq̄:** Ibi erit fle. & ſtri. dētit̄.
REMI. His verbis demōstrat̄ vera corpor̄ resur-
 rectio: nihilomin⁹ oſidit̄ p̄ hoc duplex pena inferni
 ſ. nimis calorū: & nimis frigoris. ſicut aut̄ ſcādala re-
 ferit̄ ad zizania: ita iusti reputant̄ in filios regni. ſ.
 quib⁹ ſequit̄. Tūc iusti fulgebūt ſicut ſol i regno pa-
 tris eoz. in p̄nt̄ enī ſcelo fulget lux ſcōr̄ corā hoīb⁹:
 p̄ ſumariōs aut̄ mūdi ipſi iusti fulgebūt: ſic ſol i re-
 gno p̄ris ſui. **CHRY.** N̄o q̄z ita ſolū ſic ſol: ſ. q̄z b̄
 fidere aliud magis inculētū n̄o noſcim⁹: cognit̄ no-
 bis v̄t̄ ereplis. **REMI.** N̄o aut̄ dī. Tūc fulge-
 bunt: intelligēdu ē q̄z & n̄c fulgēt in exēplū aliorū:
 ſ. tūc fulgebūt ſic ſol ad laudandū dei. **Seq̄:** Qui
 b̄ aures audiēdi audiat̄. **RABA.** i. qui b̄ intelle-
 ctū intelligat: q̄ ſcīmūcico hec ſia intelligēda ſūt̄.
Gile ē regnū ſcelo ſ. theſauro ab-
 ſcōdito i agro quē q̄ iuenit b̄o abſcō-
 dit̄: & p̄ gaudio illi ſuadit̄ & uēdit uni-
 uersa q̄ habet: & emit agrum illum.
CHRY. Parabole q̄ ſupra ois posuerat de fer-
 mēto & ſynapi ad v̄tētē euāgelice p̄dicationis refe-
 rūt̄: q̄n̄ ſupabit orbē terrarū. n̄c autē vt p̄ciosita-
 tē & magnificētā eiusdē ſuideret: pponit pabolā ſ.
 theſauro & margarita dicēs. **Gile** est reg. ce. the. ab-
 ſeon. in agro. **Predicatio** enī euāgelij occūlata ē i
 mundo. et ſi n̄o vendideris oia: n̄o emes eā: & cum
 gaudio hoc op̄ortet facere. vii ſequit̄. Quē d̄ iuenit
 b̄o abſcondit̄. **HYLA.** Dic quidē theſaur⁹ gratis
 iueniūt̄: Euāgelioz enī p̄dicatio i abſoluto ē. ſ.
 v̄tēdi & poſſidēdi b̄mōi theſauri cū agro poſteſtas
 non p̄t eſſe ſine p̄cio: q̄ ſcīmūcico diuitie n̄o ſine dā
 no ſeculi poſſideſt̄. **HIE.** N̄o aut̄ abſcōdit n̄o de
 inuidia facit: ſ. moe ſeruātis & noletis pdere abſcō-
 dit in corde: quē p̄ſtimi p̄tulit facultatib⁹. **GRE.**
 in ho. Vel aliter: **Theſaur⁹** in agro abſcondit̄ ē ce-
 leſte desideriū. Ager vo in quo theſaur⁹ abſcondit̄ ē
 disciplina ſtudii celeſtis: quem. ſ. theſauroz cū iuenit
 homo abſcōdit. ſ. vt ſeruet q̄ ſtudū celeſtis deſide-
 riū a malignis ſpiritibus eufodiri n̄o ſufficit ei q̄ b̄
 ab humaniſ latitudib⁹ non abſcondit. in p̄nt̄ etenim
 vita quaſi in via ſum⁹: quia ad patriā pgimus. **Da-**
 ligni aut̄ ſp̄us iter noſtrū quaſi quidā latrūculi ob-
 ſident̄. Depredari ḡ deſiderat̄: qui theſauroz publice
 poſtāt in via. Doc aut̄ dico: non vt p̄ximi nr̄i opera

~~Mattheus~~

nostra nō videat: s; vt p hoc qd agim? laudes exteri? nō qram? Celop aut regnū iccirco terrenis reb? fil'e dī: vt ex his q anim? nouit surgat ad incognita: vt p hoc q scit notū diligē: discat ignotū amare. Sequit: Et p gau illi? va. t vē. vniuer. q bz: t emit agrū illū. Agrū pfecto vēditis oib? cōpat: q voluntatib? carnis rnuicās: cūcta sua trena desideria p disciplinē celestī custodiā calcat. HIE. Uel thesaur? iste i quo sūt oēs thesauri sapie t scie absconditi: aut de vbu ē q in carne xpī videt abscondit?: aut sc̄ scripture in qb? reposita ē noticia saluatoris. AVG. de que. euā. Iūc aut thesaur? dicit in agro absconditū. s. duo testamēta in ecclia: q cū qs ex pte intellect? at tigere sentit illic magna latē t vadit t vēdit oia sua t emit illū. tēptū tpaliū cōpat sibi otiū: vt sit diues cogitatione dei.

Itez sil'e est regnū celoz hoi ne gociatori qrenti bonas margaritas. Inuēta autē una p̄ciosa margarita abiit t uēdicit oia q huit t emit eā.

CHRY. Euāgeliā p̄dicatio nō solū lucrū multis pler p̄bet: led t p̄ciosa ē vt margarita. Unde p̄ parabolā de thesauro ponit pabolā de margarita dicens: Itez sil'e ē reg. ce. hoi negociatori. In p̄dicatio one enī duo oportet adesse. s. ab hui? vite negociis scpari: t vigilante ēē qd negociatio designat: vna āt ē veritas t nō p̄ita: t ppter hoc vna margarita dī inuēta. Et sicut q margaritā bz: ipse qdē nouit q diues ē: alijs vō nō est cognit? multoties eam manu detinēs ppter ei? p̄titatē: ita ē in p̄dicatioē euāgeliā. q enī eā detinēt: scūt se diuites eē. Insidēles aut hūc thesaup̄ nesciētes diuitias nřas ignorat. HIE. Bone aut margarite p̄nt intelligi lex: t pphete. audi ḡ martion t manichee q bone margarite sūt lex t pphete. Una ḡ p̄ciosissima margarita ē scia saluatoris t sacramēti passioēs t resurrectioēs illi?: qd cū iuenerit hō negociatori filii pauli apli: oia legis pphetarūq̄ mysteria t obseruatiōes p̄stinas in qbus inculpate vixerat: qsi purgamēta cōtēnit vt ipsi luscrifacerēt: nō quo iuētio bone margarite ēdēnatio sit veterū margaritaz: sed quo cōpatiōe ei? ois alia gēma sit vilioz. GLO. Uel p margaritā p̄ciosam intelligit celestis vite dulcedo: quā iuētā oia vēdēs emur: q̄ celestis vite dulcedine inq̄tū possibilitas admittit pfecte cognouerit ea q̄ in terris amauerat: libēter cūcta derelinquit: deforme cōspicit qdē de terrene rei placebat specie: q̄ sola p̄ciosa margarite claritas fulget in mēte. AVG. de que. euā. Uel hō cū qrat bonas margaritas: iuēnit vñā p̄ciosa: q̄ q̄rēs hoies bonos cū qb? vtiliū vnuat iuēnit vñā fne pctō iēsū christū: aut p̄cepta q̄rens: qbus seruat cū hoib? recte queret. Iuēnit dilectionēz primi: in q̄ ex vno dīc apls oia iūneri: aut bonos intellect? q̄rens iuēnit illū vñā quo cūcta iūnerēt: in p̄ncipio vbu qdē lucidū candore veritatis: t solidū firmitas t eternitatis: t vndiq̄ sibi fili pulchritudine veritatis: q̄ de penetrata testudine intelligēd'ē. Quolibz vō illoz triū sit: vel si aliud occurrere potuerit: qd̄ margarite vñā p̄ciosa noīe significet: p̄cū ei? ē nos ipſi: q̄ ad eā possidēdā non sum? liberi nisi oib? p

nřa liberatiōe tēptis q̄ tpaliū possidēt. Q̄edit enī reb? nřis: nullū aliud p̄cū mai? accipim? q̄ nos ipſi: q̄ talibus implicari nři nō eramus: vt rursus nos pilla margarita demus: non quia tantū valet: h̄q̄ plus dare non possumus.

Itez sil'e ē regnū celoz sagene misse i mari: t ex oī genere p̄scū p̄gre gāti: quā cū ipleta cēt educētes: t se cus litt? sedētes elegerūt bonosi na sa sua: malos āt foras miserit. Sic erit in p̄sumatiōe seculi: Exhibūt angeli: t sepabunt malos de medio in stoz t mittēt eos in caminū ignis: ibi erit fletus t stridor dentiuz.

CHRY. Postq̄ p̄dictas pabolas euāgeliā p̄dicationē comēdauerat: vt nō cōfidam? in p̄dicatuone solū: neq̄ fidē nobis estimem? sufficere ad salutē: alia pabola terribilē subdit dices: Itez sil'e ē re ce. sage. mis. in mari. HIE. Impletio enī bieremie vaticinio dicētis: Ecce ego mittā ad vos p̄scatores multos. postq̄ aut audierunt pet? t andreas: iacobus t iohānes: Seqmī me faciat vos p̄scatores boniū: t exeterūt sibi et veteri t ex novo testō sagena euāgeliōy dogmatū: t miserit eā ī mare hui? sc̄līq̄ vsc̄bodie ī mediū fluctib? tēdīt: capiēs de salis t amaris gurgitib? q̄cqd inciderit. i. bonos homines t malos: t hoc ē qd̄ subdit: Ex oī ge. p̄s. p̄gregāt.

CHRY. Uel alir: Scā ecclia sagene cōpat: q̄ t p̄scatorib? ē omīssa t p̄ eā q̄sq̄ ad enī regnum p̄fī sc̄lī fluctib? trahit: ne eterne mortis p̄fido mergat q̄r oī genere p̄scū p̄gregat: q̄r ad p̄cōrē venia fā pientes t fatuos: liberos t fuos: diuites t paup̄tates t infirmos vocat. Que sagena. s. tūc vnuersa liter p̄plef: cū in fine suo būani generis sumā cōlū dīc. vñ seq̄t: Quā cū iple. cēt edū. t sec? lit. sedē. ele. bo. i. va. sua. mā. āt fo. miserit. Sic. n. mare seculi: ita sc̄lī finē significat litt? maris: i quo. s. fine boni p̄scē in vasis eligūt: mali. p̄ciūt foras: q̄r t elct? q̄s. tabernacla etīna recipit: t int̄nī regni luce p̄dīta ad exteriores tenebras reprobi. p̄trahūt. Nūc enī malos bonosq̄ cōiter q̄si p̄mixtos p̄scēs fidei sagena iūnet: s; litt? indicat sagena ecclie qd̄ trahēat. HIE. Dū enī sagena extrahēt ad litt? tūc ver secer nēdōz p̄scū iūdiciū demōstrabīt. CHRY. Und aut distat hec pabola a pabola zīzāniōz: Etenī illi bi qdē saluāt: bi. āt peuit: sc̄i er. b. h. illiū qdē p̄p̄e p̄a uoz dogmatū heretiz: t in aēteriori pabola ē semic. q̄r nō attēdebat q̄ dicebat. h. āt. p̄p̄e vite neq̄tā p̄pe quā q̄uis t p̄scatōe capti. i. cognitōe dei fructēt nō p̄st saluari. Re aut audīes q̄in malos foras miserit estimes hāc penā nō eē p̄iculosam: p̄ expositōe ei? grauitatē orīdit dices: Sic erit i cōsū. sc̄lī: exhibūt angeli. q̄uis alibi dicat: q̄ ipse segregabit eos: sicūt se parat pastoz oues: hic angelos hoc facēt: sicūt i pabola zīzāniōz. GRE. in ho. Timēdū ē aut h̄ po ti? q̄s exponēdū. apta enī voce tornēta peccatiōz recurreret: siqd̄ de etīno supplicio obscurē diceret. RABA.

Aū enī venerit finis mūdi: tūc verū secernēdor pī
sciuū iudiciū demōstrabit: t q̄si in quodā q̄etissimo
portu boni mittēt in vasa celestii māstionū. malos
aut̄ torēdos t exiccadōs: gehēne flāma suscipiet.
Intellexistis hec oia? Dicūt ei:
Etia. Ait illis: Ideo ois scriba do-
ctus i regno celoz similis est homi
patrifamilias: q pfert de thesauro
suo noua t uetera.

CHRY. Recedentib^r turbis dñs discipulis in parabolis loq^s: ex quib^r sapientiores sūt facti: ita q^r intelligūt que dicūt. Quo circa dicit eis: Intellexistis hec oīa: dicit ei: Et iā **HIE**. Ad apostolos enī prie sermo ē: quos nō vult audire tñi vt pp̄lm: s̄z etiam intelligere vt magistros futuros. **CHRY.** deinde q̄ intellexerūt: rursus eos laudat. vii securit^r:

inde q̄ intellexerūt: rūrius eō latidat. vñ equitūt:
Ait illis: Ideo oīs scriba do. in re. ce. si. ē hoi p̄fīsa. q̄
p̄fīt de thesau. suo no. t vetera. **TAVG.** xx. de ci-
dei: Non dicit **U**terā t noua. qđ vñq̄ dixisset nisi
maluisset meritoꝝ ordinē seruare q̄s tēpoꝝ. **M**anis
chei etiā dū sola dei. p̄missa noua tenere se arbitrā
tur. remanēt in vettustate carnis: t nouitatē idūcūt
errois. **TAVG.** de que. euā. Utz aut̄ ista cōclusi-

errors. **A V G.** de que. etiam. Cr. illi illi ecclia
one exponere voluit quē dixerit thesaui i agro ab/
scōditiū; qm scē scripture intelligiūt que noīe duce/
testamētor noui t veteris cluditū: an oīdē volu/
it eū doctū habēdū in ecclia q etiā scripturas vete/
res pabolis explicatas intellecerit: ab istis nouis ac/
cipiens regulas: qr t ista dñs p pabolis enūcianuit ac/
ut si ipse in quo illa cōplent t manifestant: p pabo

las adhuc loq̄e donec passio ei⁹ velū discindat: vt nihil fit occultū qđ non retuleſ: multo magis illa q̄ tā lōge de illo scripta sūt pabolis opta esse noueris: q̄ cū iudei ad litterā accipiāt: noluerūt esse docti in regno celorum. ~~T GRE.~~ Sed si p noui ⁊ vetus qđ dicit: vt r̄iq̄ testamentū accipim⁹: Abrahā dōctū fuisse denegamus: q̄ noui ⁊ veteris testamenti ea facta nouis mīmē v̄ha nūcianuit. Moysen quo-

zri facta nouit: mīmē v̄ba nūcianuit. **D**oylen quo-
q̄ docto patrifamilias cōpare nō possum⁹: qz ersi te-
stamentū edocuit vetus: noui tñ dicta nō prulit. **S**z
in eo qd̄ bic d̄f: intelligi valet: qz nō de his q̄ fuerāt
sed de his qui i ecclia poterāt loqbāt: q̄ tunc noua
z vetera p̄serūt: cū vtriusq̄ testamēti p̄dicamēta vo-
cib⁹ z morib⁹ loquūtur. **HYL A.** Discipulis enī ē
locutus: quos scribas ppter scientiā nūcupat: eo q̄

locutus: quos ieridas ppter scientia nuptiis ac q̄ intellecerint ea q̄ ille noua & vetera. i.in enāgelijs & lege p̄tuit q̄ sunt & eiusdē patrisfamilias: vniusq; vtraz thesauri: ipsos etiā sub patrisfamilias noie si bi copat: eo q̄ doctrinā de sp̄usstanti thesauro suo nouoz ac veterū sūt adepti. **HIE** Uel apli instru-
cti scribe dicū: q̄si notarij saluatoris: qui verba illi
& p̄cepta signabāt in tabulis cordis carnalib⁹ regno

Tunc p̄cepit signaculum a Iacobino et dicit: **C**onsumat
rū celestīū sacramētū: **E**t pollebant opib⁹ p̄fissamis
lie: ei sc̄ientēs de thesauro doctrināp suāp nouāp et ve
terāp: vt d̄cquid iū euangelio p̄dicabāt legis p̄phē
tarū vocib⁹ cōprobāret. **D**ñs et sp̄s̄a dicit iū cantico
catīco: **N**oua cū veterib⁹ fratriuelis me⁹ fūnai tibi
TGO. **V**el aliter: **V**er̄ e ut p̄ culpa hūanū gen̄
in eterna pena intereat: et nouū ut auersus iū regnu
sint. **P**ropterea aut̄ de regni sūltitudine thesaūrū iūcū

ac margaritā bonā ptulit: postmodū inferni penas
de malo p cōbustione narrauit ad que in cōclūsiōe
subiūgit: Ideo doct' scriba ~~Ac~~ si dicat: Ille i sancta
ecclia doct' pdicatoz ē: q noua scit pferre de sua
uitate regni: t vetusta dicere de terroze supplicij: vt
vel pene terreat quos p̄mia nō inuitant:

Et factū est cū p̄sumasset iesus
pabolas istas : trāsijt inde. **E**t ueniens
in patriā suā docebat eos in sy-
nagogis eoz : ita ut mirarēt t̄ dice-
rent: **V**ñ huic sapientia hec t̄ uirtu-
tes? **N**ōne hic ē fabri fili? **N**ōne
mater ei? dicit maria: t̄ frēs ei? iaco-
bus t̄ ioseph t̄ simō t̄ iudas: t̄ so-
res ei? nōne oēs apud nos sūt? **V**ñ
ergo huic oia ista? **E**t scandalizabā-
tur in eo. **I**esus aut̄ dixit eis: **N**ō
est pp̄heta sine honore nisi in patria
sua t̄ i domo sua. **E**t fecit ibi uirtu-
tes multas pp̄t incredulitatē illoꝝ

HIE. Post parabolas quas dñs ad pplñi ē locu-
tus: t̄ quas soli apli intelligit: trāsit in patriā suam
vt ibi aperti doceat. Et hoc ē qđ dñ. Et factū ē cum
cōsū. iesus pa. istas trāsist inde t̄ ve. i pa. suā do. eos
in syna. AVG. de con. euā. A supiori sermone
pabolaz istarū sic trāsist: vt nō oīdat sequētis ordi-
nis necessitatē: p̄sertim qz marc⁹ ab istis gabolis nō
in qđ matthe⁹: sed i aliud intendens in qđ t̄ lucas:
ita cōteruit narrationē vt credibilib⁹ oīdat hoc cē
poti⁹ sequēter gestū qđ ipsi duo sequēter adiungūt
de naui. s. in qua dormiebat iesus: t̄ de miraculo ex
pulsor demonioꝝ: q̄ matthe⁹ supius recolens impo-
suit. CHRYS. Barrā āt ei⁹ h̄ nazaret vocat: nō enī
fecit v̄tutes multas: sed i capharnaū fēc mltā signa.
s. doctrinā eis oīdit nō minorē admirationē h̄ntez
q̄ signi. REMI. In synagogis autē docebat: vbi
plurimi oueniebāt: qz ppter multoz salutē de celis
descēdit ad terras. Seq̄t: Ita vt mirarēt t̄ dicerēt:
vñ huic sa. hec t̄ v̄tutes: Sapia refert ad doctrinā:
v̄tutes vñ ad miraculoꝝ opatoꝝ HIE. Mira stu-
titia nazarenoꝝ: Mirāt vñ h̄eat sapiam t̄ v̄tutes. s.
error in p̄mptu ē: qz fabri filii suspicant. vnde t̄ di-
cūt: Nōne hic ē fabri fili⁹. CHRYS. Per oīa ḡ erāt
insensati vilipēdētes eū ab eo q̄ estimabat cē p̄: qz
uis mltā hor̄ exēpla h̄ntes i atiqs tr̄pib⁹ t̄ patr̄ igno-
biliū nobiles vidētes filios: etenī dauid cui⁹ dā agri-
cole iesse fuit fili⁹: t̄ Amos cui⁹ dā pastoris t̄ ipē pa-
stor. Dporebat n. pp̄ h̄ marie eū honorare: qui a-
talibus existens talia loquebas. etenī hoc erat ma-
nifestum: quoniā non ex humana diligentia erat: s.
ex diuina gratia AVG. in ser. de nati. Est aut̄ pat̄
christi faber de⁹: q̄ totius mūdi oīa fabricat⁹ ē. Fir-
chā noe disponebat. moysi tabernaculū ordinavit.
archam testamēti instituit. Fabū dixerit à mēte ri-
gidā explanat: ac cogitationes supbas excidit. HY

Mattheus

seculi virtutē iudicio decoquētis massāq; formātis
in oē op^z vilitatis humanae: formā. s. corporū nroꝝ ī
diuersa mēbroꝝ ministeria: z ad oīa eterne vite oga
fingentis. **HIE.** Cū aut̄ errēt in patre: nō est mirā
dū n̄ errēt in fratrib^z. vñ subdit: Nōne ei^z mater d̄
maria: z frēs ei^z iacobus z ioseph z simon z iudas
z sorores eius nōne apud nos oēs sūt. **HIE.** ᷂ bel
uidū: Fratres dñi hic appellātur filij materterē ei^z
marie: z hec ē mater iacobi: z ioseph vtoꝝ alphei. z
hec dicta ē maria iacobi minoris. **AVG.** ᷂ q. euā.
Non ergo mirū est dictos esse fratres dñi ex mater
no genē quoscūq; cognitatos: cū etiā ex cognatione
ioseph dici potuerint frēs ei^z ab illis q̄ eum patrem
dñi esse arbitrabant. **HYL A.** Inhonorat ḡ dñs a
stis: z quāq; docēdī prudētia z opandi virt^z adminis
trationē cōmoueret: non tñ credunt hec in noīe dñi
agere: z paterne artis quodā obprobrio laceſſūt. In
ter tot ḡ magnifica que gerebat: corporis eius z tēpla
tione cōmouebant. z iō dicūt: Unde huic oīa ista?
Seqz: Et sic scādalizabātur in eo. **HIE.** Error iu
deoz salus nīra est z hereticoz cōdēnatio. intātū enī
cernebāt hōiem iesu christū vt putarēt filiū fabri.
CHRY. Intuere enī christi māsuertudinē cōuiciat^z
est: sed cū nīla māsuertudine rñdit. vñ seqūt: Jes^z
at dirit eis: Nō ē ppbeta sine honore: nīl in patria
sua z i domo sua. **REMI.** Prophetā seipſu appel
lat: qđ z moyses manifestat cū dicit: Prophetā sus
citabit de^z de frīb^z vestris vobis. Et hoc sciendū ē
qđ nō solū christ^z q̄ est caput oīm ppbetaꝝ: s̄ etiam
hieremias daniel z ceteri minores ppbetaꝝ maioris
bonozis z dignitatis fuerūt apud exterorū q̄ apud
sūos. **HIE.** Propemodū enī naturale ē ciues sem
per ciuib^z innidere. nō enī ɔſiderāt p̄ntia fieri oga:
s̄ fragilis recordātur infante: q̄si nō z ipsi p̄ cosdez
etarū gradus ac maturā etatē venerint. **HYL A.**
Inhonorabilē etiā ppbetaꝝ i patria sua ēē rñdit: q̄
in iudea effet v̄sq ad crucis sententiā conciēndus
z q̄ penes solos fideles dei virtus: z pppter eoz in
credulitatē opib^z diuine v̄tutis abstinuit. vñ seq/
tur: Et nō fecit ibi virtutes multas pppter increduli
tatē eoz. **HIE.** Non q̄ etiā incredulus facē nō po
nit v̄tutes multas: sed q̄ ne multas faciens v̄tutes
ciues incredulos ɔdēnaret. **CHRY.** Si aut̄ admi
ratio eis adueniebat ex miraculis: quare nō multa
fecit: q̄ nō ad ostensionē suā inspiciebat: s̄ ad ea q̄
alijs erāt v̄tilia. hoc igīt nō pueniēt despexit: qđ
erat suipſi^z: vt nō penā ei^z augeat. Cur igīt vel pau
ca fecit signa: vt nō dicāt: Si v̄tig facta eēt signa
nos credidissem^z. **HIE.** Pōt etiā aliter intelligi^z
iesus despiciat in domo z in patria sua: hoc ē in po
pulo iudeoz: z iō ibi pauca signa fecerit: ne penitus
iercusabiles fierēt. maiora autem signa quotidie in
gētibus per apostolos facit: non tam in sanatione
corpoꝝ q̄ animarum salute. **CA.XIII.**

In illo tpe audiuit herodes
tetrarcha famam iesu: z ait
pueris suis hic ē iohānes ba
ptista: ipse surrexit a mortuis: z iō
v̄rtutes opant i eo. Herodes enī
tenuit iohānē z alligauit euz: z po

suit in carcerē pppter herodiadē uro
rem fratris sui. **Dicebat enim illi io**
hannes: Non licet tibi habere eam
Et uolēs illū occidere timuit popu
lum: q̄ sicut pphetā eum habebat.
GLO. Quia supra euāgelista considerat quō phari
sei christi miracula calūuantur: cōciues aut̄ eī bīc
admirātes christū: tñ otēnebant: refert nūc quā op̄
nione ex auditis miraculis herodes de christo xo
perat. vñ dicūt: In illo tpe audiuit herodes terrā
cha famā iesu. **CHRY.** Non absq; cā hic tēp^z euā
gelista designat: sed vt discas tyranni supbia z ne
gligentia. neq; enī a p̄ncipio didicit ea q̄ erāt a chri
sto: sed post plurimū tēp^z: sic etiā multi q̄ s̄ potesta
tibus sūt: multa electiōe circūdati bīmōi tarde addi
scūt: q̄ nō multā bozū faciūt cura. **AVG.** de con
euan. p̄itit aut̄ matthe^z: In illo tpe: nō in illo oīe
vel ipsa boza. nā z mare^z quidē hoc eodē mō oīe:
sed nō eodē ordine. sed postq; discipulos ad p̄dic
tūm misit: nulla tamē facta necessitate qua hocō
ueriēter gestū ēē intelligere. Lucas etiā narrandi
eum ordinem tenet quē z marc^z: nec ipse tñ rerum
gestaz ordinē sūisse eūdē credi cogit. **CHRY.** V̄
de ergo q̄magnū qđ ē virtus: nam z deficiūt iobā
nem herodes formidauit: z de resurrectiōe philo
sophaz: z ideo sequit. Et ait pueris suis: hic est io
hannes baptista: ipse surrexit a mortuis z iō v̄ntes
opant in eo. **RABA.** Sed quāta est intūdia inde
orū ex isto loco vocemir. Iohānē enī a mortuis
potuisse resurgere nullo attestāte herodes alienige
na nūciauit: Judei v̄o christū quē ppbetaꝝ eoz p̄
rerant non resurrexisse: s̄ furtū ablatū ēē credere
malūt. in quo insinuat q̄ p̄mptioꝝ ē anim^zgētūm
ad credulitatē q̄ ēēdeoz. **CHRY.** Quidā at eccl
iasticoz interptū q̄rit quare herodes ista sit suspi
cat: vt putet iohānē a mortuis resurrexisse: q̄si alle
ni erroris nobis reddēda sit rō: aut ex his v̄bis ha
beat occasiōne herefis metemischoeof: que p̄ mūl
tos annoꝝ circulos in diuersa corpora dicit aīas insi
nuari: cū eo tpe quo iohānē decollat^z est dñs. xii.
annoꝝ ēēt. **RABA.** Bene aut̄ de resurrectionis
virtute oēs senserūt: q̄ maioris potētie sūt sancti fu
turi cū a mortuis resurreixerint: q̄s fuere ouīz adhuc
carnis infirmitate grauare^z. ppterea dicit: Et ideo
virtutes opant in eo. **AVG.** de con. euan. Lucas
aut̄ dicit: Et ait herodes: Iohānē ego decollati: q̄
est iste de quo audio talia: Quia ḡ hesitātē lucas
cōmemorauit herodē: intelligendū ē aut post hanc
hesitationē affirmasse in aio suo qđ ab alijs diceba
tur: cū dicit pueris suis sicut h̄ matthe^z narrat: Dic
est iohānē baptista. ita p̄nūciāda sunt hec verba:
vt hesitātē adhuc iudicēt. v̄tq; enī mō p̄nūcia
ri p̄t: vt aut ɔſfirmatū eū ex alioꝝ verbis accipiāt^z
aut adhuc eū hesitātē vt lucas cōmemorat. **RE**
MI. Forte aut̄ queret aliquis: q̄re dicit mattheus
In illo tpe audiuit herodes: cū longe supi^z dicit q̄
mortuo herode reuers^z ē dñs ex egypto: Sed hec
qđ soluīt si intelligaf duos sūisse herodes. mortuo
nāq; priore herode successit ei archelaus filius ei^z:
qui post. x. annos relegatus ē apud viennā vrbem

Ca.XIII.

suit in carcere ppter herodiam
rem fratri sui. **R**icchus enim
bannes. Non licet nisi habet
et nolles illi occidere timet
lum: quod sicut pplicata cum her
odis sub quo dñs nat' est. et ut hoc consideret euangeli
sta addidit Terrarcha **GLO.** Quia vero dixerat de opinione resurrectionis iohannis: cu nihil de
morte dirisset: iō reuertit et narrat qualiter obiret.
CHRY. Et hāc historiā nobis euāgelistā nō p̄ci
paliter iducit: quod totū studiū fuit ei dicere de christo
et nihil aliud: nisi ad hoc cōferre ocereret. Dicit ergo
herodes tenuit iohānem et alligauit eū. **AVG.** de
cō. euā. Lucas quidē nō eodē ordie id recordat: sed
circa baptismū quo dñs baptizat' ē. vii b̄ p̄occupas
se intelligit: et narrat qd̄ multo post factū ē. **Luz. n.**
cōmemorasset iohānem verba de dñō q̄ vēt̄ labrum
in manu eī sit: cōtinuo b̄ subiecit: qd̄ nō continuo
factū esse iohānem euāgelistā exponit: cu cōmemo
ret postea q̄ baptizat' ē iesus isse eū i galileā: et p̄
redisse iudeā: et ibi baptizasse circa iordanē anq̄ iohānem
i carcerē missus ē. Sed nec mattheus nec
mare' eo ordie de iohāne i carcerē missō i sua nar
ratiō posuerit: quo factū appetat in eoū scriptis.
nā et ip̄i dixerūt tradito iohāne dñs isse i galileā: et
post multa q̄ fecit ibi ex occasiōe fame veniētis ad
herodē: de christo narrat oīa q̄ de iohāne fuerit in
cluso et occiso. Cām autē quare posit' fit in carcerem
oīdit cu dicit: Propter herodiadē v̄toz̄ frātris sui
dicebat enī illi **Johānes.** Nō licet tibi habere eā.
HIERO. Ut' narrat historia: philippum herodis
maioris filiū frātrē hui' herodis duruisse v̄toz̄ herod
diadē filiū arethe regis arabū: postea vero socerū eī
erortis q̄busdā cōtra generū simultatib' tulisse fili
am suā: et i dolorē p̄oris mariti herodes inimici eius
nuptias copulasse. q̄ iohānem baptista q̄ venerat in
spū et virtute helie: eadē auctoritate qua ille achab
corripuerat et iezabel arguit herodē et herodiadē: q̄
illicitas nuptias fecerit: et nō liceat fratre viuēte ge
mano v̄toz̄ ei' ducere: maleas p̄clitari apud regem
q̄ ppter adulatioē eē imēmor: preceptorum dei.
CHRY. Nō nī v̄toz̄ loquī sed viro eī: quī princi
palior erat hic. forsū enī legē in deoū tenebat: et iō
iohānem eū ab adulterio p̄hibuit. **Sequit.** Et volēs
eū occidere timuit populu. **HIERO.** Seditionē q̄
dei populi verebat, ppter iohānem a quo sciebat tur
basi iordanē plurimas bapti: atas sed amore vince
bat eroris: ob cuius ardorē etiā dei p̄cepta negle
rat. **GLO.** Timor enī dei corigit: timor hominū
dissert: sed voluntatē nō aufert. vii et audītores reddit
ad crīmen quos aliq̄ suspēdit a crīmine.

Die autē natalis herodis: salta
uit filia herodiadis in medio: et pla
cuit herodi. Unde cu iuramēto pol
licit' est ei dare: quodcuq̄ postulas
set ab eo. At illa p̄monita a m̄re sua
da mihi ingt hic in disco caput iohā
nis baptiste. Et cōtristat' est rex. p
pter iuramentū aut et eos q̄ pariter
recubebat iussit dari. **Disitqz** et de

collauit iohānē in carcere. **E**t alla
tū ē caput ei' i disco: et datū ē puelle
et illa attulit matri sue. **E**t acceden
tes discipuli ei' tulerūt corp' eius et
sepelirunt illud: et uenientes nun
cianerunt iēsu.

CHRY. Postq̄ enarrauit euāgelistā i carceratio
ne iohāni: psequit de occisiōe ip̄i' dices: Die autē
natalis herodis saltauit filia herodiadis i medio.

HIERO. Nullū iuerim' alii obseruasse diē nata
lis sui nisi herodē et pharaonē: et quoq̄ erat par im
pietas esset vna solēitas. **REMI.** Et sciendū q̄
cōsuetudo ē nō solū diuitū sed etiā pauperū mulie
rū: ita pudice filias suas nutrit: et vir ab extraneis
videant. Hec autē ipudica mulier ipudice filiā suā
nutriuit: quā nō docuit podoz̄ sed saltationē. Nec
min' reprehēdend' ē herodē q̄ oblit' ē domū suaz
ē aulā regiā quā fdicta mulier fecerat t̄: et rū. vii
sequit. Et placuit herodi. vii cu iuramēto pollicitus
ē ei dare quodcuq̄ postulasset ab eo. **HIERO.**

Ego autē nō excuso herodē q̄ iūitus et nolēs ppter
iuramentū homicidiū fecerit: q̄ ad hoc forte iurauit
et future occisionis machinas preparet. alioq̄ si ob
iūsūrāndū fecisse se dicit: si matris: si patris postu
lasset iterūt' factur' fuerat: an nō: qd̄ in se ergo re
pudiatur' fuit: contēnere cebuit i propheta. **ISI**
DO. In malis ergo pmissis rescide fidē. Impia est
pmissio q̄ scelere adimpleat. Illud nō ē ol' seruandū
sacramētu quo malū i caute pmissit. **Sequit.** At il
la p̄monita a matre sua: da mihi inq̄ hic i disco ca
put iohāni baptiste. **HIERO.** Herodias enim ti
mēs ne herodē aliquā res p̄sceret vel philippo fra
tri amic' fiet: atq̄ illicite nuptie repudio soluerens
monet filiā et i ipo statim cōiuino iohāni caput
postulet: digno c̄peri saltatiōis dignū sanguis pres
mū. **CHRY.** Duplex ē autē hic puelle accusatio: et
q̄m saltauit: et q̄m ita ei placuit: vt occisionē erpete
ret i mercedē. Vide autē qualiter crudelis et qualiter
mollis ē herodē. seipm enī obnoxii iuramēto facit
illā autē dñam petitiōis cōstituit. q̄ ergo sciunt qd̄ ex
ei' petitiōe malū evenerat: tristat' est. vii sequit. Et
cōtristat' ē rex. virt' enī etiā apud malos admirati
one et laudib' digna ē. **HIERO.** Uel alif: Cōst
itudinis scripturarū ē: et opinionē multoū sic nar
ret historiā: quō eo tēpore ab homībus credebat si
cut ioseph ab ipsa quoq̄ maria appellabat p̄ iēsu:
ita et nūc herodeo dicit cōtristat': q̄ b̄ discubentes
putabat. Dissimulator enī mētis fuit et artifex homi
cidij tristiciā p̄ferebat i facie: cu leticiā haberet i mē
te. **Sequit.** Propter iūsūrāndū aut ppter eos q̄ par
iter recubebat iussit dari. **Scel'** excusa iuramento:
vt sub occasiōe p̄ctatis ipius fieret. Qd̄ autē subiicit
Et ppter eos q̄ pariter discubebat: ult oēs sceleris
sui ee cōsoltos: vt i luxurioso cōūino cruentē epule
deserrētur. **CHRY.** Si autē testes habere puratio
nis formidauit: q̄to magis timuisse epotebat tam
inique occisiōis t̄: tos testes habere. **REMI.** Sed
i eo min' peccati factū ē cā maioris peccati. nā qā
libidinosaz volūtate nō extixit: iccirco ad luxuriam

Mattheus

puenit. et qd luxuriā nō coercuit: iō ad reatū homici
diū descēdit. vñ seq̄t: **D**icitqz t̄ decollauit **Johānēs**
i carcere: t allatū ē caput ei i disco. **R E M I.** Legi
mus i romana historia flaminii ducē romanou p
accubāti iurta meretricule q̄ nūqz vidisse se diceret
hominē decollatū: accēsū sit: vt re quidā capital
crimis i cōiuino trūcare: a censorib⁹ pulsū curia
q̄ epulas sanguini cōmisererit: t morte q̄ quis noxi⁹
homis i alteri⁹ delicias p̄stiterit: vt libido t homici
diū pariter miscerētur: quāto sceleratio: herodes t
herodias ac puella que saltauit preciū sanguis pe
tīt caput pphete: vt haberēt i p̄tate lingua: q̄ illici
tas nuptias arguebat. **S**eq̄t: **E**t datū ē puelle: t tu
lit matri sue. **G R E.** i mozali. **S**ed nō sine admira
tiōe granissima ppendo: q̄ ille pphete spū i tra ma
tria eterū ipletus: quo iter natos mulierū nemo ma
io: surrexit: ab iniqz i carcerē mittit: t puelle sal
tu capite trūcas: t vir tāte seueritatis p̄ risu turpiū
morit. **N**ūqd nā credim⁹ aliqd fuisse qd i ei vita il
la sic despecta mors tergeret: **B**iccirco de⁹ su⁹ sic p
nit i ifunis: q̄ videt quo remuneret i sumis. **D**ic g
vnuicqz colligat qd illi sūt passuri quos reprobat:
si sic cruciat quos amat. **G R E.** xxix. mor. **N**eque
aut iohānes de cōfessiōe chālli: sed iusticie veritate
req̄situs occubuit. **S**ed q̄ christus ē veritas: resqz ad
mortē p christo quasi p veritate puenit. **S**eq̄t: **E**t
accedētes disci. ei tule. cor. ei t̄ lepeli. illud. **H I E.**
In quo ipsi **Johānis** t saluatoris discipulos iel
ligere possim⁹. **R A B A.** Narrat aut iosepb⁹ vin
ctū hominē i castellū macherōta adductū: ibiqz trū
catū. ecclesiastica vero narrat historia sepultū eū in
sebasta vrbe palestino: q̄ quondā samaria dicta
e. **C H R Y.** Intēde aut qualiter discipuli iohānis
iā magis familiares facti sūt iesu. ip̄ enī sūt q̄ annū
cīauerit ei qd factū ē de iohāne. vñ seq̄t: **E**t veniē.
mūciane. iesu. **E**tenī vnuuersos dimittētes ad ip̄m cō
fugiūt: t paulatim post calamitatē t respōsionez a
christo dāta directi sūt. **H Y L A.** **M**ystice autē: io
hānes prulit formā legis: q̄ lex christū p̄dicauit: t
iohānes pfect⁹ ex lege ē: christū ex lege p̄nunciāns.
Herodes vero pnc̄ps ē populi: t populi princeps
subiecte sibi vnuueritatis nomē causamqz cōplecti
tur. **J**ohannes ergo herodē monebat: ne frātris sui
vroxē sibi iūgeret. **S**ūt enī atqz erāt duo populi cir
cūcisionis t gēni. bi iōif fratres ex eodez sūt hūani
generis penit: sed israelē ler admonebat: ne opa gē
tuū t ifidelī sibi iūgeret: q̄ ip̄is tāqz vīculo cōinga
lis amoris annexa ē. **P**ie aut natalis. i. rerū corpaliū
gaudijs herodiadis filia saltauit. voluptas enī tāqz
et ifidelitate orta: p oia israel gaudia totis illecebris
sue cursib⁹ offerebat: cui se etiā sacramēto venalem
popul⁹ addirit. **S**ub peccatis enī t seculi volunta
rib⁹ israelite vite eternē munera vēdiderit. **H**ec ma
tris sine. i. ifidelitatis iſſictu oravit deferri sibi caput
iohānis. i. gloriā legis. popul⁹ boni ei⁹ qd i lege exat
cōsci⁹; voluptatis cōditiōibus nō sine pīculi sui do
lore cōcedit: scītqz se tale p̄ceptorū gloriam obtūsse
cōcedere: sed peccatis tāqz sacramēto coact⁹ t pīn
cipū adiacētū mēra atqz exēplo depravat⁹ t vīt⁹
illecebris voluptatis mest⁹ obtēperat. **I**git̄ iter reli
qua dissoluti populi gaudia: i disco iohānis caput
offerit: dāno. s. legis voluptas corpor⁹ t secularis lu

xus angel⁹. **I**git̄ p puellā ad matrē defert: ac sic pro
broslis israel etiā voluptati t ifidelitati sue gloria le
gis adduxit. **S**inītis iōif legis tēporibus t cū iobā
ne sepultis t discipuli ei⁹ res gestas vīo annūcit
ad euāgelia. **S**ex lege remītēt. **H I E R O.** **V**el al
ter: **N**os vīqz hodie cernim⁹ i capite iohānis pph
te iudeos chālli q̄ caput ppheta p̄didisse: t
linguā t vocē apud eos p̄didit ppheta. **R E M I.**
Vel aliter: **D**ecollatio iohānis signat mōoranōem
fame illi⁹ qua estimat a populo chālli⁹: sicut exaltat
io dñi in cruce signat pfectū fidei. vñ iohānes. Ju
lum oportet crescere: me autē minui.

Quod cū audisset iesus secessit i
de in nauiculā: in locū desertū seor
sum. **E**t cū audissent turbe: securi
sunt eū pcedestres de ciuitatib⁹. **E**t
exiens uidit turbā multā: t miseri
est eis: t curauit languidos eoz.

T GLO. **S**aluator audita nece sui baptiste secessit i
locū desertū. vñ sequit: **Q**uod cū audisset iesus: seces
sit ide i nauicula i locū desertū seorsum. **A V G** te
concor. euā. **H**oc aut cōtinuo post iohānis patiō
nē euāgelistā factū ē cōmemorat. vñ post becū
sūt illa q̄ pīmo narrata sūt: qbus mot⁹ herodes dīc
Dic ē iohānes. **I**lla enī posteriōa debet intelligi
ad herodē p̄lūt fama vt moueref t besitare: quis
nā iste ē posse: de quo audiret talia cī iohāne
iōpe occidisset. **H I E R O.** **N**ō aut secedit in locū de
sertū: vt quidā arbitrans timore mortis. **S**ed pīcū
inimicis suis ne homicidiū homicidio iūngerēt
i diē pasche sūt iterū differēt: i quo ppter faciat
tūm imolātū ē agn⁹ t postes credētū langūt
spēgēdi. **S**i id recessit vt nobis p̄beret exemplū
meritatis eltro se tradētū ritāde: q̄ nō omēs eadē
constātia p̄suerat i tornētis q̄ se torquendos oſ
rūt. **O**b hāc cām i alio loco precipit: **A**ū plectū res
fuerit i ista ciuitate: fugite i alia. vñ elegāt̄ quoq
euāgelistā nō dicit: **F**ugit i locū desertū: sed **S**ecē
sit: t p̄secutores vitauerit: magis q̄ timuerit. p̄t
etiā alia ob cām auditō iohānis iterū secessit i
desertū locū: t credētū pbaret fidē. **C H R Y.** **U**d
iō b̄ fecit: q̄ plura humani⁹ vult dispēlare: nō
tēpore existētē denudāti suā manifeste deitare: po
pter qd t discipulis dīxit: q̄ nulli diceret q̄ ip̄e ch
rist⁹. **P**ost resurrectionē aut volebat b̄ fieri mā
festū. **J**ō aut q̄ quis p̄ se nouerit qd factū ē tū arnē
mūciaref ei: nō secessit t̄ demōstraret p̄ oia icūma
tiōis veritatē: non enī solo visu: sed opibus b̄ credi
volebat. **R**ecedēs vero nō abist i ciuitatē: sed in cē
tū i natīgo: vt nullus sequeret. **T**urbe aut neḡta
desistit sed sequim̄t: t neqz qd geslum ē de iohāne
eos terruit. vñ sequit: **E**t cur audissent turbe: securi
sūt eū pcedestres: de cī. **H I E R O.** **S**ecure sūt aīcī
pcedestres: iō in iūmetē: nō i vehiculis: sed p̄pū la
bore pedū: vt ardo. ē mētis osideret. **C H R Y.** **E**p
pter hoc statī retributionē accepserit. vñ sequit: **E**
xētēs vīdit turbā multā: t miseri⁹ ē cī: t curauit lan
guidos eoz. t̄ si enī multa erat affectio eoz q̄ ci
tates dimittebat: t diligēt̄ eū querebat: sed tri q̄c

Ca.xii.

ab ipso fiebat; ois studij supercedunt retributionem.
Iocqz cām talis curatiois misericordia ponit. Est autem magna misericordia qz oes curat: et fidē nō experit. **HYLA.** Mysifice aut̄ dei verbū lege finita: natūrē cōscendēs ecclesiā adiit. In desertū descendit. Relicta qippe cōuersatiōe israel i vacua diuine cognitiōis pectora trādit. Turba aut̄ hoc audiēs dñm de ciuitate sc̄qz i desertū: de synagoga videlicet ad ecclesiā tendit̄: quā vidēs miseri? ē: et oēm languore iffirmitateqz curat. obſessas. s. mētes et corda ifside litatis vitio ad intelligētiā noue p̄dicatiōis emēdat. **RABA.** Illud quoqz notādū qz postqz oīs i desertū venerit: secute sūt eis turbe multe. Nā anqz veniret i solitudinem gētiū: ab uno tantū populo colebat. **HERO.** Reliquis aut̄ ciuitates suas hoc ē p̄stinas cōuersatiōes et varietates dogmatū. Egregius aut̄ iesus signat qz turbe quidē habebat eūdi voluntatē: sed pueniēdi vites nō habuerūt: iō saluatorē egredī de loco et obuiam pergit.

Vespere autem facto accesserunt ad eum discipuli ei dicentes: **D**esertus est locus et hora ista preteriit: dimitte turbas: ut cunctes in castella emant sibi escas. **I**esus autem dixit eis: **N**on habent necesse ire: date illis uos manducare. **R**enderunt ei: **N**on habemus hic nisi quinque panes et duos pisces. **Q**ui ait eis: **A**fferte mihi illos hic. **E**t cum insisteret turbam discubere super semini: acceptis quinque panibus et duobus pisibus: aspiciens in celum benidixit et frigit: et dedit discipulis panes: discipuli autem turbis. **E**t manducauerunt oves et saturati sunt. **E**t tulerunt reliquias duodecim caphinos fragmentorum plenos. **V**anducatus autem fuit numerus quinque milia uirorum: exceptis misericordibus et parvulis.

TCHRY. Turbarū fidē oñdit: q; dñm etiā famem
patientes expectabāt vñq ad vesperā. t iō sequit: Ce
spere an. fa. access̄e, ad eū diliḡi. ei? dicet̄es: **Desert?** ē
loc? **Libatur?** quidē eos dñs expectat rogari: qua-
si vbiq; nō iñliēs prior miracula: sed vocat? **J**o aut̄
null? de turba accedit. venerabans enī eū abundā-
ter: t neḡ famis sensū accipiebat amore istat̄e. **S**;
neḡ discipuli accedētes dicūt: **L**iba eos. adhuc enī
imperfect? erāt discipuli dispositi: sed dicūt: **Desert?**
ē loc? qd̄ enī videbas iudeis i eremo cē miraculuz;
cū dicerēt: **N**uqđ pōt pare mēsam i desertio: b; t g
opa oñdit: **P**ropter b aut̄ t i desertū eos ducit: vt si
ne oī suspicioē sit b miraculū: t null? estimet ex ca-
stello aliquo pp̄e ex̄n̄ti ifserri aliqud ad mēsam. **Sed**
q̄uis desert? lit loc?: tñ q̄ nutrit orbē terrarū adest.
ribora lā pterit vt dicūt: tñ q̄ nō erat supposit? lo

quebas. *Et quis pueris discipulos dñs multos i-
firmos curauit: tñ iterum ita imperfecti erant: qd neqz
qd de panibz facturz erat poterat estimare. vñ subv-
dit: Dimitte tur. vt eutes i castella emant sibi escas.
Uide aut magistri sapientia. nō eni statim dixit eis:
Ego cibabo eos. neqz eni hoc facile suscepissēt. sed
subdit: Iesus aut dixit eis: Nō habet necesse ire: da
te illis eos māducare. **HIERO.** In quo puocat
apostolos ad fractionē panis: vt illis se nō habere
testatibz magnitudo miraculi notior fieret. **AV-**
GV. de cō.euā. Pōt aut mouere: si dñs fm narrati-
onē iohānis p̄spectis turbis q̄sūt a philippo. unde
illis esce tari possēt: quō sit verū qd mattheb̄ h̄ nar-
rat pri? dixisse dño discipulos: vt dimitteret turbas
quo possent alimēta emere de primis locis. Intel-
ligit ergo post hec verba dñm insperisse multitudi-
nē t dixisse philippo qd iohānes rememorat. Mat-
theb̄ aut t alij p̄termiserūt: t oīno i talibz questioni-
bus neminē moueri oī: cū ab alio euāgelistarū dici-
tur qd ab alio p̄termittit. **CHRY.** Discipuli vō ne
qz p̄missa verba directi sūt: sed adhuc vt homi los-
quunt. vñ seq̄t: Rūderūt ei: Nō habem hic nisi qn
qz pa. t duos pisces. Addiscim? aut i h̄ discipulorū
philosophia: qualiter cōtempserūt: escā. xii. eni exī-
tes qnqz panes habebāt: t duos pisces. Reptibilia
enī illis erāt corporalia t spiritualibus posidēbāt.
Quia igit̄ discipuli adhuc ad terrā trahebāt: iā dñs
iducere icipit qab i fa erant. vñ sequit: Qui ait eis
afferte illos mibi huc. Propter qd aut nō facit panes
ex nihilo qbus turbā pascat: vt. l. obstruat martiōis
t māichei os: q̄ creaturas alienāt a deo: t p̄ opa do-
ceat oīa q̄ vident ei? opa t creatōes sūt: t vt or̄dat
qñ ipē est q̄ fruct? tradidit: q̄ dixit a principio: Terra
germinet herbā virentē. neqz enī h̄ min? illo ē. Nō
enī min? ē de quinqz panibz facere panes tātos: t
de piscibz similiter: q̄ de terra educē fructū: t ab a-
quis reptilia alia animata: qd demōstrabat eū esse
dñm terre t maris. Oportet aut erudiri discipulorū
exemplo: qñ t̄ paucā habuim?: oī ea retribuere in
digētibus. Iussi nāqz discipuli afferte qnqz panes
nō dicūt: vñ mitigabim? famē nostrā: sed obediunt
cōfestim. vñ sequit: Et cū iussisset turbā discumbere
sup fenū: acceptis qnqz panibz t duobz piscibus: as-
spicēs in celū bñdirit ac fregit. Quare asperit in ce-
lū t bñdirit: Oportebat nāqz credi de eo quoniā
a patre ē. t quoniā ei equalis ē: equalitatē demons-
trabat: cū potestate oīa faceret. A patre autē esse se
mostrabat per h̄ qd ad ipsum oīa referēs faciebat: i
uocās eū ad ea q̄ siebat. t iō vt vtrūqz oīdat: nūc
quidē p̄tate: nūc aut orās miracula facit. Deinde cō-
siderandū q̄ i minoribz respic̄t l celū: i maioribz au-
tē cu p̄tate omnia facit. Quādo enim peccata dñm
fit: mortuos suscitauit: mare refrenauit: occulta cor-
diū redarguit: oculos edidit ceci nati: que solius dei
sunt nequaqz videt orans. Quādo aut panes mul-
tiplicari fecit: quod bis omnibz minus ē: tūc respe-
xit in celū: vt discas quoniā t in minoribz nō alium
de virtutē habet q̄ a patre. Simul autē erudit nos
nō prius tangere mēlaz donec gratias egerimus ei
qui cibū dat nobis. Propter hoc etiā t in celū respi-
cit: aliorū enim signorū multorū exempla habebāt
discipuli: hui? autē nullū. **HIERO.** Frangēte au-*

~~Epattbeus~~

tem domino seminarū fit ciborū. si enī fuissent integrū: et nō in frusta diserpti: et non diuisi in multiplicem segetē: tantū multitudinem alere nō poterat. Turbe autē a dñō p apostolos alimēta suscipiunt. vñ sequit. Et dedit discipulis panes: discipuli autē turbis. **CHRY.** In quo quidē nō solū eos honorauit: sed voluit vt hoc miraculo factū nō incredibili fiant: neq; obliuiscant̄ ei? cū præterierit manibus ipsi⁷ testātibus. Ideoq; turbas dimittit prius famis sensum accipere: et discipulos accedere et interroga re: et ab ip̄s accepit panes vt multa essent testimonia eius quod siebat: et multas rememorations haberent miraculi. ex hoc autē q; nihil amplius q; pa nes et pisces eis dedit: et hoc q; omnibus communiter ea apposuit: humilitatē: parsimonia: et charita tem qua om̄ia estimaret cōmuniā eos eruditū qđ et a loco docuit: cū sup fenū eos discubere fecit: nō enī nutriti solū corpora volebat: sed et animā eru dire. Panes autē et pisces in discipulorū manibus augebant. vii sequit: Et manducauerunt omnes et saturati sunt. Sed neq; vñq; ad hoc sterit miraculū sed et superabundare fecit nō panes itegros: sed fragmēta: vt os̄dat quoniā illi panes neq; quātū reliquie erāt: et vt absentes discat qđ factū ē: et ne ullus qđ factū ē estimet esse phantasiā. viii sequit: Et tulerunt reliquias. xii. cophinos plenos fragmētorum. **HIERO.** Unusq; enī apostolorū de reliquiis salvatoris ip̄ter cophinū suū: vt et reliquijs doceat ve ros fuisse panes qui multiplicati sunt. **CHRYS.** Propter hoc enī et xii. cophinos supabundare fecit et et iudas suū cophinū portaret. Accipies autē fragmēta dedit discipulis et nō turbis q; adhuc ip̄fere ciuius disposite erat q; discipuli. Juxta numerū qñi q; panū et comedentium viroū. v. milii multitudō ē. viii sequit: Manducantiū autē fuit numer⁹ qñq; milia viroū: exceptis mulierib⁹ et pueris. **CHRY.** Hoc enī erat plebis maxima laus qñi mulieres et viri astabat: quādo he reliquie facte sunt. **HYLA.** Nō autē qñq; panes multiplicant̄ i plures: sed fragmēta fragmēta succedūt. Rescit deinde materies: nescio utrū i mēsarū loco aut i sumētū manib⁹. **RABA.** Hoc aut̄ miraculū scriptur⁹ iohānes p̄mitit: qz primū eēt pascha. Matthe⁹ vō et marc⁹ h̄ in terfecto iohāne cōtinuo factū eē cōmemorat. vnde colligis iminēte paschali festiuitate fuisse decollatū: et anno p̄ sequente: cū paschale tépus rediret mysteriū dñicē passiōis eē cōpletū. **HIE.** Qia aut̄ hec plena mysteriis sit. h̄ enī facit dñs nō mane: nō meridiē: h̄ vespe qñi sol iusticie occubuit. **REMI.** Per vesperā enī mors dñi designat: quia postq; ille vesus sol i ara crucis occubuit: famelicos satiauit. Ul̄ p vesperū vltia etas seculi designat: i q; filius dei veniens: turbas i se credētū refecit. **RABA.** Qd aut̄ discipuli rogāt dñm vt dimittat turbas vt emāt sibi cibos p castella: signat fastidiū iudeoz cōtra turbas gētiū: quos iudicabat magis aptos: vt quereret sibi cibū i cōutēticulis phariseorū: qñi diuinorū librop vterens pasti. **HYLA.** Sed dñs r̄ndit: Nō habit necesse ē ire. oīdens eos qbus medet: venalis doctrie cibo nō egē: neq; necessitatē habere regredi ad iudeaz cibos: mercari: iubetq; apostolis vt escā daret. Nū id aut̄ ignorabat nō ē qđ dari posset: sed erat oī

typica rō explicāda. nōdū enī cōcessū apostol erat
ad vīte eterne cibū celestē panē pficē ac ministrare.
quorū respōsio ad spiritalis itelligēter ordinē tēdit:
qz adhuc sub qnqz panib^z. i. qnqz libris legis cōtine-
banē: z pīscī duoz. i. pp̄hetarū z iohānis pīdicatio-
nib^z alebāt. **RABA.** Uel p̄duos pīscēs z pp̄be-
tias z psalmos habem^z. totū enī vēr^z testamētū i
bis trib^z cōplet^z lege: pp̄hetis: z psalmis. **HYLA.**
Hoc igis p̄mū qz i his adhuc erāt apli obtulerunt: z
ex his euāgeliorū pīdicatio i maiore sūe vētutis abun-
dātiā crescit. Accubere p^z h supā feniū populū inbe-
tur: nō iā i terra iacēs: h lege suffult^z: z tāqz terre se-
no fructib^z opis sui vniūqzqz substerne. **HIE.** Ut
discubere iubent^z sup feniū: z scēm alii euāgeliū p
qnquagenios z cētenos: vt postqz calcauerit camē
suā: z seculi volūptates qfī arēs feniū fibi subiecēt
tūc p qnquagenarij numeri p̄sentia ad p̄fecti cētē
mi mīeri culmē ascēdat. Asp̄cit aut̄ ad celū: vt illuc
dirigēdos oculos doceat. Frāglē aut̄ lex cū pp̄bel
z i ei^z medio p̄ferūs mysteria: vt qd̄ itegū n̄ alebā
diuīsū p̄ ḡtes alat gētū multitudinē. **HYLA.** Di-
tur at̄ apostolis panes: qz p̄ eos erāt vīnie grēdona
reddēda. Idē aut̄ edētū numer^z iuenīs qfūntū su-
erat credituroū. nā sicut i libro actū cōtinet et iō
rael populi i finitate viroꝝ qnqz milia crediderūt.
HIE. Comederit aut̄ qnqz milia viroꝝ qz p̄fecēt
virū creuerāt. **Mulieres aut̄ z puuli sex^z fragilis et**
etas mīor numero idigni sūt. enī z i numero i libro
serui mulieres: z puuli: z vulg^z ignobile absqz nume-
ro p̄termittit. **RABA.** Turbis aut̄ esurientib^z nō
noua creat cibaria: sed acceptis eis q̄ habebat disci-
puuli br̄didit: qz venies i carne: non alia qz q̄ p̄dīta
sūt p̄dicabat. h legis z pp̄hetarū scripta mysteria
grauida eē demōstrat. Qd̄ aut̄ supēst turbis: a disci-
puulis tollit: qz sacratiora mysteria. q̄ a rudibus capi
nequeūt: nō sūt negligēter habēda: sed p. xii. apostolos
qz p. xii. cophinos signātur z ab eoz successib^z
diligēter inqrēda. Cophinis enī fūlia opa agunt:
z de^z ifirma mūdi elegit: vt cōfundat formā. Quisq
at milia p̄ quinqz sensib^z corpīs hi sūt q̄ in seculan
habitū exteriorib^z recte vti inouerūt.

Et statim cōpulit discipulos ascen-
dere in nauiculā: t̄ pcedere cū trans-
fretū donec dimitteret turbas. **E**t
dimissa turba ascēdit in montē sol-
orare. **V**espe aut̄ facto: sol⁹ erat ibi
Nauicula aut̄ i medio mari iactaba-
tur fluctib⁹. **E**rat enī cōtrari⁹ nēt⁹.
Quarta autē uigilia noctis uenit ad
eos ambulās supra mare. **E**t uiden-
tes eū supra mare ambulantez: tur-
bati sūt dicētes: qz fantasma ē. **E**t
p timore clamauerūt. **S**tatimqz ie-
sus locut⁹ ē eis dicēs: **H**abete fidu-
ciā: ego sum. nolite timere. **R**fidens

Ca.XIII.

autem petrus dixit: Domine si tu es iube me uenire super aquas. At ipse ait: Veni. Et descendens petrus de nauicula ambulabat super aquas ut ueniret ad iesum. Vides uero uentum ualidum timentem. Et cum cepisset mergi clamauit dicens: Domine saluum me fac. Et continuo iesus extedens manum apprehendit eum. et ait illi: Modice fidei quare dubitasti? Et cum ascenderet in nauicula cessauit uetus. Qui autem in nauicula erat: uenerunt et adorauerunt eum dicentes: Uere filius dei es.

CHRY. Diligenter examinatione eorum quod facta erat tradere volebat: eos quod promissum signum viderat iussit a se separari: quod si pueri uisus fuisset phantastice et non in veritate fecisse miraculum dicere: non tam ut absens. At iudeo dicit: Et statim copulit discipulos ascendere in nauicula: et procedit eum trans fretum: donec dimitteret turbas. **HIE.** Quo simone ostenditur iuitos eos a domino recessisse: dum a more preceptoris ne ad punctum quidem temporis ab eo voluit separari. **CHRY.** Considerandum autem est quod cum dominus magna opatur: dimittit turbas: docet nos nunc gloriam multitudinis: pascit: neque attrahit multitudinem. Et iterum docet: non debere turbas nos commiscere continere: neque fugere multitudinem semper: sed alterutrum utiliter faciat. viii seqq: Et dimissa turba ascendet in monte soluare. In quo nos docet quod soli tuto bona est: cu[m] deo interpellare oporteat: ppter hoc enim ad desertum vadit et ibi proctat dum orat: eruuntur nos in oratione tranquillitate querentes: et a tempore et a loco. **HIE.** Quod autem ascendet soluare: hoc ad eum referas quod de quinq[ue] panib[us] quinq[ue] milia hominum satiavit: sed ad eum quod auditam morte iohannis secessit in solitu dine: non quo plorans dominum sepem: sed quo opera eius inter deum hominemque diuisa sunt. **AVG.** de cocom. euā. Potest autem h[oc] videri contrarium: quod mattheus dimisit turbas eum dicit ascendere in monte: ut illic soluare. Iohannes autem in monte fuisse cum easdem turbas pauit. Sed cum ipse iohannes dicat post illud miraculum fugisse eum in monte: ne a turbis teneres quod eum volebat facere regem: utique manifestum est quod de monte in planiora descendebat: quoniam illi panes misstrati sunt: nec illud repugnat quod mattheus dicit: Ascendet in monte soluare. Iohannes autem cum cognovisset: inquit quod uenturi essent et facerent eum regem: fugit iterum in monte ipse soluare. neque enim causa oriendi contraria est: ceterum fugiendi. quodammodo et hic dominus docet haec esse nobis magnam calamitatem: quoniam est ea fuga. Nec illud contrarium est quod mattheus prius dicit eum iussisse ascendere discipulos in nauicula: ac deinde dimisit turbas ascendentes in monte soluare. Iohannes vero post eum fugisse commemorat solu in monte: ac deinde: Ut arsero factum est inquit descendebat discipuli eius ad mare: et cum ascenderent et cetera: quod enim non videat hoc recapitulando iohannem potesta dicitur factum a discipulis quod laus iesus iussit et fugisset in monte.

tem. **HIE.** Recite autem quasi fuiti et retractantes apostoli a domino recesserat: ne illo absente naufragia sustinerent. Sequitur enim vespera aut factum: sol erat ibi. in monte. Nauicula autem in medio mari iactabat fluctibus: erat enim uetus contrarius. **CHRY.** Rursum autem discipuli tempestate sustinuerunt sicut et prius: sed tunc quidem habebentes eum in nauigio h[oc] passi sunt: nunc autem soli existentes. Paulatus enim ad maiora eos tuit et ad serendum oia viriliter instruit. **HIE.** Dominus quidem in monte cacumine comoerate statim vetus contrarius ostendit turbat mare: et pueritatem apostoli: et tardiu[m] imminentia naufragium puerat: quando iesus veniat. **CHRY.** Tertia autem nocte dimisit eos fluctuari: exigens eos quod p[ro] timore in maius sui desiderium immittit eos et in memoriam cotinuam: ppter h[oc] non confessum eis astitit. viii sequitur: Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare. **HIE.** Statim enim et vigilie militares in tria horarum spatia dividuntur. Quarto ergo dicit: Quarta vigilia noctis veniente ad eos dominum: ostendit tota nocte pueritatem. **CHRY.** Audire eos non citio solutione inquirere aduentum malorum: sed ferre ea quod contingit viriliter: qui aut purauerunt erunt: tunc in telus est timor. viii sequitur: At uidetes eum supra mare ambulantem turbatis sunt: dicentes quod phantasma est: et per timorem clamauerunt: Semper enim hoc dominus facit cum solutus sit mala aliquae difficultates et terribilia inducit. Quia enim non est logo tempore: et tetardi cum finiendi sunt agones iustorum: volebant amplius eos lucrari auger eorum certamina: quod et in abraham fecit: ultimum certamen temptatione suis ponens. **HIE.** Losus autem clamor et in certa vox magni clamoris inducit est. Si autem iuxta martionem et manicheum dominus noster non est natus ex virgine: sed visus inphantasmate: quoniam nunc apostoli timet ne phantasma videatur. **CHRY.** Chait ergo non prius se relevant discipulis donec clamauerunt: quanto ei magis intendebat timor: tanto magis letati sunt in eis p[ro] senzia. viii sequitur: Statimque iesus locutus est eis dicens: habete fiduciam ego sum: nolite timere: h[oc] autem verbum et testimoniolum soluit: et fiduciam prepauit. **HIERO.** Quod autem dicit: Ego sum: nec subiungit quod sit: vel ex voce sibi nota poterat intelligere eum quod per obscuras noctes tenebras loquebatur: vel ipsum esse scire poterat: quem locutum ad moysen nouerant: hoc dices filius israel. Qui est misit me ad vos: in oibus autem locis ardenter fidei iuuenitur petrus. **CHOD.** igit[ur] fidei ardore quo semper nunc quoque tacetibus ceteris credit se posse facere per voluntatem magistri: quod non poterat per naturam. viii seqq: Reip[ublica] d[omi]n[is] autem petri dicit: Domine si tu es iube me venire ad te super aquas. q.d. Tu p[re]cipere et illico solidab[us]. viii et leste fieri corpore quod per se graue est. **AVG.** de ver. do. Non nisi possum h[oc] in me habere te. Agnouit petrus quod sibi erat a se: quod ab illo cuius voluntate se credit posse: quod nulla humana firmitas posset. **CHRY.** Vide at quantum est fidelitas: quamvis fides non dicit: Quia et depcare: si Iudeus non nisi possum credere quoniam post christum abulare super mare habet qui potest et alios inducit: et cōcupiscit velociter ad eum ire. **HOC.** non tam magnus quoniam per amorem solus: non propter orientationem. Non ei dicit: Iudeus me ire super aquas: si Iudeus me uenire ad te. Patet et quod cum in miraculo supra portum ostenderit quod dominus maris: nunc ad mirabiliter signum eos inducit. viii seqq: At ille ait: Veni. Et descendens per terram de nauicula ambulans super aquas et venit ad iesum. **HIE.**

Mattheus

Qui putat dñi corp' iō nō cē verum: qz sup molles
aīqz quasi molle t aereū iceserit: rūdeāt quo ambu
lauerit petr': quē vtiqz verū hominē nō negabūt.
RABA. Deniqz theodor' scripsit corpale pōd' nō
babuūle dñim scdm carnē: sed absqz pōd' sup mare
abulasie: sed trīū fides catholica p̄dicat. **N**ā oiony
fius dicit: qz nō ifus pedib' corpale pōd' babeti'
b' t materiale on' deabulabat sup vnda. **T**CHR Y
Petr' at qd mai' ē supans. f. vndā maris: a minori
turbat. f. a vēti spulsi. vñ seqz: Quidēs at ven. validū
Talis ē. n. natura huana vt multoties i magnis res
cet se habēs: i mio: b' rep̄hedaf. h' aut qd petrus ti
muit: differētia mōstrabat mgri t discipuli. **S**z t a
lios discipulos mitigabat. f. n. i duob' fr̄ib' feliuas
ad dextrā molestati sūt: multomagi h' molestatu fui
issēt: nōdū enī er. it spū pleni. postea vō spiritales ef
fecti vbiqz petro p̄matu cedut: t i xtoib' eū p̄mit
tūt. **H**IE. Paululū ēt relīqz i tētatiōe: vt augeā
fides: t itelligat se n̄ facilitate postulatiōis: h' poten
tia dñi cōficiat. Ardebat. n. i aio e' fides: h' huana
fragilitas i p̄fidū trahebat. **A**VG. de ver. do. Pre
stupit g' petr' dñi: titubauit vt ho: h' rediuit ad do
minū. vñ seqz: Et cū cepis. mer. cla. di. do. sal. me fac
Nūqd at dñis desereret titubatē: quē audierat i vos
cāte: vñ seqz: Et cōti. ie. erte. ma. appre. eu. **T**CHR Y.
S' at n̄ iūxit vētis qdēs: h' tētēs manū ap̄phen
dit eū: qm illi' fide op' erat. **C**ū ei q a nobis sūt de
ficerit: tūc ea q a deo sūt: stēt. Ut igit mōstraret: qz
n̄ vēti immissio h' illi' modica credulitas piculū opa
bas: subdit. Et ait il. **D**odice fi. q̄re dubi. In quo
māifestat: qz neqz vēt' nocē potuissēt si fides firma
fuisset. Sicut at pullū an tps ex nido exētē t casu
rū mī alis portātursus ad nido rediuit: ita t chris
t' fecit. vñ seqz: Et cū ascē. i nati. cessa. vē. q̄t erāt
i nau. vene. t adora. eū dicē. Cere fili' dei es. **R**A
BA. Qd qdē de nautis intelligēdū ē sūt de apostol.
CHRY. Quidēt qliē paulatū ad id qd̄ excelit' vni
uerlos dicebat. Supra ei icrepauit mare. Nūc aut
magis vētē suā demōstrat sup mar abulādo: t alij
h' idē facētēdo: t p̄cilitatē saluādo. iōqz dicebat
ei: Cere fi. dei es. qd̄ supra nō dixerant. **H**IE. S' g
ad vñ signū trāqllitare maris redditā q p' nimias
pcellas iterdu t casu fieri solz: naute atqz rectores
vēr filiū dei cōfiteēt: cur arri' ipm i ecclesia p̄dicat cre
atura. **A**VG. d. v. do. **D**ystice at mōs altitudo ē
Quid at alt' celo i h' mō: Quis vō i celū ascēdit
nouit fides nra. Cur at sol' ascēdit i celū: qz nō as
scēdit i celū: nisi q d celo descēdit: qz uis t cū in fine
venerit t nos i celū leuauerit: et tūc sol' ascēdet: qz
caput cū corpe suo vñ' ē xps: nūc at solu caput ascē
dit. Uscēdit at orare: qz ascēdit ad patrē p nobis in
terpellar. **HYL** A. Ut g vespe sol' ē. solitudinē suā
i tpe paſtōi ondit: ceteri trepidatōe dilapſit. **H**IE.
Alscēdit et i mōtē sol': qz turba ad sublimia seq nō
pōt: nisi docuerit eā iurta mar i littore. **A**VG. de
ver. do. **V**erūtū dñi: xps orat i excuso: nauicula tur
bas magnis fluctib' i p̄fido. t qz iſurgit fluct': po
test ista nauicula turbari: h' qz xps orat: n̄ pōt mergi
Nauicula q̄ppe ecclesia cogitate: turbulētū mare h'
seculū. **HYL** A. Qd at nauē cōscēdē discipulos iu
ber: t ire trās fretū dñi turbas ipē dimittit: t dimissis
turbis ascēdit i mōtē orare: eē stra ecclesia; iuber: t

piculū fieri v̄sqz i id tps quo reuertēs i claritat' ad
uētu populo oī qz ex israel erit reliq' salutē reddat:
eiusqz peccata dimittat: dimissogz eo vel ilcelestē re
gnū poti' admisso agēs deo p̄i grās i gloria eius t
maiestate cōstat. **S**z iter hec discipuli vēto ac mari
deferūt: t totis seculi motib' imūdo spū aduersitē
lactat. **A**VG. de. v. do. Qz ei aliqz ipē volitatis
maxie p̄tatis p̄secutionē idicit ecclesiē sup nauicu
lā grādis vnda iſurgit. **R**ABA. Un' bñ of qz nū
uis erat i medio mari: t ipē sol' i terra: qz nōnūqz ec
clesia tātis p̄sluris ē afflcta: vt eā dñs deservisse vō
deaf ad tps. **A**VG. de. v. do. Cēit at dñs ad visitā
dos discipulos suos q turbabat i mari q̄ta vigili
noctis. i extrema pte nocti. vigilia ē vna tres boas
bz: ac p b' nox q̄tuor vigilias bz. **HYL** A. P̄ia igit
vigilia fuit legis: secūda ppheta: tertia corporis ad
uēt': q̄ta i reditu claritat'. **A**VG. de. v. do. Qua
ta igil vigilia noctis: h' ē pene iā nocte finita vēti
fine seculi: iniqtatis nocte transacta ad indicatiōi
uos t mortuos. venit at mirabilit̄. Surgebat ēt su
ci': h' calcabāt. quātūlūb' eī p̄ates seculi. **S**urgit p̄
mit eaū caput nīm caput. **HYL** A. Venies at ips
i fine ecclesiā fessā t anchasti ipu t ton' seculi mo
tib' iueniet circuact. Et qz de antichristi s̄uētū
ad oēm tētatiōnū nouitatem solici erit: et ad eū
aduētū expauescēt: falsas rerum imagines memet.
Sz bon' dñs timorē depelit dices: Ego sū: t adiē
t' sui fide metu naufragij iminēt repellit. **A**VG.
de q. enā. Uel qz direxit discipuli phātasma ē signat
qz qdē q cōserit diabolo de chris̄ adiētū dubia
būt. qz at petr' iplorat autiliū a dñi ne mergant
gnat qbusdā tribulatiōib' ēt p' ultimā p̄secutionē
purgatū i ecclesia. qd̄ p' paul' signat dices: Salutē
erit: sic tñ q̄n p ignē. **HYL** A. Uel qz petr' et ei cō
sistētū i nauī numero rīdere audet: t ubi sibi t
supra aqz ad dñm vēiat: p̄dicat qz passiois ipē vō
lūtatis sue designat affectū: dñi vestigij eī liberat
ad stēnēdā mortē conat' ē. **S**z ifirmitate futurei
tatiōis timiditas ei' ondit. Per metu ci mortis vē
ad negādi necessitatē coact' ē. Clamor aut' p̄
tētic sue gēit' ē. **R**ABA. Hesperit dñs: ad penit
tiā cōvertit: manus extēdit: t idulgētā tribuit: t
discipul' salutē iuenit: qz nō ē volētis neqz cura
tis: h' miserētis dei. **HYL** A. qz at trepidatōe petrō vō
tutē veniēt ad se dñs nō iducit: h' manū ap̄p̄b̄
sustinuit: het ē rō. sol' ēt passur' p' oībus: oīm p̄
cara soluebat: nec socii admittit q̄cqd enuerisat
p̄staf ab vno. **A**VG. d. f. do. In vno ēt aplo. i p̄
tro i ordine apostolor p̄mo t p̄cipuo: i quo figura
tur ecclesia vtrīqz gen' significādū fuit. I sumi iō
qz sup aqz abulauit: t ifurmī i h' qz dubitauit: nā: t
vniciqz sua cupiditas tēpestas ē: amas eī: abulas
supra mare. Sub pedib' tuis ē seculi timor: amas ē
celū absorbet te. **S**z cū fluctuat cupiditate co tūt
vt vicas cupiditatē: iuoca xpi diuinitatē. **R**ABA.
Aderit at dñs si sopitis tētatiōnū piculis p̄cētē
sue fiduciā retribuat: t h' dilucile appropiatē.
Cū enī huana fragilitas p̄fūrīs obſita: fūrī p̄
uitatē cōſiderat. erga se tenebras cernit. **S**u aut mō
tē ad supnū p̄fidū erexerit: repēte exortū lucifer cō
spicit q̄ rotā vigiliā matutinā illuminat. Nec miran
dū si alscētē nauicula dñi vēt' cēſauit. i quoqz

Ca. XV.

ei corde oīis p ḡazad ē: morū nūnūsa bella q̄escit.
HYLA. Ilcēsu ēt r̄pi ad nauī: vētū t̄ mare esse se
datū p̄ claritatis lue reditu eterna ecclesie pax t̄ trā
q̄llitas idicat. t̄ q̄ tūc māifestū adueiet: recte admi
rātes uniuersi locuti sūt. Uer filī dei es. Lōfessio ei
uniuersi tūc absoluta t̄ publica eit: dei filiū non
iā in būilitate corporeā sī i gloria celesti pacē ecclesie
reddidisse AVG. de q. euā. Signat̄ ei claritatē
e tūc manifesta futurā p spēm iā vidētibus qui per
fidem nūc ambulant.

Et cū trāffretassēt uenerūt i ter
raz genezareth. Et cū cognouissēt
cū uirū loci illi: misfūt i uniuersaz re
gione illā: t̄ obtulerunt ei oēs male
habētes: t̄ rogabāt cū ut ul' simbriā
uestimēti ei tangerēt. Et qcunqz te
tigerūt salui facti sunt.

REMI. Narrauerat supi euāgelistā dīm iussi
se discipulos suos ascēdē i nānicul. i: t̄ pcedē eū trā
fretū: nūc at i icepta itētōe p̄senerās dicit quo trā
fretādo p̄senerit: dicēs: Et cū trāffre, vene. in ter. ge
na. RABA. Terra genezar iūta stagnū geneza
ret a loci ipi natura nomē trabēs q̄ crisp. tib' aq̄s
de se p̄ sibi excitare aurā phibet. ḡreco ei vocabulo
q̄s generās sibi aurā dī. CHRY. Mostrat̄ at euās
geluta q̄ p̄ multū tēpus ad p̄tes illas r̄ps venerat.
Et iō seq̄. Et cū cognit. eū viri lo. il. misse. i viuier. re
gi. illi. HIE. Cognouerūt at eū ruore: n̄ facie v̄l cez
te p̄ signorū magnitudie q̄ p̄petratabat i populis: vul
tu plurimis not̄ erat. Et vide q̄sta fides sit boūm ter
re genezaret. vt n̄ plentū tūlalute p̄tētī sunt: s̄ mit
tat ad alias p̄ circuitū ciuitates. CHRY. Neg. n.
simili et p̄ ad domos trahebat t̄ tactu man̄ inq̄
redat: s̄ cū maiori fide eū alliciebat. vñ seq̄: Et obitu
le. ei oēs ma. ba. t̄ roga. eū: t̄ fun. vesti. el' tan. Mu
lier ei q̄ flutū sanguis patiebat: uniuersos hāc sapiē
tiā edocuit: vt s̄. tagēdo simbriā uestimēti r̄pi salua
ren̄. Pater et q̄ tēp̄ quo r̄ps absēs fuit: nō isolū fi
dē eoz nō dissoluit: s̄ cū malore: reddit c̄ virtute oēs
saluati sunt. t̄ iō seq̄: Et qcunqz tetigerūt: salui fci sūt
HIE. Si at scirem̄ qđ i n̄ra ligua resonat geneza
reh itelligerem̄ quo ief̄ p̄ typu apostoloz t̄ nauis
ecclēiā de p̄secutiōis naufragio liberatā trāducatur
ad litt̄: t̄ i trāq̄llissimo portu faciat req̄scē. RA
BA. Genezar ei iterptat̄ or̄ p̄ncipiū. tūc at plena
nobis tribuebat trāq̄llitas: q̄n̄ padin ḡ xpm nobis re
stitut̄ hēditas: ac pine stole iucunditas. HYLA.
Uel alif: Finitis legis tēpoab̄: t̄ ex israel q̄nḡ mis
lib̄ viroz itra ecclēiā collocati: iā credētū popu
l̄ occurrit: iā ip̄e ex lege p̄ fidē salu: reliquos ex suis
firmos egrotosq̄ effterūt oīo: oblatiq̄ simbriias ve
stimentū optinḡ optabat salui p̄ fidē futuri: s̄ vt ex
veste tota simbria: ita ex oīo nro ielū xpo sancti spi
rit̄ grā virt̄ exist̄ q̄ apostolis data: ip̄os quoq̄ tan
q̄ ex eodē co:pe exētūb̄ salutē bis q̄ optinḡ cupiūt
submisstrā. HIE. Uel simbriā uestimēti ei mūnū
mūnū mādātū itellige: qđ q̄ trāsgredī fuit: minūnū
vocabil̄ i regno celou: vel assumptionē corporis per
quā venim̄ ad verbū dei. CHRY. Nos at nō solū

simbriā aut uestimēti chāstī habem̄: sed etiā corp̄
ei: t̄ cōedam̄. Si ḡ q̄ simbriā uestimēti eius tenge
rūt: tātam accepterūt virtutē: multō magis qui totū
ipsum sument.

CAP.XV.

Uinc accesserūt ad eū ab hie
rosolymis scribe t̄ pharisei
dicētel: Quare discipuli tui
trāsgrediūt traditiōes seniorum?
Nō enī lauāt man̄ suas cū panem
māducāt. Ip̄se aut̄ r̄ndens ait illis:
Quare t̄ uos trāsgredimini māda
tū dei ppter traditionē uestrā? Nā
dē dixit: Dō onora patré t̄ matré:
t̄ q̄ maledixerit patri uel matri: mor
te moriaſ. Glos aūt dicitis qcunqz
dixerit patri uel matri mun̄ qđcun
qz ē ex me tibi p̄derit: t̄ nō honorifi
cabit patré suū aut matré suā; t̄ irri
tū fecistis mandatū dei propter tra
ditionem uestrā.

THEO. Domies genezareb̄ t̄ min̄ docti credit̄
s̄ q̄ sapientēs evidēt adueniūt: iuxta illū: Abscēdū
a sapientib̄ t̄ prudētib̄ t̄ reuelasti ea p̄nulis. vñ dī.
Tūc access. ad eū ab hiero. scri. t̄ pha. AVG. de cō.
euā. Ista at cōserit euāgelistā narratōis sue ordinē
dicēs: Tūc accesserūt: vt q̄tū ip̄e trāst̄ idicat rei u
erā cōsequētū ordo fuet. CHRY. Diop̄ h̄ ante
euāgelistā hic tēp̄ designat: vt ondat ieffabile illo
rū neq̄tā nulli cedētē. tūc ei uenerūt q̄n̄ plurima si
gna opatus est: q̄n̄ iſfirmos ex tactu simbrie curau
rat. q̄ at ab hierosolymis venisse dicēt̄ scribe t̄ pha
risei: sciēdū ē q̄ p̄ oēs trib̄ erāt dissemiat̄: s̄ q̄ i me
tropoli habitabat: peiores alii erāt: velut ampliori
fruētes honore: t̄ ma iox̄ supbiaz possidētes. RE
MI. Diab̄ at de causis rep̄bendūt: t̄ q̄ ab hierolo
lymis uenerāt. i. a. loco sancto descederāt: t̄ q̄ senior
es populi t̄ legis doctores erāt: t̄ nō ad oīcēdū: s̄
ad reprobēdēdū dīm uenerāt. Subdis ent̄. Dicētes
q̄re disci. tui trāḡie. tra. senio. HIE. Mōra phari
seoy scribaq̄ stulticia. dei filiū arguit q̄te tradit i
nes hoīm t̄ p̄cepta nō fuet. CHRY. Uide at qua
liter t̄ a sua iterrogatiōe capiūt: Nō ei dicūt: Qua
re trāsgrediūt legē moyſi: sed Traditionē seniorū;
vñ māifestū ē q̄ multa noua iducebat sacerdotes:
q̄uis moyſea dixerit: Nō adiject̄ ad verbū qđ ego
ppono vobis hodie: t̄ nō auferet̄ ab eo: t̄ q̄ op̄oz
tebat eos ab obficiōib̄ liberari. tūc ap̄liorib̄ obf
iciōib̄ se alligabat: timētes ne alijs eoz p̄ncipia
tū auferret̄. terribiliores eē volētes: qz t̄ ip̄i eēt̄ legi
latores. REMI. Que at fuerit traditiōes māifestat
marc̄ cū ait: Pharisei t̄ oēs iudei nū crebro lauēt
man̄ suas: nō māducant panē. vñ t̄ bic discipulos
rep̄bēdit dicētes: Nō ei la. ma. su. cū pa. mandu.
CHRY. Verba ei pp̄betari carnaliū accipiētes qđ
dictū erat: Lauāmū: t̄ mūdi est ote: de cor̄ p̄ soluz

Matthew

Iauādo suabat: et iō statuerat nō nisi lotis māibus māoucādī ēē. **HIE.** **Dan**⁹ at. i. opa nō cōpis: s; aie lauāde sūt vt fiat i illis verbū dei. **CHRY.** **Jō** at discipuli nō lotis māib⁹ māducabat: qz la supēflua despiciebat: ea solū q̄ sūt necessaria attēdetes: t neqz lauari neqz nō lauari p̄ legē habētes: s; vt cōtingebat alterutrū faciētes. **Qui** ei z necessariū cibū cōtēnebat: qualit̄ circa h̄studiū haberet. **REMI.** **Vel** rep̄hēdebat pharisei discipulos dñi nō de ista lauatiōe q̄ cōsuetu more cōgruis z necessariis tēporib⁹ agit: s; de illa supēflua q̄ de supēflutioa traditio ne seniorū fuerat repta. **CHRY.** **A**christ⁹ at nō excusauit: s; cōfessum reaccusauit demōstrās qm̄ eū q̄ magna peccat p̄ suis peccatis alioz solicitiū eē nō oꝝ. **vii** seq̄: **T**e at r̄uidēs ait illis: Quare z vos trans ḡadimini mādatū dei p̄ traditionē vestrā: **Nō** at dicit q̄ b̄i faciūt trāsgredieb̄: vt nō det eis occasiōne calūniē: neqz tū vituperat qd̄ ab apostolis factū ēne approbet eoz traditioe. **N**eqz r̄ursus accusat seniorū: qz sicut iniuriatorē eū repulissēt: s; icrepat eos q̄ aduenerat: tāgēs ēt seniorū q̄ talē traditionē statuerat dices. **HIE.** **L**ū vos p̄ traditionē homi nū p̄cepta dei negligatis: q̄re discipulos meos argu endos creditis q̄ seniorū iusta p̄cipēdūt: vt dei p̄cepta custodiāt: nā de⁹ dixit: Hono. pa. t̄ ma. Honor i scripturis nō tū i salutatiōib⁹ z officiis deferēdis q̄tū i elemosynis ac oblatiōe sentit. **H**onora inq̄t apostol⁹ viduas q̄ vere vidue sūt. hic eī honor donū stelligis. Precepit q̄ dñs vel ibecillitates vel erates vel penitias pentū cōsiderās: vt filij honorarēt z in vite necessariis mīstrādis pētes suos. **CHRY.** **V**o luit at mōstrare q̄ pentes ēent valde honorādi: p̄ b̄ q̄ adiūxit z p̄miū z penā: s; dñs hic p̄miū p̄mittens qd̄ honorātib⁹ rep̄omittit. **S**ee lōgeū sup̄ terram: ponit qd̄ terribili⁹ ē. s. penā: vt z ipos stupefaceret: z alios attraheret. **vii** addit: Et q̄ maledixerit patri vel matri: morte moriat. i quo demōstrat eos morte dignos ēē. **S**i ei q̄ vbo dehonorat parentē morte puniūt: multomagis vos q̄ ope z nō solū dehonorati parētes: s; z alios b̄ doceris. **Q**ui igit neqz vine re debetis: q̄liter meos discipulos ieuas. **Q**uo at dei mādatu trāsgredia: māfestat cum iubdit. **V**los at dicitis: **Quicuqz** dire. pa. x. el. ma. mun⁹ qd̄cūqz est et me. tibi. p̄derit. **HIE.** **P**remissam enī p̄uidētis sumā dei legē volētes scribe phariseiqz subuertere: vt sp̄ietate sub noſe pietatis iduercerēt: docuerunt pessimos filios: vt siqz ea q̄ parētib⁹ offerēda sūt: deo ro luerit vōne q̄ ver⁹ ē p̄: oblatio dñi p̄ponat parētū munerib⁹. **GLO.** **U**t sit sēsus: **Nō** ego offero deo: t̄ mihi z tibi. p̄derit: z iō nō debes sumere. f. res me as i tuos v̄s: sed pati vt deo offerā. **HIE.** **U**lcer te ipi parētes q̄ deo cōsecrata cemebat: ne sacrilegiū crīmē i cūrrerēt: declinātes egestate cōficiēbat: atqz ita siebat vt oblatio liberou sub occasiōe templi z dei i lucra cederet sacerdotū. **GLO.** **U**t sit sensus: **Quicuqz**. i. quisqz vestrū o iuuenies: Dicerit. i. dicere poterit. vel dicet patri vel matri: O pater: mun⁹ qd̄ est deo ex me iam deuotū: Proderit tibi. admirando. quasi dicceret: nō debes sumere: ne sis reus sacris legiū. **U**el potest legi per defectū hoc modo: **Quicuqz** q̄ direrit patri z cetera. subaudi faciet dei mandatum: vel complebit legem: vel erit dignus vita eter-

na. **HIERO** Potest autē z hunc breuiter habere sensum: Cōpellitis inquit filios: vt dicant parentibus suis: Quodcuqz ocnū oblaturus erā deo: iū os consumis cibos: tibi qz prodest o pater z mate: q̄ si diceret: non. **GLO.** **E**t sic propter istas persuasions auaricie vestre: ille iuuenis non honorificabit patrem z matrē. unde sequitur: Et non honorificabit patrē z matrē. quasi diceret: Vos filii ista persona suaſtis: z propter hoc filius postea patrē z matrē non honorificabit: z ita mandatū dei de sufficiātis parentibus fecistiſ isrritum: propter traditio nem vestrā. s. auaricie vestre seruientes. **AVG.** contra aduersariū legis z prophetarū. Euidēter autem hic chālius ostendit z illā esse dei legē quā bereticus blasphemat: z iudeos habere suas traditio nes a libris propheticis z legitimis alienas: quas apostolus appellat prophanas fabulas z viles. **AVG.** cōtra faſtū: Multa etia; nos hic domin⁹ docet: z iudeos a deo suo se nō auertere: z eius mādata non tū se non infringere: verum etia illos a q̄bus infringerentur arguere: z non nisi per mortem ista mandasse. **AVG.** de questi. euangeliſ. **V**el aliter: **M**unis quodcumq; ex me est: tibi proderit id est munis quod offers causa mei: ad te iam pertinebit: quibus verbis significant filii iam sibi non necesse esse parentum pro se oblationem: q̄ ad ea etatem pertinissent: vt possent iam ipsi offere pro se. **In** hac ergo etate constitutos vt possent parentibus suis hoc dicere: cum hoc dicissent negabant pharisei reos esse: si parentibus non prestarent bo rem. **H**ypocrite: bñ p̄phetauit de nobis iſaias dices: **P**opul⁹ hic labijs me honorat: coꝝ aūt corū lōge est a me. **G**ine cā aūt colūtme docenteſ doctrias z mādata homi. **E**t cōocatatis ad se turbis dixit eis: Audite z intelligite. **Nō** qd̄ itrat i os coingnat hominē: sed quod p̄cedit ex ore hoc coinquat hominē. **CHRY.** **M**ōstrauerat dñs q̄ pharisei nō erāt ognī accusare trāsgredieb̄ mādata seniorū: cū deitē destruerēt. **R**urs⁹ at demōstrat h̄ipm z a p̄pota. **vii** dicit: **Hypo.** bñ p̄pheta. de ro. rfa. vi. **p**opu bic la. me honorat: coꝝ at eo. lō. ē a me. **REMI.** **T**h̄ poſcrita dī ſimulatoꝝ: qz aliud ope ſimulat z alid corde gestat. **I**sti ḡ bñ hypocrite dīcūt: qz sub honore dei terrena ſibi lucra accumulate cupiūt. **RAB.** Preuidit at yſaias ſimulationē iudeorū q̄ deo lo pugnarēt ū euāgelium. **E**t iō dixit ex persona oītē **P**opul⁹ hic la. me hono. z c̄. **REMI.** Judeopnan q̄ popul⁹ labijs z ore deo appropiquare z honore eū videbat: qz vni⁹ dei cultū ſe b̄re gloriabat: ſed corde lōge a deo recessit: qz vifis ſignis art⁹ miracoliſ nec diuinitatē ei⁹ cognoscēt: nec eū ſuſcipe voluerūt. **RAB.** **T**ē labijs eū honorabat: qn̄ dicebat: **Z**agr. ſcim⁹ qz verax es. s; coꝝ corū lōge ab eo ſunt iſerunt iſiſiatores et eum caperent in ſermonē

TGLO. *Cel commēdādo exteriorē mūdiciā eum honorabāt: sed dū interiori que vera est carebāt. cor eoꝝ lōge erat a deo: et illis talis honoꝝ inutilis erat vnde sequit: Sine causa aut̄ coluit me: docētes doctrinas et mādata boīm.* **RABA.** *Rō. n. habebūt mercedē cū veris culto: b̄ docētes doctrinas et mādata boīm: t̄cēpt̄ p̄ceptis diuinis. Augmētata ergo accusatōe phariseorū a testimonio pphete: et illis nō emēdatiſ: iā eis nō loquiſed turbis. vnde dicit: Et cōuocatis ad se turbis dixit eis: Audite et intelligite. Quia turbis dogma excelsum et multa philosofia plenum ppositurus erat: nō simpliſ h̄ enūciat sed suscepitibilis facit sermonē. p̄mo quidē et ore et sollicitudine exhibita circa turbas: quod ostēdit euā gelista p̄cēs. Et cōuocatis ad se turbis. Deinde etiā suscepitibilis facit sermonē ex tempe: qz p̄ mortuos susciptatos: post victoriā cōtra phariseos habitam: tūc legem proponit: vt facilius suscipiat. Et non solum simpliciter turbas adiūcauit: sed etiā eos attētiones fecit in hoc q̄ dicit: Audite et intelligite. i. atēdēte et erigantū mente ad hoc audiendū. Nō au tem dixit eis: Nihil est obseruatio escarum: neq; q̄ moyſes male iniunxerat: sed per modū admonitiōnis et consilia rerum ipsarū natura testimonii ac cipiens ait: Non quod intrat in os coinquiat homineſ: sed quod procedit ex ore: hoc coinquiat homineſ. Hieronim⁹ habet cōmunicat. **HIERO.** Verbum cōmunicat proprie scripturariū est: et pro pō sermone n̄ teritur. popul⁹ autē iudeorū cū partē dei se esse iactans: cōmunes cibos vocat quib⁹ omnes vñtūrū homines. verbi gratia: Guillam carnem ostreas: lepores: et istiusmodi animātia que vngulā non findunt: nec rumināt: nec squamosa in pīcib⁹ sunt. Unde et in actib⁹ apostolorū scriptū ē: Quod deus sanctificauit: tu ne cōmune dixeris. Cōmune ergo quod ceteris hominib⁹ patet: et quasi non aperte dei p̄ mundo appellatur. **AVGV.** extra faustum. Testamēto autem veteri non est cōtraria ista sentētia: quia domin⁹ dicit: Non quod intrat in os. in qua apostol⁹ dicit: Omnia mūda mundis: et omnis creatura dei bona est. Si possunt hoc apostolū de ipis dixisse naturis intelligent manichei: ilias autē litteras ppter quasdā p̄figuratōes tempi congruētes: animalia quedā non natura sed significatiōne immūda dixisse. Itaq; verbi gratia: Si de porco et agno requirat vñtu natura mūdu est: quia natura omnis creatura dei bona est: quadā vero si gnificatiōne agnus mūdus: porc⁹ immūd⁹ est: tanq; si stultū et sapientē diceret: vtrūq; hoc verbū natura vocis et litterarū et syllabarū quib⁹ constat etiā mūdum est: significatiōne autē vñu horū verbū quod dicit stultus: immūdū dici potest: non natura sui sed quoniā quoddā immūdū significat. Et fortasse quod est in rerū figuris porc⁹: hoc est in homī genē stult⁹. et tam illud aīal q̄ iste due syllabe qđ or stultus quoddā vñu idēq; significat. Immūdū quippe illud aīal in lege positū est: eo q̄ nō ruminet. nō āt hoc et̄ virtūtē: sed natura est. Sunt aut̄ hoīes qui per hoc aīal significātur immūdi. p̄p̄ virtūtē: nō natura: qui cū libenter audiat verba sapientē: postea de his omnino nō cogitat. Qđ. n. vtile audieris velut ab intestino memoriē: tanq; ad os cogitatiōis recordādi*

dulcedine reuocare. quid aliud est q̄ spirituali rumi nare: quod quid faciūt: illoꝝ aīaliū genere figurat̄. De aut̄ similitudines rex in locutōib⁹ vel obseruatiōnib⁹ figuratis rōnales mētes vtiliter et suavit̄ mo uēt. sed pori pplo mīta talia nō tñ audiēda verum etiā obſuanda p̄cepta sunt. **Ps. ii.** erat quo nō tñ dictis: sed etiā factis. ppberizari oportebat ea q̄ posteriore tpe fuerāt reuelāda: quib⁹ p̄ chāstū atq; in christo reuelatio fidei gentiū onera obſuationi nō sunt imposta: ppherie tñ est auētas cōmēdata. Re q̄ro aut̄ a manicheis: vtrū ista dñi ſuia q̄ dixit: nou inqñari bis q̄ in os eī intrat̄ vera aut falsa fit. Si falsa dicit: cur eā eoz doctor. Adimāt̄ a chāſtō plātam dices: ad expugnandū vñt̄ testamētū obiecit. Si aut̄ vera est: cur aduersus eā credūt se coinqnari. **HIERO.** Opponat aut̄ prudēs lector et dicat: Si qđ intrat in os nō coinqnāt hoīem: q̄re idolothīs nō vescimur. Sciedū igīt̄ q̄ ipi quidē cibi et omnis dei creatura p̄ se mūda fit: sed idoloꝝ et demonū in uocatio ea facit immūda apud eos. s. qui cū cōscia idoli idolothītū māducāt: et scias eoz cū sit infirma polluit: vt apls dicit. **REMI.** Quicq; aut̄ tā te fidei est vt intelligat creatura dei nullo modo vñquinari posse: sanctificē cib⁹ p̄ verbū dei et ordēm: et comedat quicquid vult: ita tamen q̄ hec licentia offendiculū nō fiat infirmis: vt apls dicit.

Tunc accedētes discipuli eī dixērunt ei: Scis quia pharisei audito hoc uerbo scādalizati sunt? At ille respōdēs ait: Omnis plātatio quāz nō plātauit pater me⁹ celestis: eradi cabitur. Finite illos: ceci sunt: et duces cecorū. Ceci aut̄ si ceco ducatū p̄stet: ambo in foueam cadūt.

HIE. Ex uno sermone dñi oīs sup̄stirio obſuatiōni iudaicar fuerat elīsa: qui in cibis sumēdis abominādisq; religionē suā fita arbitrabāt. **CHRY.** Premissa itaq; cum audirent pharisei: nihil cōtra dixerūt illi: quia rebemēter eos cōuicerat: nō redar gēdo solū: sed et dolū illoꝝ p̄palādo: s̄ scādalizati sunt: pharisei. s. nō aut̄ turbe. vnde dicit: Tunc accedentes discipuli eius dixerūt ei: Scis quia pharisei audito hoc vñbo scādalizati sunt. **HIE.** Quia crebro terīt̄ in ecclesiasticis ſcripturis scandalū: breuiter dicendū quid significat: scandalū nos offendiculūz vel ruina et impactōem pedis possim⁹ dicere. Quādo ergo legim⁹: Quicq; scādalizauerit. hoc intellēmus: qui dixit vel facto occasionē ruine dederit.

CHRY. Christ⁹ aurē nō soluit phariseorū scādalū sed magis eos increpauit. vnde sequit: At ille respōdens ait: Omnis plātatio quā nō plātauit p̄ mens celestis eradicabit. Hoc autē manichei de lege dīctū esse dicit: sed cōfūtāt eos que antea dicta sunt. Si. n. de lege dixeris: qual̄ ſup̄ p̄ lege pugnasset dices: Quare trāsgredimini mādatū dei p̄p̄ traditiōne vestrā: Qualr etiā ppheta induxit̄ in mediū. Si etiam dē dicit: Honora patrem et matrem: qua liter hoc quod in lege dictū est nō ē dei plātatio.

HYLA. Dicēs ergo oīm plantatiōem que non a

~~Mattheus~~

patre sit docet traditōem boīm eradicādā: cuius fa
uore legis pcepta trāsgressi sunt. **REMI.** Omnis
etiā falsa doctrina et iugisitiosa obseruatio cuius suis
actoribꝫ pmanere nō pōt. et quia a deo patre nō est
cū eisdē eradicabif. Illa ergo sola pmanebit: que a
deo patre est. **HIERO.** Nunqđ ergo eradicabif et
illa plātatio: de qua apls ait: Igo plātaui: apollo ri
gauit. Sed soluē questio ex eo qđ sequit: Ne incre
mētū dedit. Dicit et ipse: Per agricultura: dei edifica
tio estis. et alibi: Cooperatores dei sum⁹. Si aut̄ coos
patores dei plātare paulo et rigāte apollini: de⁹ cu⁹
opatoribꝫ suis plātare et rigat. Abutūt autē hoc loco
qđ diversas naturas introducūt dicētes: Si plātatio
qua⁹ nō plātauit pater eradicabif: ego quā ille plā
tauit non pōt eradicari. Sed audiāt illud bieremie
Ego vos plātaui vineā verā: quomodo versi estis in
amaritudinē vitiis alienis. Plātauit quidē de⁹ et ne
mo pōt eradicare plātādem eius. Sed qđn ista plā
tatio in volūtate ppxij arbitrii est: null⁹ ali⁹ eā eradi
care poterit: nisi ipa tribuerit assentim⁹. **GLO.** Ut
plātatio ista doctores legis significat cu⁹ lequacibꝫ
suis: qui christū nō habebāt fundamētū. Quare aut̄
sunt eradicādi subdit⁹: Sini. il. Leci sūt et ou. cecoz.
RABA. Leci quidē sūt. i. luce mādatoz dei pri
uati et sunt duces cecoz: quia alios in pcpicū tra
bunt errates et in errore mittētes. vnde subdit: Lec⁹
aut̄ si ceco oucatū pſtet: ambo in foueam cadunt.
HIERO. Hoc etiā est quod apostol⁹ pcepit: De
reticū boīem post pīmā et alterā correcōem deuita
scīs qđ pueris sit huiuscemodi in hūc sensu et sal
uator pcepit doctores pessimos dimittēdos arbitrio
nō. cīs eos difficulter ad veritatem posse trabē.

Respōdēs autē petrus dixit ei:
Edissere nobis parabulā istam. At
ille dixit: Adhuc et uos sine intelle
ctu estis? Non intelligitis qđ omne
quod in os intrat: in uentrē uadit:
et in secessum emittit. Que aut̄ pce
dunt de ore: de corde exēit: et ea co
inquinat hominē. De corde enī exē
unt cogitatōes male: homicidia: ad
ulteria: fornicatōes: furta: falsa te
stimonia: blasphemie. Nec sūt que
coinquinat hominē. Non lotis au
tem manibus manducare non coin
quinat hominē.

REMI. Soluerat tñs pabolice loqui: et idco
petr⁹ cu⁹ audisset: qđ intrat in os nō coinqnat boīe
putauit illū pabolice finis locutū. et iō iterrogauit
et subdit: Respōdēs aut̄ petr⁹ dixit ei: Edisse no. pa.
ista. Et quia ec psona ceteroꝫ b̄ dixerat: iccirco sūt
cu⁹ alijs a dñō repbēsū est. vnde lequit: At il. dixit:
Adhuc et vos s. intel. esti? **HIERO.** Conipit aut̄
a dñō quare pabolice dictū puter: qđ pspicue locu
tus est. Et quo aīaduertim⁹ vitiōsum esse auditore
qui non obscura manifeste aut̄ manifeste dicta ob

scure velit intelligere. **CHRY.** Uel ideo dñs iſcip
pat eu: quia nō erat ex icertitudine quod quererat:
sed ex scādalo quo scādalizat⁹ erat. Lurbe. n. nō iſcip
lecerat quod dictum erat: Discipuli aut̄ scādalizati
fuerat. vnde a principio qđi p phariseis interrogare ve
lebat. sed quia audierat eu magna dicētē omis plā
tatio et c. rep̄ssi fuerūt. Sed petr⁹ qđ rbiqđ fertis erat
ita filet: quē domin⁹ increpat: et increpatiō rōnem
addidit dices: Nō intelligitis qđ om. quod in os in
trat in ven. va. et in seces. emittit. **HIERO.** Et hac
sentētia quidā calūnians ḡ oīs phylīcē disputatio
nis ignar⁹: putet omnes cibos in ventrē ire: et in se
cessum digeri: cum statim infuse esce p art⁹ et venas
ac medullas: neruosqđ fundant. Sed sciendū qđ te
muis hūor et liquēs esca cu⁹ i venis et artub⁹ choco
suerit: et digesta p occultos meat⁹ corporis quos grā
poros vocat: ad inferiora dilabit: et in secessu vacat.
AVG. de vera religiōe: Alimēta carni corrupta
i. amitteria formā suā in mēbroꝫ fabricā migrat: et
corrupta reficiunt in alia formā p cōueniētia traile
tia: et p vitalē motū dijudicāt quodāmodo: ut et os
in structurā hui⁹ pulchri visibilis que apta sur affi
māt: nō apta vero p cōgruos meat⁹ abieciat: quocū
aliud feculēt: sūmū reddit̄ terre ad alias formās affi
mēdas: aliud p totū corp⁹ exp̄balat: aliud toti⁹ aliis
latētis nervos accipit: et inchoat̄ in plēm. **CHRY.**
Cum aut̄ hoc dñs dicit: adhuc discipulis finitā
cam infirmitatē respōdet. dicit. n. qđi cib⁹ nō man
sed egredit: qđuis tñi maneret: nō faceret immādū:
sed nondū hec audire poterāt. ppter hoc autem et
moyses p tātū temp⁹ dicit esse immādos: quātū cī
bus iūt̄ manet. In vespe. n. iuber lauari et mādū et
quasi temp⁹ digestōis et egestōis dīmetis. **AVG.**
quito de trini. Duo aut̄ quedā homis ora dñs com
plex⁹ est: vñū corporis: aliud cordis. nam cu⁹ dicit: Qđ
qd̄ in os intrat et c. apt. sūmū demōstravit os cogit
at in eo qđ sequit̄: os cordis osidit dices. Que aut̄
pce. de ore: de cor. ex. et ea coinq̄. boīem. **CHRY.**
Que. n. cordis sunt: int̄ in homie manēt: et etiam
quināt nō manēta solū: immo tūc magis cu⁹ etiā
vnde subiūxit: De corde. n. erēt̄ cogitationes male
quas pīmo ponit: quia hoc erat iudaicū etiā qđ
ei infidiabat. **HIERO.** Principale igfāe nō in
platōne in cerebro est: sed iuxta cb̄ristū in corde: et
arguedi sunt ex hac sinā: qui cogitatōes a diabolo
immitti putat: et nō ex pīpa nasci volūtate. Diabol⁹
adito: esse et incētoꝫ malarū cogitationū pōt: au
ctor⁹ esse nō pōt. Si autē semp in infidē posse lenē
cognitionū iñrāz sc̄i tillā suis somitibꝫ inflāmant
rit: nō debem⁹ opinari eum quoḡ occulta cordis nī
mari: sed ex corporis habitu et gestibꝫ estimare qđ er
sem⁹ intrīsec⁹. verbi grā: Si pulchra multe noī ce
bro yiderit in picere: intelligit cor ab oculis vulnō
ratū. **GLO.** Ex cogitatōibꝫ aut̄ malis pueniunt et
mala facta et mala verba: qui lege phibēt. vñ subiū
Domicidia. que phibēt illo legis pcepto: Non occi
des. Adulteria: fornicatōes. qđ intelligūt phibēt illo
pcepto. Nō mechaber. Furta. qđ phibēt illo pcepto
Nō furū facies. Falsa testimonia. 3 illud peccat⁹
Non dices aduersus primū tuū falso testimonia
Blasphemie. ptra illud pceptū: Nō assumas nōmē
dei inuianū. **REMI.** Nominatis aut̄ virtus qđ dñs

na lege phibens pulchre dñs subiungit: Nec sūt que
coincidunt hoīem. i. immūdū et impurū reddunt.
GLO. Et quia hīoī verba dñi ex phariseoz neq;
cia occasioēz sumperāt: qui traditiōes suas diuinis
peceptis p̄ferebat: cōsequēter cōcludit incōueniētā
traditōis p̄missē dices: Nō lo. aut mani. mādu. nō
coinc. hoīem. **CHRY.** Non aut dixit escas in lege
phibitas manducare non coinciat hoīem: vt nō
possent illi cōtradicere: sed cōcludit de illo de quo
disputatio erat.

Et egressus inde iesus secessit in
ptes tyri et sidonis. **E**t ecce mulier
chananea a finibz illis egressa clama
uit dices ei: Miserere mei domine
fili dauid filia mea male a demonio
nexas. Qui nō respōdit ei uerbum.
Et accedētes discipuli ei: rogarat
eum dicetēs: Dimitte eam: quia cla
mat post nos. Ipse aut respōdet ait:
Non sum missus nisi ad oues q̄ pe
rierāt dominus israel. At illa uenit et
adorauit eum dices: Domine adiu
ua me. Qui respōdet ait: Non est
bonū sumere panē filiorū: et mittere
canibz. At illa dixit: Etia domine.
Nā et catelli edūt de micis q̄ cadūt
de mēsa dñorū suorū. Tūc respōdet
iesus: ait illi: O mulier magna est fi
des tua: fiat tibi sicut uis. **E**t sana
ta est filia eius ex illa hora.

HIERO. Scribis et phariseis et calūniatoribz de
relictis: trāsgredit in ptes tyri et sidonis: vt tyrios si
doniosq; curaret: et ideo dicit: Et egressus inde ies
secessit in ptes tyri et sidonis. **REMI.** Tyr et sidō
ciuitates fuere gentiliū. nam tyr "metropolis fuerat
chananeorū: sidon terminus chananeorū respiciēs ad
aquinaz. **CHRY.** Considerādi aut q̄ qm ab esca
rum obseruatōe iudeos eripuit: tūc et gētibz ianuaz
aperuit: sicut et petr p̄ius in visiōe iussus est hanc le
gen soluere: post ad cornelium mittit. Siquis aut
querat: cum discipulis suis dixerit: In viam gētiū
ne abieritis: qualis ambulat viam? Primum quidē di
cēmus: quia nō erat obnorū p̄cepto quod discipulis
dederat. Secundo aut: quia neq; vt p̄dicatur abiit.
vnde et marc dicit: Quoniam occultauit seipsum.
REMI. Iuit aut ut tyrios sidoniosq; curaret: sive
et hui mulier filia liberaret a demonio: quatenus
p eius fidē scribarū et phariseoz nequiciā zēnarū,
de qua quidē muliere subdit: et ecce mulier chan
anea a finibz illis egressa. **CHRY.** Dicit aut euāgeli
sta eam chananeā: vt ostendat virtutē p̄tie christi
chananei. n. qui expulsi fuerāt: vt nō puererēt ius
deos: bi iudeis apparuerūt prudētores: vt exirent a

terminis suis et accederēt ad christū. Cum aut būli
ter accessisset: nihil aliud q̄ miām poposcit. vnde se
quit: Clamauit dices e: Miserere mei dñe fili dauid
GLO. Magna fides chananee hic notaſ: deum
credit ubi dñm vocat: hoīem ubi dicit filius dauid.
Nihil ex merito postulat: sed solā miām dei efflagi
tat dicens: Miserere. Nec dicit: Miserere filie: sed
Miserere mei: quia dolor filie dolor est matr. et vt
magis eum ad cōcessiōem meueat: totū ei dolorez
enarrat. vnde sequit: filia mea ma. a demō. rexat.
In quo vulnera medico detegit: et magnitudinem
et qualitatē morbi. magnitudinē cū dicit: Dale re
xatur. qualitatē cui dicit: A demonio **ORIGE.**
in home. Vnde aut prudētā feminine: nō uult ad ho
mines seductores: nō quesuit iniāes ligaturas: sed
omēs relinquēs diaboli cultū venit ad dñm. Non
peruult iacobū: nō rogat iohānē: nō accessit ad petr
fascipit in se penitētē patrocinii: et sola occurrit ad
dñm. Sed vide in exētu negocii petit: et lamētū su
um p̄ducit in clamorē: et amator hoīm de nō rīdē
verbū. vnde sequit: Qui non rīdet ei verbū. **HIE.**
Nō aut de supbia pharisaica: nec de scribarū supci
lio: sed ne ipse sentētē sue cōtrari⁹ videref p quā uis
serat: In viam gentiū ne abieritis. n. occasi
onē calūniātibz dare: pfectāq; salutē passiōis resur
rectōis tempī referiabat. **GLO.** Differēdo etiā et
nō respōdēdo patientiā mulieris et pteueratiā nobis
ōndit. Ideo etiā nō rīdet vt discipuli p ea rogarēt:
ōndens p hoc necessariās eē p̄ces sanctoz ad aliqd
impetrāndū. vnde sequit: Et accet. disci. ei: roga. eu.
dīce. Dīmit. eā: quia cla. post nos. **HIERO.** Pisci
puli adhuc illo tempē mysteria dñi nesciētē l'mia
moti: rogarat p chananea muliere: vel importunit
ate ei: carere cupiētē. **AVGV.** de cō. euā. Affert
aut aliquā repugnantie questōem q̄ marci ī domo
dicit fuisse dñm cum ad illū venit ml̄r. p filia sua ro
gās. Matthe aut posset intelligi de domo tacuisse
et candētē rem memorasse. Sed qm dicit discipu
los dñō ita suggestisse: Dīmitte illaz: qm clamat p
nos: nihil videt aliud significare: q̄s post ambulātēz
dñm: mulierē istā dep̄catoriā vocē misisse. Intelli
gēdū est ergo dirisse quidē marci q̄ intrauerit ubi
erat iesus cū eū p̄diriſſet fuisse in domo. Q̄z q̄ mat
the ait: Non rīdet ei verbū: dedit agnoscē q̄ tacue
rūt ambo: et in eo filetō egressum fuisse iesuz de do
mo illa: atq; ita cetera cōtexūt que iā ī nullo disco
dant. **CHRY.** Estimo aut et discipulos ad calamī
tate mulieris eē tristatos: sed tñ nō sunt aūsi dicere
da ei hāc grām: sed Dīmitte eā. sicut nos cū volum⁹
alicui p̄suadē. Multoties dñia dicim⁹. Ipse aut rī
dēs ait: Nō sum mis. ni. ad oues q̄ pie. dom' israel.
HIE. Nō aut h̄ dicit: qm ad gētes missus fit: sed q̄
pmū ad isrl̄ miss⁹ ē vt ill̄ ſt recipiētibz euāgeliū: iusta
fiēt ad gētes trāsmigratio **REMI.** Spāl̄ etiā mis
sus ē ad salutē iudeoz: vt etiā corpali p̄tia eos do
ceret. **HIE.** Signāter aut dixit: Id oues pditas do
m' isrl̄: et etiā ex h̄ loco erroneā ouē de alia pab
la intelligam. **CHRY.** in bo. Sed qz ml̄r vidiſt nī
bil posse apostolos: iniāre cūdā facta est. ante enīz
neq; in aspectū venire audebat. vñ dictū ē: Clamat
post nos. Quādo aut videbat et angustiata recedēt
tūc. ppi? venit. vnde sequit: At il. ve, et adorauit eum

~~Matthew~~

HIERO. Nota q̄ ista chananitidis pseuerâter
pnim filii dauid: deide dñm vocat: t ad extremū
dei adorauit. **CHRY.** Ideoq; nō dirit: Roga vel
dep̄care dei: sed dñe adiuua me. Quāto ergo magl
mulier multiplicabat supplicatōem: tāto t ipē ml̄
tiplicabat negatiōem. t nō adhuc iudeos oues vot
eat sed filios: illā autē canē vnde sequit̄: Qui respō.
ait: Non est bo. sume pa. fili. t da. canibus. **GLO.**
Siliū sūt iudei generati t nutriti sub cultu yni? dei
p legē. Panis ē euāgeliū miracula t alia q̄ ad salu
tē nrāy ptinēt. nō est ergo cōueniens vt a filiis ause
ranc t den̄ gentib; q̄ lunt canes: donec iudei repu
diēt. **RAB A.** Canes autē gētiles pp̄ter idolatriaz
dicunt: qui elui sanguinis dediti t cadauerib; mor
tuoz: vertunt in rabie. **CHRY.** Vide autē mulieris
prudētiā: qualr neq̄ stradicc aula est neq̄ tristata
in alioz laudib;: neq̄ molestata in ppo vitio. vñ
sequit̄: At illa dir. Etīa do. nam t catel. edūt de mi.
que ca. de mē. do. suoz. Ile dirit: Nō est bonū. hec
autē: Utq̄ dñe. Ipē iudeos filios vocat: hec autē do.
minos. ipē canē nosiauit: hec autē t op̄ canis adiec:
ac si dicat: Si canis sum: nō sum aliena. canem me
dicas: ergo nutri me vt canē: nō possum relinquerē
mēsam dñi mei. **HIERO.** Adira autē hui? mulier
fides patiētia t humilitas pdicat: fides q̄ credebat
sanari posse filiā suā: patiētia qua totiē cōtēpta in
pcib; pseuerat: humilitas q̄ se nō canib; sed catulis
cōpat. Scio me inquit filioz panē non mereri: nec
integros cape posse cibos: nec sedē posse cū p̄: sed
cōtēta sum reliq̄is catuloz: vt p humilitatē micarū
ad panis st̄egri veniā magnitudinē. **CHRY.** Pro
pter h̄ autē christ? tardabat. psciebat. n. eā h̄ dicturaz
nec occultare volebat tantā mulieris virtutē. vñ se
quid: Tūc r̄ndes iesus ait illi: Q ml̄ magna est fides
tua: fiat tibi sicut vis. Ac si dicat: Fides tua maiora
bis audire p̄t: vñz interim fiat tibi sicut vis. Vide
qualr nō paꝝ t hecm̄ intulit in filie medicinā. pp
hoc. n. neq̄ christ? dixit: Sana sit filia tha: sed Ma
gna est fides tua: fiat tibi sicut vis. et discas qm̄ sim
pl̄ loquebas t nō adulatōis: sed multe fidei erant
vba ipsi?. Nec autē christi vox filis est illi voci q̄ dixit
Fiat firmamētū: t factū est. vñ seq̄: Et sana. ē fi. ei?
ex illa hora. Intēde autē qualr apl̄is n̄ impetratib;
impetrat ip̄a: tam magnū qđ est instātia orōis. Etei
p nostris noris a nobis vult magis rogari q̄ ab as
lijs p nobis. **REMI.** Dis etīa verbis daf nobis ex
emplū catheciādi t baptizādi pueros: qm̄ h̄ nō ait
Salua filiā meā: aut Adiuua eā: sed D̄serere mei:
t adiuua me. Dic etēni descēdit cōsuetudo i ecclia
vt fideles p suis p̄uulis fidē deo pmittāt: qm̄ ipi nō
sunt tāte etatis t rōis: vt p se fide deo. pmittere va
leat: q̄ten? sicut fide isti? mulieris sanata est filia ei?
ita t fide viroz catholicoz p̄tā p̄uulis relaxet. Al
legorice autē hec ml̄ sanctā eccliaz significat de gē
tib; cōgregatā. Per hoc. n. q̄ dñs relictis scribis et
phariseie venit in p̄tes tyri t sidonis p̄figurabat: qz
relictur? er. it iudeos: t trāstir? ad gētes. Est autē h̄
ml̄ egressa a finib; suis: qm̄ ecclia sancta recessit a
p̄tinis arborib; t vitijs. **HIERO.** Filia autē ecclie
puto aīas esse credētiū: q̄ male a demonio verabāt
ignorātes creatorē: t adorātes lapidē. **REMI.** Si
hos autē dñs appellat p̄iarchas t p̄phas illi? p̄pis.

Per mēsam designat sacra scriptura: p micas vero
mūma p̄cepta vel interna mysteria quib⁹ sancta ec-
clesia pascit: p crustas vero carnalia p̄cepta q̄ uidei
obseruāt. **D**icē aut̄ sub mensa comedī dicūt: q̄ ec-
clesia humilis se submittit ad implēda diuina p̄cep-
ta. **RABA.** Nō autē crustas sed micas de pane
pueroꝝ edūt catelli: q̄ cōuersi ad fidē qui erant ob-
specti in gētib⁹: nō lre supficiē in lēpturis: sed spini
talē sensum quo in bonis actib⁹ p̄ficere valeat ing-
runt. **HIE.** Mira aut̄ rex uersio isrl: quōdā fili
nos canes: p diuersitate fidei ordo noim cōmutat
De illis postea dicūt: circūcederūt me canes multi
nos audiuim⁹ cū muliere: **F**ides tua te saluā fecit.
RABA. Que merito magna dicūt: q̄cuz gentes
nec lege fuerit imbuīt: nec vocibus pp̄buz i gruce
ad p̄dicatōm mor aploꝝ in auditn atris obedierūt
ideoq̄ salutē impertrare meruerūt. Ulex si ad pinas
ecclie rogātis lachrymas dñs salutē aie differt dare
nō est desperādū vel a petēdo cessandū: sed maḡ p̄
cib⁹ insistendū. **AVG.** de q̄.euā. q̄ t puer cētū
nis: t filiā chananee mulieris nō venies ad domos
eoz sanat: significat gētes a quas nō venit saluas so-
re p̄ verbū sūi q̄ rogātib⁹ filii sanat. Et intelligēda
est p̄sona ecclie: que fibi est t mīz t filii: nā sāni oēs
quid⁹. At ecclia mīz dī: singuli autē idē ipi filii ap-
pellat. **HYLA.** Uel hec ml̄r p̄selitor formā p̄ser:
fines uoi egredit̄: t et gētib⁹. Un pp̄li alter⁹ nomē
excedēs: que p̄ filia videlz gētiū plebe vñatu immi-
doꝝ spirituiū occupata orat: q̄ vñm cognouit et le-
ge: dauid filiū nūcupat. **RABA.** Tē siq̄s cōliz
habet alicui⁹ vñtis sorde polluta: filiaz habet male a
demonio veratā. Tē siq̄s bona q̄ gesit p̄tōz pelle
sedauit: filiā habet immūdi spūs furios agitat: iōg
neceſſe est vt ad p̄ces lachrymasq̄ cōfugiat: fanco
ruq̄ intercessiones t auxilia querat.
CEt cū transisset inde iesus: uenit
sec⁹ mare galilee: t ascēdēs in móte
sedebat ibi. Et accesserūt ad cū tur-
be multe: hñites secū mutos: cecos:
claudos: debiles: t alios multos: t
piecerūt eos ad pedes ei⁹: t curauit
eos: ita ut turbe mirarēt uidētes mu-
tos loq̄ntes: claudos abulātes: ccoſ
uidētes: t magnificabant dēū isrl.
HIE. Sanata chananee filia: reuertit dñs ad in-
dea. vnde dicit: Et cū tran. inde iesus: uenit sec⁹ ma-
galilee. **REMI.** Hoc mare diuersis vocabulis ap-
pellat. Dicit. n.mare galilee: pp̄ galileā adiacētē
mare tyberiadis: pp̄ tyberiadē ciuitatē. Secur: Et
ascēdēs in móte sedebat ibi. **CHRY.** Osiderādū
aut̄ q̄ aliqui dñs circuit et sanet infirmos: aliqui au-
sedet expectas eos: t ideo cōueniēter hic sic subdit
Et accesserūt ad eū turbe multe: hñites secū mutos:
claudos: cecos: debiles: t alios multos. **HIE.** In
eo loco vbi latin⁹ interpres trāstulit debiles: i grec
sc̄ptū ē Mācos: qđ nō debilitatis generale: hyu
ifirmatiū nomē ē: vt quō claud⁹ or̄ q̄ pede claudi-
cat eno: sic mācus appelleſ q̄ vñā manu debile b̄.

TCHRYS. **D**icit autem in duobus fidē suā demonstrabat: et in alcededo mōtē. **E**t in hoc quia estimabat se nō illo alio indigere: nisi ut pīcerent ad pedes iesu: neq; ēt adhuc tangit fimbriā vestimenti: sed ad altiorē fidē ascēdit. **Vnde dicit:** **E**t pīc. eos ad pī. eius. **E**t mulieris quidē filiā cū multa tarditate curauit: ut ei² virtutem ostenderet. **H**is autē nō quia meliores erāt: sed ut infidelium iudeorū ora obstrueret: cōfessum saluatiōnem pībet. **Vnde sequit:** **E**t curauit omēs. **M**ultitudo autē eōrum qui curabārē et facilitas sanatiōis eos in stupore mittebat. **Vnde sequitur:** **I**ta ut tur. mira. vi. mu loquētes. **HIERO.** **D**e debilitibꝫ tacuit: qd de cōtrario dicere vno verbo nō habet. **RABA.** **M**ystice autē cū filia chanaanē pīfigurasset salutem gentiū: emis in iudeā: quia cū plenitudo gētū ita uerit: tūc omnis isrl̄ salu²erit. **GLO.** **M**are autem iuxta quod venit iesus turbida hui² seculi volumia significat: quod est galilee: cum homines a virtutis ad virtutes trāsmigrat. **HIERO.** **A**scēdit autē in mōtem: et quasi auis teneros fet² puocet ad volandū. **RABA.** **U**lt. s. auditores suos erigat ad superna et celestia meditāda. **S**edebatq; ibi: ut demōstrareret nō nisi in celestibꝫ requiē esse querendā. **E**o autem sedēte in mōte. i. in celoꝫ arce accēdit turbe fideliū deuota mēte illi appropinquātes: ducētes secū mūtos et cecos: eosq; ad pedes iesu pīciūt: quia peccata cōsūtētes ipi soli curādos subiēcūt quos ita curat ut turbe mirentur et magnificēt deū isrl̄: quia fideles quādo viderit eos qui spiritalē egrotauerat: diuersi opibꝫ vitūtū ditatos laudē deo decantāt. **GLO.** **M**uti autē sunt qui nō laudāt deū: ceci qui nō intelīgunt viam vite: surdi qui nō obtemperāt: claudi pī deuia boni operis nō recte euntēs: debibiles sunt: qui infirmi sunt in bonis opibus.

Iesus autē cōuocatis discipulis suis dixit: **W**isereor turbe: quia tri duo iam pīseuerāt meū: et nō habēt quod māducēt. **E**t dīmittēre eos ieiunos nolo: ne deficiāt in via. **E**t dīcūt ei discipuli: **V**nde ergo nobis in deserto panes tātos: ut saturētur turbā tantā? **E**t ait illi iesus: **Q**uot panes habetis? **A**lt illi dixerūt septē et paucos pīsciculos. **E**t pīcepit turbe: ut discubēret sup terrā. **E**t accipīt septē panes et pīscēs: et gratias agens fregit et dedit discipulis: et discipuli dederūt populo: et comedēt et oēs saturati sunt. **E**t qd supfuit de fragmētis tulērūt septē sportas plenas. **E**rāt autē qd māducāuerāt qd tuor milia hoīz: extra pīulos et mulieres.

THIERO. **P**rius christus infirmorū debilitates abstulerat: postea vero sanatis offerte cibos. **C**ōuo²cat quoq; discipulos suos: et quod factur² ē loctur vñ or: **I**cūt cōuo. disci. su. di. **W**isere. turbe. **N**oc aut facit ut in grīs exemplū tribuat: cū minoribus atq; discipulis cōmunicādi familiā: vel ex cōfabula tōne intelligāt signi magnitudine. **T**CHRYS. **T**urbe. n. cū ad sanatōem venissent: nō audēbat petere panes. vñ ipē amato: hoīm et oīm curā gerēs: etiaꝫ nō perētibꝫ dat. pp qd dicit: **W**isereor turbe. **N**e āt dicat: qm̄ veniētes viatici portauerat dicit: **Q**uia triduo iam pīse. meū: et nō brīt qd māducēt. **E**t si. n. qm̄ venerūt cibos habuerūt: tūc sumptū iā erāt. et ppter h̄ nō in pīna aut secūda die h̄ fecit: sed i tertia qm̄ iam omīa sunt sumpta: et pīs ipi in necessitate cōstituti: cū ampliori desiderio suscipēt qd siebat. **M**ōstrat autē qd de lōge venerāt: et nihil eis reliquū fuerat: in h̄ qd dicit: **E**t dīmit. eos iei. no. ne defi. in via. **L**ū aut nolit eos ieiunos dīmittē: iō tñ nō statī signū facit: ut ex hac interrogatōe et nīhōe attētōres discipulos faciat: et fidē suā ostendat dicētes: **F**ac panes. **E**t qm̄ quis christus plurima fecerit ut miraculi pīs facti recordarēt: qd fecit eos ministros: et pīti sunt cōphirios: adhuc tūc impfecti dispositi erāt. qd pī pī h̄ qd sequit: **E**t dīc. ei. disci. **V**nde ḡ no. in defro pa. tan. et satu. tur. tātā. **I**pī quidē infirma cogitātōne h̄ dixerūt: pī hoc tñ miraculū futūrū insuspīcible faciētes: ne aliq. n. suspicaret qd ab aliquo pīpī quo castello accepti sunt cibi: ppter hoc miraculū istud in solitudine fit multū a castellis distāte. **I**pī aut christus et discipulox erigat mēte: eos interrogat et et modo interrogatōis eos cōmemoret illoꝫ qd pīs facta sunt. vñ sequit. **E**t ait il. **Q**uot pa. habe. **A**t illi dire. sep. et pīscī paucos. **N**ō aut addūt. **S**ed hec qd inter tātos: sicut antea dixerāt: iam. n. paulati pīserāt: tñ nō totū apphēdat ab eis. **A**dmirare autē in aplis vitatis amore: qualī ipī scribētes nō occītat suos etiā magnos defectū. nō. n. ē quātālibet accusatio: pīz ante tali signo factō cōfēstī obliuisci. **A**dmirare autē et aliā sapiētā eoz qualī rētē supabāt: nō mīlītā mēse curā faciētes. **I**n eremo. n. extītes: et pītres dies ibi morātes: solū septē panes ibi habēant. **A**lia vñ sīlī pīrībꝫ fecit. etenī recūbē eos fecit in ira et in manibꝫ discipulox cresēt panes. vñ seq̄: **E**t pīc. tur. et disci. su. terā. **HIE.** **D**e h̄ aut supīa dīrim² et eades repetēt oīcīsī est: tñ in his qd discrepāt immōremur. **T**CHRYS. **F**inis autē vtrīnq; miraculi nō filis est. **Seq̄:** **E**t qd supfū. de frag. tu. sep. spor. ple. **E**rāt autē qd mādu. qm̄. mi. ho. er. pīu. et mulies. **Q**uare autē minores fuerint reliqie in h̄ miraculo qd in pīno tñ nō totū fuerit qd comedērūt: **A**ut igīs h̄ est: qd sporta cōphiris maiores erāt: aut ex diuersitate remē oīrē illi² et h̄ miraculi: et pī h̄ tūc qdē fecit cōphirios reōliquiārū nīero eqles discipulū: nūc āt sportas pāibꝫ eqles. **REMI.** **I**n hac autē euāgelica lectōne cōfide rāda ē in christo opatio diuinitatē et hūanitatē. pī h̄. n. qd turbis misereō: ostendit se hūane fragilitatis affe ctōem h̄rē. **I**n eo vñ qd panes mītriplicauit: et tunī bas pascit: ostendit diuinitatē opatio. Desirūt ergo h̄ eroꝫ. **E**utycetis qui in christo dicebat vñā nām. **AVG.** dō. euā. **S**ane vt ab re ē admonēt h̄ miratō qd si aliq. euāgelista h̄ dīxīset: cōtrari ceteri putaret.

~~Mattheus~~

Sed q̄ illi q̄ miraculū de septē pāibus narrauerūt nec illud de q̄nq̄ tacerūt nemine mouet: et vtrūq; factū hoīes intelligūt. Hoc ideo dixim⁹: vt sic ibi si mile rep̄f factū a dñō qđ in aliquo altē euāgelistē ita repugnare videatur: vt oī solui nō possit: nibil aliud intelligat̄ vtrūq; factum eē: et aliud ab alio cōmemoratū. GLO. Notādū aut̄ q̄ p̄is dñs auſ fert debilitates et poslea cibat: q̄ p̄is sunt remouēda p̄cā: et postea aīa verbis dei nutriēda. HYLA. Sicut aut̄ illa turba quā p̄is pauit iudaice creden‐tiū cōuenit plebi: ita hec populo ſp̄at̄. q̄ vō q̄tuor milia viroū cōgregant̄: multitudiō innumerabiliū et q̄tuor orbis p̄ib⁹ intelligit̄. HIERO. Ibi etiā nō sunt q̄nq̄ milia: sed q̄tuor milia: qui numerus ſemp in laudib⁹ ponit̄. et q̄drāgul⁹ lapis nō flu‐cuat: nō ē instabilis. et ob hāc cām etiā euāngelia in hoc numero conſecrata ſunt. In ſupiori ḡ ſigno q̄, pp̄in qui erāt: et vicini quiq; ſentiu: nō ip̄e domi‐nus eoꝝ recordat̄ ſed dīcipuli. Dic aut̄ ip̄e dñs mi‐ſereri ſe dicit eoz: quia triduo iam pſeueraunt ſu eo q̄, f. patr: filio: ſp̄uic⁹ ſancto credebat̄. HYLA. Ul q̄ omne paſſiōis dñice ſps cū dñō agut: nūc q̄ ven‐turi ad baptiſmu confitē ſe dēcretere in paſſiōe ac re‐ſurrectōe ei⁹: ſine q̄r toto paſſiōis dñice tpe ieūnijs dñō qđā cōpaſſiōis ſocietate iūgū. RABA. Ul b̄ dī: q̄r in toto ſeculo tertiu ſps eſt quo grā daē: p̄ mū ante legē: ſecūdū ſub lege: tertiu ſub grā: q̄rtu: ē in celo ad qđ tendē ſeficiū in via. REMI. Ul q̄r p̄cā cōmīſſa p̄ p̄niām corigētes: cogitatōe: locutōe: cōuerſiū ad dñi. Has turbas noluit dñs dimit‐tere ieūnijs ne deficerēt in via: q̄r p̄cōrē ſp̄niām cōuerſi in curſu labēti ſculi peut: ſi abſq; ſacré do‐ctrine pabulo dimitt̄. GLO. Septē panes ſunt ſc̄ptura noui testamēti: in quo grā ſp̄uſſan: cti reue‐lat̄ et daē: neq; ſunt ordeacei et ſupra: q̄r nō hic vt i lege vitale alimēti: ſiguris quaſi tenaciflora palea tegit. hic nō duo piſces: vt i lege duo iūgebāt. ſ. rex et ſacerdotes: ſed pauci. i. ſancti noui testamēti: q̄ de flūctib⁹ ſeculi erupti et ſuſtinēt turbulēti mare: et ex‐emplo ſuo nos reficiūt: ne in vita deficiām⁹. HY‐LA. Turbe aut̄ terra reciūt̄. null. n. legis opib⁹ fu‐erāt ante ſubſtrate: ſed p̄cōrō et corpū ſuox inhebāt GLO. Uel ibi ſup fenū: vt dēſideria carnis ſp̄māt̄ bic ſup terrā: ibi et ip̄e mūd⁹ relinq̄ p̄cipit̄: vel mōs in quo dñs reficit eſt altitudo christi. ibi ḡ fenū ſup terrā: q̄r ibi eſt celitudo christi: pp̄ carnalē carnali ſpe et dēſiderio tegit. hic remota oī cupiditate car‐nali cōuiuas noui testamēti ſpe p̄manētes ſolidas‐tas cōtinet: ibi quinq; milia q̄ carnalē q̄nq; ſeſib⁹ ſubdi: hic q̄tuor pp̄ q̄tuor v̄tutes q̄b⁹ ſpiritalr mu‐niū ſēpanitiā: prudētiā: fortitudinē: et iūſtiā. q̄rnz p̄ma eſt cognitio rex appetēdaz et vitādariū: ſecūda refrenario cupiditatib⁹ ab his q̄ tp̄alr delectat̄: etiā firmitas et moleſta ſeculi: q̄rta q̄ p̄ oēs diffundit̄: di‐leccio dei et p̄mī: et ibi et hic mulieres et p̄nuli exce‐pti ſunt: q̄r in veteri et nouo testamēto nō admittūtur ad dñm q̄ nō pdurāt occurre in vīz pfectū: l̄fir‐mitate viriū: vel levitate mētiā. Ultraq; reſectio in mōte celebraſta eſt: q̄r vtrūq; testamēti ſc̄ptura et altitudinē celeſtiū p̄ceptoz mādat et p̄miū. Ultraq; altitudinē christi p̄dīcat̄: altiora mysteria que nō ca‐pit cois turba: ap̄lī ſufferūt et implēt. ſ. pfectoz cor‐

da ſeptiformis ſp̄is grā ad intelligēdū illuſtrata: ſpo‐te iūco et folijs palmyr ſolēt̄ ſterti: et ſignificat ſc̄os qui radicē cordis in ip̄o fonte vite collocat̄: ne ar‐ſcant: vt iūcū in aqua: et palmam eterne retribu‐onis in corde retinet.

C.A.XVI.

E T dimiſſa turba ascēdit in nauiculam et uenit in fines magedan: Et acceſſerūt ad eum pharisei et ſaducei tentantes: et rogaueſt eum ut ſignum de ce‐lo oſtenderet eis. At ille respōdens ait illis: Facto uespere dicitis: ſere num erit: rubicundū eſt eni celum. Et mane hodie tēpeſtas: rutlat. n. triste celum. Faciez ergo celi diſtri‐care noſtis: ſigna autē temporū nō potestis. Generatio mala et adulte‐ra ſignū querit: et ſignum non dabi‐tur ei niſi ſignū ione propheſe. Et relictis illis abiit.

CHRY. Sicut poſt miraculū quinq; panū oī minus turbas dimiſit: ita et nūc. nec autē pedes re‐cedit: ſed nauigio ne turba eum ſequat̄. vnde dicit Et dimiſſa turba ascēdit in nauiculā: et uenit in fines magedan. AVG. de con. euan. Marc⁹ aut̄ dicit q̄ in dalmanutha nec eſt dubitandum eundem locum eſte ſub vtrūq; nomie. Nam pleriq; codice nō habet etiā ſin marcu niſi magedan. RABA. Et autē mageda regio cōtra gerasā: et inter pau‐poma vel nūcia: et ſignificat horū de quo dicitur: Portus cōclusiū: ſoris ſignat̄: in quo c̄reſcum po‐ma virtutū: et vbi nūcia ſit nomē domini. Docet aut̄ q̄ p̄dicatores ministrato verbo turbe ſpi intra ci‐culum cordis virtutū pomis debet refici. ſequit̄: Et acceſſerūt ad eum pharisei et ſaducei tentantes et rogaueſt eū: vt ſignum de celo oſtēderet eis. RE‐MI. Admirāda quippe eſt cecitas pharifeop et ſadu‐ceorū. ſic enim poſtulabat ſignum de celo: quaſi u non eſſent ſigna que facere videbas. Quod autē ſi ḡnū poſtularent: iobānes manifestat. refert. n. poſt reſectōem de quiq; panibus turbā accessiſe ad co‐mindū et dīriffe: quod ſignū facis et faciam⁹ et crea‐mus tibi. Parres noſtri in dēſerto manna come‐rūt: ſicut ſcriptū eſt: Panē de celo dedit eis manen‐care. Ideoq; et bi dicit: Oſtēde nobis ſignū de celo. i. fac et vino vel duob⁹ dieb⁹ māna pliat: et terpō puluis paſcar ſicut multo tempe factū eſt in dēſerto. Ip̄e vero inſpiciēs cogitatōes eoz et deus: et v̄dēns q̄ ſi etiā ſignū de celo eis oſtēderet nō crea‐rent: noluit eis dare ſignū quod poſtulabat. vnde et quīt̄: At ille respōdens ait illis: Facto reſperere etiatis: ſerenuz erit. HIERO. Doc apud grecos in pleriq; codicib⁹ nō habet. Sensus autē manu‐festus eſt: q̄ ex elementorū ordinetur conſonā: poſſunt et ſereni et pluviōſi dies p̄noſci. ſanctis ūt